

folclor albanez

787

cetatea rozafat folclor albanez

„Încă din vremuri străvechi, întreaga literatură populară albaneză exprimă viața publică și intimă, cu credințele, superstițiile, obiceiurile și tradițiile ei, mai ales sub forma cîntecelor populare. Toate aceste cîntece trec prin viu grai, din tată în fiu, în anumite zile alese, la ceremonii diferite... Se evidențiază încă o dată nobilele sentimente ale albanezilor: onoarea, cinstea, imaginația, inspirația, delicatetea. Și toate cîntecele populare albaneze fac, ca mijloc de educație națională, un tot armonios al spiritului său. Mediul natural a dat poezilor populari posibilitatea de a cînta propriile dureri, propriile iubiri... Traducerea de față... prezintă un mare interes și aduce un real serviciu la cunoașterea popoarelor și la apropierea lor. Ea are nu numai o valoare literară, ci, am putea spune, o valoare politică, pacifică, fiind o prezentă binefăcătoare în cultura celor două națiuni.”

VICTOR EFTIMIU

APĂ DĂ-MI

Apă dă-mi, că insetai,
Fetiță cu păr bălai!
N-am pahar pentru turnat,
Trandafir înrouat.
Fruntea-ndură-te să-mi dai,
Fetiță cu păr bălai.
Fruntea mea nu e de dat,
Trandafir înrouat.
Poate gitul yrei să-mi dai,
Fetiță cu păr bălai?
Ba nici gitul nu-i de dat,
Trandafir înrouat!...

(Din volumul de față)

1974

folclor albanez

1974

Lei 5

editura minerva

Ilustrația copertei: *Florica Petrache*

cetatea rozafat folclor albanez

**(BALADE, CINTECE DE DRAGOSTE,
VERSURI SATIRICE, STRIGĂTURI, PROVERBE,
BASME, LEGENDE, FABULE)**

**ANTOLOGIE, TRADUCERE ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
FOCIONI MICIACIO
CU UN CUVINT ÎNAINTE DE**

VICTOR EFTIMIU

**BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1974
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI**

Pentru versiunea românească
toate drepturile rezervate
Editurii Minerva (B.P.T.)

FOLCLORUL ALBANEZ*

Cele mai vechi vestigii care atestă aglomerații umane ale Albaniei de astăzi datează din ultimile trei milenii ale erei noastre, din epoca paleolitică mijlocie și a bronzului.

Primii locuitori ai Albaniei au fost pelasgii.

Marii istoriografi și scriitori ai lumii antice, ca Herodot, Strabon, Hesiod, Eschil și Euripide afirmă că pelasgii au locuit Grecia, Italia, Asia Minoră, insulele Egeii, Spania, fiind deci răspândiți în tot bazinul Mediteranei.

Pelasgii au populat Arcadia, apoi au emigrat în Epir, Thesalia, Creta, Lesbos și Troada.

Înșiși filologii găsesc elemente ale acestei limbi în albaneză. Renumiți albanologi demonstrează ca verosimilă originea pelasgică a poporului care are legături cu anticii macedoni, traci, iliri și daci, la care includem și marea familie tireno-pelasgică, ca și pe etrusci, care s-au contopit în poporul Italiei.

Herodot, ca de altfel și alți istoriografi ai lumii, amintește că vorbeau un grai barbar, neprecizând însă ce limbă vorbeau pelasgii.

În concluzie, erau două ipoteze: sau albanezii moștenesc pe traci, sau sînt continuatorii ilirilor.

* Prefața a fost trimisă de regretatul Victor Eftimiu redacției B.P.T. cu puțin înaintea morții sale, întîmplate la 27 noiembrie 1972.

Populația practica vânătoarea, dar osemintele animalelor domestice exhumate ne arată un stadiu avansat. De asemenea practicau agricultura, deși erau la primii pași; se ocupau de pescuit și de navigație.

Originea albanezilor care locuiesc azi regiunea corespunzătoare a unei mari părți din Iliria și Epirul celor antici, cu puternice și dovedite răspîndiri spre Macedonia și Thesalia, este atestată de documente. Istoria afirmă importanța pămînturilor albaneze ca drum de trecere al Peninsulei Balcanice dinspre Adriatica, chiar din epoci imemoriale.

Pentru noi este foarte important că (limba albaneză putînd coborî tot atît de bine din tracă cît și din iliră) puținele cuvinte dacice cunoscute au caractere comune cu fondul indo-european al albanezei. Urmele păstrate din cele două limbi rezolvă teza că traco-ilirii formau originar o grupă ca și cea balto-slavă. Balto-slavii, găsind teritoriu la îndemînă, s-au putut diferenția. Traco-ilirii, din cauza lipsei de spațiu geografic, în loc să se diferențieze în două popoare diferite, au fost nevoiți să se strîmtoreze în Balcani, între civilizații și popoare superioare lor, să se unifice și să dispară între greci, romani și slavi. Important rămîne faptul că sînt urmașii aceleiași străvechi populații din această parte a Europei și că s-au putut păstra și forma grație fortăreței naturale a munților în care s-au așezat și trăit.

Romanii, deși au cucerit pămînturile albaneze, nu au reușit să schimbe cu nimic caracterul indo-european al limbii, mărginindu-se doar la o influență lexicală. Era firesc: romanii nu colonizaseră Albania; reușiseră doar să lege numeroase castre, cetăți și tabere, dintr-o grijă mai mult militară. „Via Egnatia“, care străbătea Albania (există și astăzi), unea occidentul cu orientul, Roma de Constantinopol, deservind întreaga peninsulă și provinciile de la Dunăre.

Romanii n-au reușit să influențeze cu nimic asupra strămoșilor albanezi, aceștia trăind ascunși (cazul mir-diților de mai târziu), retrași spre cei mai sălbateci munți din nordul Albaniei.

Ilirii trec prin istoria zbuciumată a Albaniei cu regina Thevta, ca vajnică luptătoare și apărătoare a lor, pînă la stăpînirea vremelnică a romanilor.

Dar Albania va sta cinci veacuri, cu zăbranicul pe față, în stăpînire turcească. Sînt cunoscuți ca individualitate etnică abia în perioada relațiilor cu Republica Veneția și, mai ales, în vremea marelui Skanderbeg, acest minunat om politic, strateg și patriot, contemporan cu Iancu Huniade și Ștefan cel Mare. În perioada nefastă a dominației turcești, Albania a fost redusă la un vechi stadiu de cultură și civilizație, ce nu se putea reface decît din fondul național moștenit de la traco-iliri.

Trecînd sumar peste istoria zbuciumată, dar pilduitoare, a Albaniei, voi încerca să lămuresc situația folclorului, ca parte integrantă a moștenirii culturale. Scriînd despre folclor înseamnă a informa pe cititor asupra poporului care l-a produs.

Folclorul albanez este bogat și variat, fiind extrem de apropiat de al popoarelor învecinate, însă cu un caracter etnic particular, cu totul deosebit de al acestora. Este exemplară forța uriașă a acestui popor „de vulturi“, plin de clocot, cu arma în mînă, rezistent în fața iureșului invaziilor diferite, dovedind aceeași rezistență și în fața iureșului lingvistic străin, știînd să consolideze structura originală a graiului său. Iar forța de rezistență a albanezilor este dovada vitalității, a conștiinței etnice, care apare atît de des în cîntecele populare albaneze, luînd proporții chiar de manifestări eroice ale sentimentului național.

Încă din vremuri străvechi, întreaga literatură populară albaneză exprimă viața publică și intimă,

cu credințele, superstițiile, obiceiurile și tradițiile ei, mai ales sub forma cîntecelor populare. Toate aceste cîntece trec prin viu grai, din tată în fiu, în anumite zile alese, la ceremonii diferite. Rolul preponderent în transmiterea acestor cîntece îl au mamele, care, încă din fragedă copilărie, imprimă odraslelor respectul martirilor, învățîndu-i totodată să rețină numele atîtor eroi care au plătit cu propria lor viață gloria pămîntului sacru.

Cîntecele populare sînt acompaniate de instrumente muzicale, recitate în aceeași metrică sau cîntate în cor. Se evidențiază încă o dată nobilele sentimente ale albanezului: onoarea, cinstea, imaginația, inspirația, delicatețea. Și toate cîntecele populare albaneze fac, ca mijloc de educație națională, un tot armonic al spiritului său. Mediul natural a dat poeților populari posibilitatea de a cînta propriile dureri, propriile iubiri. Vom găsi întreruperi de scurte dialoguri, o armonie sonoră din ritmul versului. Recitarea poeziilor reprezintă la albanezi un mic ceremonial.

Trebuie menționată discreția cu care albanezii au știut, chiar și în baladele populare, fără a încerca alegorii sau simbolizări, să observe realitatea. Legenda credinței lui Kostandini este o evocare a dragostei și a morții, specifică poporului albanez. Această baladă este reamintită și se cîntă din veac în veac, însoțită de jocuri. Este una din legendele care a ajuns o realitate a tinerilor albanezi de azi, a dragostei și a onoarei, a credinței și a datoriei împlinite.

Literatura populară albaneză are legături și chiar asemănări cu tradiția, credințele și superstițiile care circulă în toată Peninsula Balcanică.

Cîntecele de vitejie, baladele (care caracterizează puternic eroul sau viteazul de altădată) au prins rădăcini și în generația actuală. Este cazul baladei lui Alki Kondi, închinată tinerilor partizani, care cu

arma în mână au știut să disprețuiască moartea, nimicind armatele italiene și germane, eliberându-și singuri țara și stropind cu sângele a treizeci și opt de mii de suflete pământul străbun. Este poate una din cele mai frumoase balade pe care le-am citit în această culegere de folclor.

Cîntecele de vitejie au trăit veacuri de-a rîndul, preamărind eroi. Eroii se anunță prin metafore, amintind de Homer, și li se atribuie puteri supranaturale, ca și porecle ca leu, uliu, șoim, vultur. Alteori viteazul, ca și în basmele noastre, are trei vieți. Chiar și înfățișarea eroului popular corespunde idealului estetic popular, în care mustața reprezintă un semn al virilității.

Cîntecele de dragoste aduc înaltul respect pe care poporul îl poartă soției mame, soției credincioase. Însă delicatețea lirismului și a locului face ca și strigăturile să adauge un farmec în plus iubirii, acestei clipe hotărîtoare a vieții.

Cîntecele de nuntă sînt unice prin felul cum se manifestă în această măreață zi din viața omului. Petreceri mari îi sînt închinare, iar fiecare nu-și dorește decît ca „inelul de nuntă să aducă numai fericire, unirea pe veci, daruri multe, nuntă cum n-a fost și nu s-a mai scris“.

Ceea ce caracterizează în mod desăvîrșit firea albanezului este simțul criticii, ironia, sarcasmul, obiceiul de a glumi cu ascuțime de minte. În antologia de față le-am regăsit în cîntecele umoristice, în fabule și chiar în proverbele străvechi.

Pentru că noua viață culturală face ca folclorul tradițional să treacă printr-un proces întreg de transformare, unele rituri și obiceiuri legate de practici vechi, bazate pe superstiții, dispar. Sînt pe cale de dispariție și descîntecele, cîntecele de vrajă, bocetele. Dar, spre deosebire de cele nefaste, sînt prețuite des-

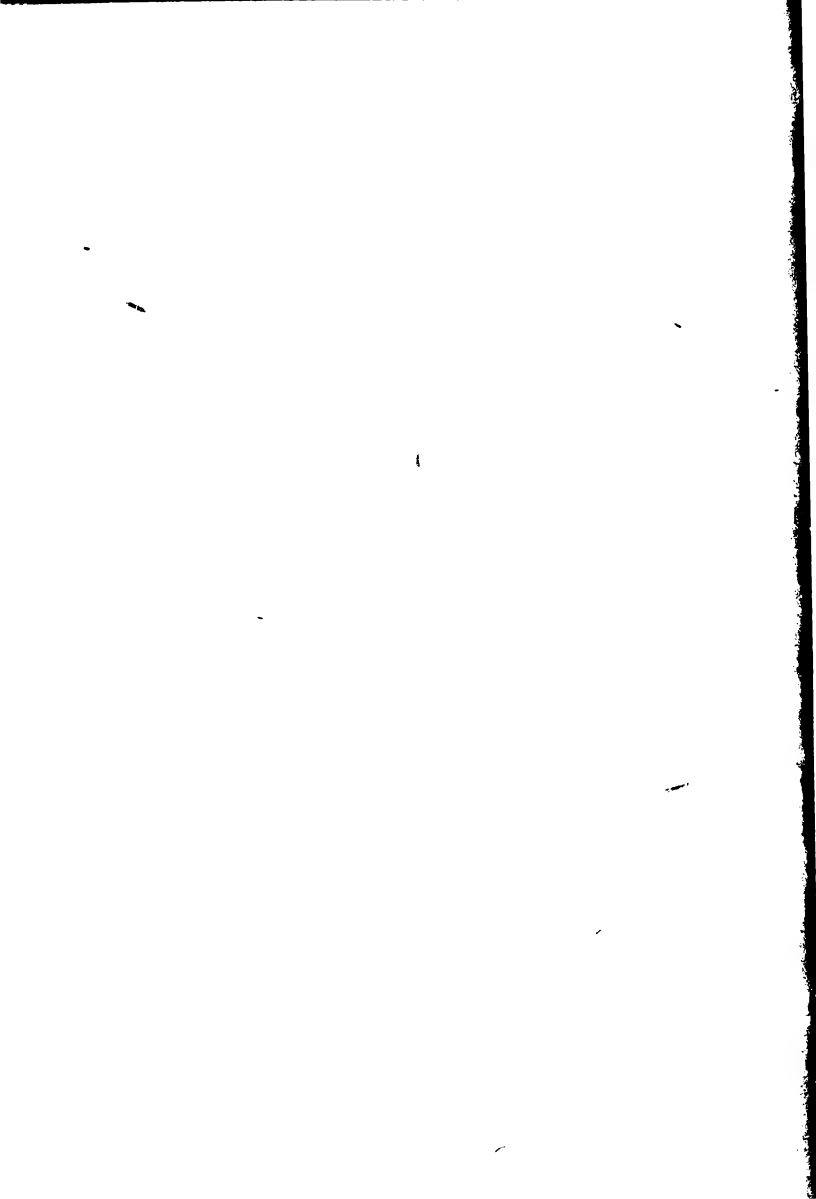
cîntecele optimiste, mobilizatoare (înainte de Rusalii, de pildă, copiii pun înaintea unei cete un băiețel îmbrăcat în ramuri, care cîntă venirea ploii, sosirea belșugului). Aceste străvechi manifestări populare trec, în condițiile actuale, printr-un proces de integrare, accentuînd valoarea artistică și reliefind totodată și caracterul lor spectacular. În condițiile sociale noi, ritualurile cunosc unele schimbări, fie că sînt scoase din atmosfera magică a unor practici și obiceiuri de ritual, fie, mai ales, prin adaptarea lor la condițiile vieții contemporane. Și astfel, vechilor comori folclorice li se adaugă altele noi. Aspectele procesului sînt diferite, formele variate. Folclorul este integrat în viața culturală a oamenilor, devine un bun al națiunii, și, ceea ce-i important e că nu va dispărea niciodată.

Plin de umor, sfaturi, pilde și înțelepciune, păstrat de-a lungul veacurilor de masele ce l-au creat, folclorul albanez oferă realizări de sine stătătoare, la a căror cunoaștere contribuie antologia de față. Și meritul incontestabil al acestei lucrări îi revine distinsului intelectual Focioni Miciacio. El a avut gîndul cel bun și răbdarea cuvenită de a strînge un mănunchi important de lucrări din folclorul albanez și a le da viață, acum, într-o excelentă traducere românească. Un prilej în plus pentru cititorul de la Dunăre și Carpați să cunoască mai pe larg bogatele plăsmuiri ale unui popor cu aceleași origini, cu prezența traciilor-ilirilor-dacilor, plus mitologiile grecești, romane și slave, care s-au adunat și au îmbogățit literatura populară balcanică.

Traducătorul are marele merit de-a fi adăugat rime, de-a fi variat ritmurile și de-a ne fi dăruit o lucrare importantă, care, luîndu-și anumite libertăți, păstrează totuși aroma originalului.

Traducerea de față, mai curînd adaptarea de față, prezintă un mare interes și aduce un real serviciu la cunoașterea popoarelor și la apropierea lor. Ea are nu numai o valoare literară, ci, am putea spune, o valoare politică, pacifică, fiind o prezență binefăcătoare în cultura celor două națiuni.

VICTOR EFTIMIU

TABEL CRONOLOGIC

1190—1216 Primul stat feudal albanez, constituit în acești ani, este cunoscut sub numele de Arbërla¹, avînd în frunte voievozi ca Progon, Ioan și Dimitrie.

1257—1258 Răscoală împotriva dominației bizantine în Arbëria.

Secolul IV Spre mijlocul acestui secol, Ștefan al IV-lea Dușan, cel mai de seamă rege al Serbiei din evul mediu, cucerește Albania.

1355—1371 Statul sîrb se destramă, iar în Albania se consolidează familiile feudale Balsha, Arianiti, Thopia, Shpata, Kastrioti, Bushati. Balsha al II-lea unifică cea mai mare parte a teritoriului albanez, în

¹ Arbëria este numele străvechi al Albaniei, astăzi Republika Popullore e Shqipërise (Republica Populară Albania), din Shqipëria (Țara Vulturilor). Limba albaneză are două dialecte: dialectul *tosk*, în sud, și dialectul *geg*, în nord. Pentru citirea numelor și cuvintelor albaneze care apar în volumul de față dăm cîteva echivalente fonetice cu limba română: *ë* se citește *ă*; *sh*=ș; *j*=i lung; *ge*=ghe; *gj*, *gi*=ghi; *c*=ț; *ç*=ci.

deceniile opt-nouă ale secolului al XIV-lea.

- 1385 În conflict cu Balsha al II-lea, Karl Thopia face apel la ajutorul turcilor. Balsha II este ucis în bătălia de lângă Lushnja.
- 1388 Începutul cuceririi Albaniei de către turci.
- 1392 În urma tratatului dintre Veneția și Gjeorgj Thopia, orașul Durrës revine Veneției.
- 1393—1394 Shkodra și Ulkin trec sub stăpânire otomană.
- 1396 Gjergj al II-lea Balsha cedează Veneției orașele Shkodra, Drishti, Danja și Shasi în schimbul unor subsidii anuale.
- 1405 Se naște Gjergj Kastrioti, pe care turcii îl vor supranumi Skënderbeg (prințul Alexandru), pentru eroismul și vitejia sa, comparabile cu ale lui Alexandru cel Mare — Macedon.
- 1415 Turcii ocupă Kruja, oraș în nordul Albaniei, locul de naștere al lui Skënderbeg și capitala țării în vremea sa.
- 1417 Turcii ocupă orașele Vlora, Kanina și Gjinokastră, din sudul Albaniei.
- 1432 Răscoala antiotomană condusă de Gjergj Arianiti.

- 1433 Turcii sînt înfrinți de albanezi în valea Shkumbini.
- 1443 Începutul luptei antiotomane a poporului albanez sub conducerea lui Gjergj Kastrioti Skënderbeg, care înființează la Lesh o ligă a feudalilor albanezi, pentru a lupta împotriva turcilor în fruntea maselor populare care i se alătură.
- 1444 29 iunie Bătălia de la Torviol, în care oastea otomană este înfrîntă de albanezi.
- 1450 Orașul Kruja, capitala de atunci a Albaniei, este asediat, fără succes, de către turci.
- 1451 Skënderbeg încheie un tratat de colaborare cu regele Neapolelui, Alfons al V-lea.
- 1455 Trupele albaneze sînt înfrînte de turci în bătălia de la Berat.
- 1456 Marea bătălie de la Oranik, în care armata turcă este zdrobită de albanezi.
- 1462 Trei expediții otomane împotriva Albaniei se termină prin înfrîngerea turcilor.
- 1466—1467 Turcii asediază din nou Kruja, într-o expediție condusă personal de sultanul Mahomed al II-lea. Este apogeul luptelor turco-albaneze, din care albanezii ies victorioși.

- 1468 Moartea lui Skënderbeg, marele erou al poporului albanez.
- 1478 Abia după zece ani de la moartea marelui erou, turcii reușesc să ocupe Kruja.
- 1479 Întreg teritoriul Albaniei, inclusiv orașul Shkodra, dar cu excepția orașelor ocupate de Veneția și a unor regiuni muntoase, este cucerit de turci.
- 1481—1485 Au loc răscările poporului albanez sub conducerea lui Gjon Kastrioti, fiul lui Skënderbeg.
- 1499—1501 Răscoală antiotomană condusă de Gjon Kastrioti.
- 1537 Răscoala antiotomană în Himara, în sudul Albaniei.
- 1757 În centrul și nordul Albaniei se constituie pașalîcul semiautonom condus de Mehmed pașa Bushatli (Mehmed cel bătrîn), cu centrul la Shkodra.
- 1775—1796 Domnia pașei Kara-Mahmud Bushatli în pașalîcul Shkodra. Sprijinit de masele populare, el luptă cu succes împotriva autorităților otomane, practică o politică de toleranță religioasă și încurajează comerțul și cultura.
- 1787 Mahmud-pașa Bushatli înfrînge oastea otomană, asigurînd independența de fapt a pașalîcului din Shkodra. În același an,

în sudul Albaniei, cuprinzînd și părți din Grecia și Macedonia, se constituie pašalîcul semiautonom condus de Ali-pașa Tepelena, care din 1788 își mută reședința la Janina.

1819 Ali-pașa Tepelena, pașă de Janina, se proclamă independent de sultan.

1820—1822 Războiul sultanului Mahmud împotriva lui Ali-pașa. Înfrînt, Ali-pașa este prins și ucis, iar formațiunea statală întemeiată de el se destramă.

1847 Răscoală antiotomană în sudul și centrul Albaniei.

1878 Constituirea Ligii de la Prizren, moment important al luptei de eliberare, în al cărei program politic se revendică autonomia Albaniei.

1879 Apare la Paris cartea lui Vaso Pasha *Adevărul despre Albania și albanezi*, program politic al mișcării naționale de eliberare. În același an, Sami Frasheri, Jani Vreto și Vaso Pasha pun bază, la Istanbul, Asociației de presă albaneză, în scopul popularizării limbii și literaturii albaneze.

1880 La Gjinokastră, se adoptă hotărîrea privind proclamarea autonomiei Albaniei și crearea unui guvern provizoriu.

1885 Ia ființă în București societatea „Drita“

(„Lumina“), militantă pentru ideea unității tuturor albanezilor.

1887 La Korçë ia ființă prima școală cu limba de predare albaneză.

1906 Crearea Comitetului secret pentru eliberarea Albaniei, în frunte cu Bajo Topulli. În același an se creează la București organizația „Bashkimi“ („Unirea“), prin contopirea a trei asociații politice albaneze care activau în România.

1907 Organizarea la Shkodra a Asociației muncitorești de ajutor reciproc. În același an, marele scriitor albanez Fan Noli pune bazele asociației „Besa-Besen“ („Jurământul de credință“) la Boston, în S.U.A.

1908 Lupta de la Mashkullar între detașamentul condus de Cerciz Topulli și trupele turcești.

1909 *iulie* 23 Congres național albanez la Elbasan, care adoptă un program de luptă culturală și politică.

1911 *martie—august* Răscoală antiotomană în regiunea orașului Shkodra, sub steagul autonomiei Albaniei.

1912 Răscoală generală antiotomană cu scopul obținerii independenței.

28 *noiembrie* Congresul național albanez de la Vlora proclamă independența Albaniei. Se constituie guvernul provizoriu

sub conducerea lui Ismail Qemal. Sărbătoare națională a poporului albanez.

1919 20 august După terminarea primului război mondial, între Albania și Italia intervine un acord privind instituirea protectoratului italian asupra țării și anexarea la Italia a orașului Vlora.

1920 Orașul Tirana este proclamat capitală a țării. Ca urmare a luptei poporului albanez intervine un nou acord italo-albanez prin care trupele italiene evacuează orașul Vlora.

1921 9 noiembrie Conferință a ambasadurilor Angliei, Franței, Italiei și Japoniei; delimitarea frontierelor Albaniei.

1925 21 ianuarie Albania se proclamă republică. A. Zogu este ales președinte, dar cu puteri aproape dictatoriale.

1928 1 septembrie Albania este proclamată monarhie. A. Zogu este ales rege.

1931—1938 Constituirea de grupuri comuniste La Korçë și Shkodra.

1939 Ocuparea Albaniei de către trupele italiene, înglobarea ei în statul italian și fuga regelui Zogu în străinătate.

1941 8 noiembrie Crearea, în ilegalitate, la Tirana, a Partidului Comunist din Alba-

nia, care conduce lupta de eliberare a poporului albanez de sub jugul fascist.

1942 Se constituie consiliile de eliberare națională.

1943 Constituirea armatei de eliberare.

1943—1944 Ofensiva de iarnă a trupelor hitleriste împotriva teritoriului eliberat de patrioții albanezi.

1944 *mai* Crearea Consiliului Antifascist al Eliberării Naționale.

1944 *20 octombrie* Transformarea Comitetului de Eliberare Națională Antifascistă în guvern democratic provizoriu.
29 noiembrie La sfârșit eliberarea Albaniei de către Armata Populară de Eliberare.

1946 *11 ianuarie* Albania se proclamă Republică Populară.

FOCIONI MICIACIO

DATE PRIVITOARE
LA CERCETAREA
FOLCLORULUI ALBANEZ

- 1635 Lexicograful albanez Frano Bardhi publică, la Roma, în *Dicționarul latin-albanez* (*Dictionarium Latino-Epiroticum*), 113 proverbe și maxime, în versiune bilingvă.
- 1737 Culegerea cunoscută sub numele de *Manuscrisul lui Kieuti*, (*Dorëshkrimi i Kieutit*), datată 1737, se publică în 1908 de către Michele Marchianó, în orașul Foggia — Italia, sub titlul *Cîntece populare albaneze* (*Canti popolari albanesi*).
- 1850 Spre mijlocul secolului XIX, marele scriitor și folclorist sîrb Vuk Ștefanovici Karagici (1787—1864) culege folclor din regiunile locuite de albanezii din țara sa.
- 1853 *Amintiri istorice despre unele obiceiuri din coloniile greco-albaneze din Sicilia* (*Memorie storiche di talune costumanze appartenenti alle colonie greco-albanesi di Sicilia*), culese și publicate de Zef Krispi la Palermo.
- 1854 *Cîntece, povești și proverbe populare*,

adunate de Johann Georg von Hahn (1811—1869), savant și folclorist german, fost consul al Austriei la Janina, în lucrarea sa *Albanesische Studien*, apărută în 1853—1854 la Jena — Wien.

1855 *Nopti pelasgice (Noctes pelasgicae)*, cîntece populare ale albanezilor din Grecia, adunate și publicate la Atena de către dr. C.H.T. Reinhold, care a servit vreme de 30 de ani ca medic în marina greacă și a trăit printre albanezii din această țară.

1857 Apare la Paris *Histoire et description de la Haute-Albanie ou Guegarie (Istoria și descrierea Albaniei de nord sau Gegëria)*, de Henri Hecquard.

1866 Cunoscuta scriitoare Dora d'Istria (Elena Gjika), de origine albaneză, publică un studiu devenit celebru, sub titlul *Neamul albanez în lumina cîntecelor sale populare*.

Rapsodia unei poeme albaneze (Rapsodie d'un poema albanese), cîntece populare ale albanezilor din Italia, culese și publicate de scriitorul și patriotul albanez Jeronimo De Rada. Filologul albanez Dimitër Kamarda (1821—1882), publică *Texte folclorice în Apendice la Gramatologia comparată asupra limbi albaneze*.

1871 Apare la Triest *Raccolta di canti popolari e rapsodie albanesi (Culegere de cîntece populare și rapsodii albaneze)*, de Zef

Jubani. Este prima culegere publicată de un albanez, cuprinzînd folclor de pe teritoriul Albaniei.

- 1878 Cunoscutul folclorist albanez, de faimă mondială, Thimi Mitko, numit și părintele folcloristicii albaneze, publică o culegere de literatură populară intitulată *Albina albaneză (Bëleta shqypëtare)*, operă fundamentală în istoria literaturii albaneze.
- 1879 La Paris apare *Manual de limba shkipe sau albaneză (Manuel de la Langue Chkipe ou Albanaise)*, de A. Dozon, consul al Franței la Janina, cuprinzînd texte folclorice albaneze.
- 1881—1883 Povești, anecdote și cuvinte înțelepte, adunate și publicate de Jan Urban Jarnik, renumit filolog ceh, în volumul *Contribuții la cunoașterea dialectelor albaneze (Prispevky ku poznani nareci al-banskyh)*.
- 1895 Marele filolog danez Holger Pedersen publică, la Leipzig, *Texte albaneze, cu glosar (Albanesische Texte, mit Glosar)*, cuprinzînd un bogat material folcloric.
- 1897 Cîntece, povești și proverbe populare, publicate de cunoscutul albanolog austriac Gustav Meyer (1850—1900), în volumul *Studii albaneze (Albanesische Studien)*, la Viena.

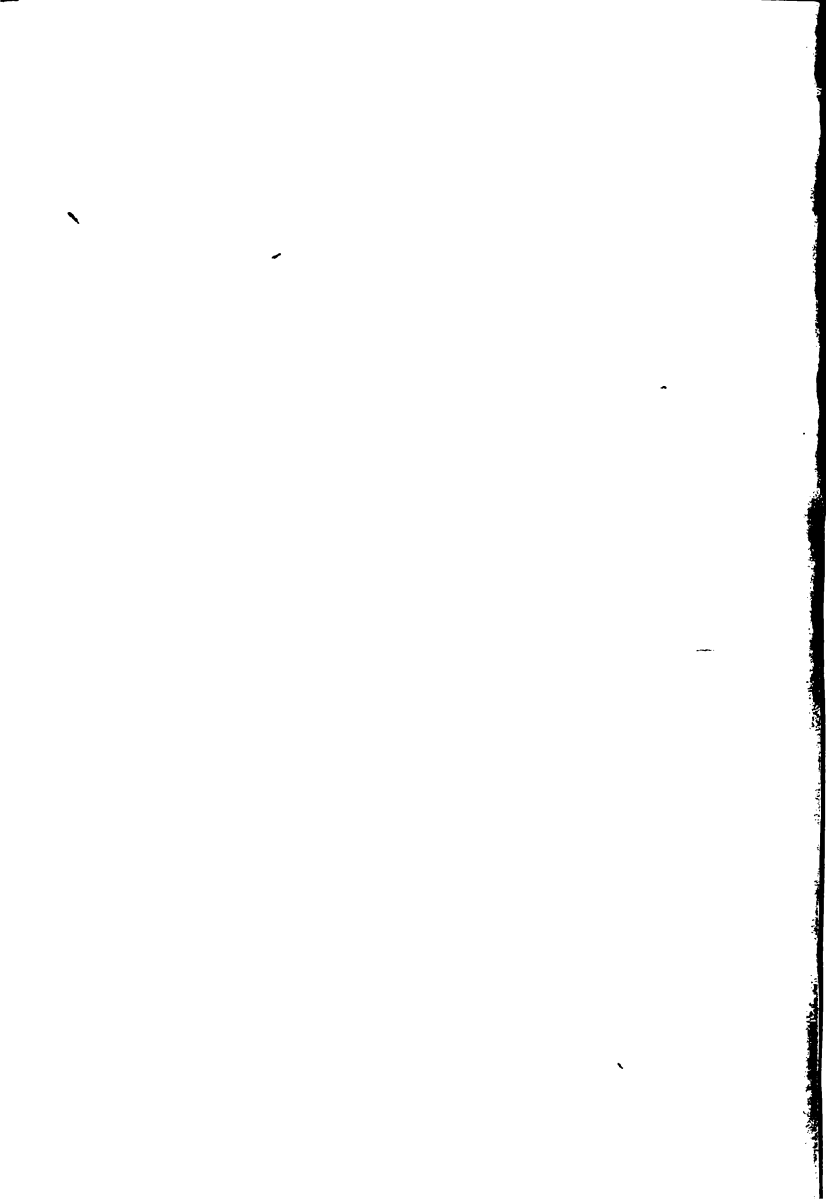
- 1908 Spiro Dine, om de cultură albanez, publică volumul *Valurile mării (Valët e detit)*, în care a adunat material folcloristic din toate regiunile Albaniei.
- 1912 Apare la New York cartea lui A. Scura *Albanezii în Italia și cîntecele lor tradiționale (Gli albanesi in Italia e i loro canti tradizionali)*.
- 1917 La Sarajevo apare volumul *Poezia populară albaneză (Die Volkspoesie der Albaner)* de M. Lambertz care, în 1922, publică la Viena și un volum de *Povești albaneze (Albanesische Märchen)*.
- 1923 Giuseppe Schiró publică, la Napoli, *Cîntece tradiționale (Canti tradizionali)*, din folclorul albanezilor din Italia.
- 1933 P. A. Furriqis, *Dialectul greco-albanez din Atica (I en Atiqi ellino-alvaniqi dialektos)* cu incursiuni substanțiale în folclorul albanezilor din Grecia.
- 1942 Apare, la Shkodra, lucrarea *Povești naționale (Pralla kombëtare)*.
- 1944 Sotir Kolea, *Un mănunchi de proverbe (Një tufë proverbe)*, la Tirana.
- 1960 Ia ființă Institutul de Folclor al Albaniei, în a cărui arhivă se află sistematizată o bogată colecție de literatură și cîntece populare: peste 750 000 de versuri, 23 000

de proverbe, 8 500 de ghicitori, 6 700 de pagini de proză și peste 3 000 de tipări-turi muzicale.

1961 Apar, la Tirana, primele trei volume din *Culegeri vechi de folclor albanez (Mbledhës të hershëm të folklorit shqiptar, 1635—1912)*, în care sînt publicate principalele culegeri de folclor alcătuite de cercetători albanezi și străini.

1963—1966 Se publică o monumentală ediție de *Proză populară (Prozë popullore)*.

F. M.

NOTA

Antologia de față a fost alcătuită pe baza unor cunoscute culegeri, mai vechi sau mai noi, din folclorul albanez, căutînd să oferim cititorilor noștri o imagine cît mai apropiată de varietatea și frumusețea acestuia.

Dintre volumele utilizate notăm: Thimi Mitko, *Bleta Shqiptare* (*Albina albaneză*); Spiro Risto Dine, *Valet e detit* (*Valurile mării*); Stavro Frasheri, *Folklor shqiptar* (*Folclor albanez*); Nikolla Kotte, *Visaret e kombit* (*Comoara neamului*); precum și culegerile *Prozë populllore* (*Proză populară*), *Mbledhes të herëshme* (*Culegeri de odinioară*), *Pralla populllore* (*Povești populare*), editate de Institutul de Folclor din Tirana.

În unele cazuri, ca de pildă în capitolele de balade, fabule și povestiri, am adăugat și cîteva prelucrări culte ale unor piese populare foarte cunoscute și apreciate.

Împărțirea pe capitole, ca și ordinea bucăților în volum, ne aparțin.

Tabelul cronologic urmărește să dea o idee despre istoria poporului albanez pe o perioadă cuprinsă între întemeierea statului feudal și proclamarea Republicii Populare Albania, perioadă mai direct legată de culegerea noastră. De asemenea, în continuarea *Tabelului cronologic*, am dat și o sumară prezentare

istorică a preocupărilor pentru folclorul albanez, de la primele culegeri pînă în zilele noastre.

La reproducerea numelor în cadrul *Tabelului cronologic* am păstrat ortografia originală. În restul volumului am apropiat scrierea numelor de normele limbii noastre.

F.M.

**BALADE
ȘI CÎNTECE VITEJEȘTI**

CETATEA ROZAFAT

Doamne bun și preamărit,
Cu minuni ne-ai dăruit! . . .

Avea mama trei vultani
Pînă-n douăzeci de ani;
Și pe lîngă cei feciori,
Mai avea și trei nurori.
Iar flăcăii, meșteri mari,
Și cu alți vestiți zidari
Începură o cetate
Cum nu sînt pe lume alte;
În Podgorița lucrau,
Toată ziua se trudeau.
Dumnezeu din cer dorea,
Dară, vezi, nu-i ajuta:
Zidul cum se ridica,
Noaptea se și prăbușea . . .
Întristați atunci băieții,
Cu tot focul tinereții
Ridicînd spre cer obrazul,
Spus-au Domnului necazul;
Și-astfel, măre, au aflat
Că cetatea niciodat'
Nu s-o ridica mai sus,
De n-au jertfă de adus

O făptură omenească,
Care-n zid să o zidească.

Cei trei frați s-au sfătuit
Și-mpreună-au hotărît
Să nu spună trista veste
La nici una din neveste:
De zidit o vor zidi
Pe cea care-a doua zi
Mai devreme, fără-a ști,
Cu bucate va veni!
— Mamă, vezi, nimic nu spune
Fetelor, că nu-i a bine
Și e taină-nfricoșată,
Să fie zidită-ndată
Doară una din cumnate,
Cînd veni-va cu bucate.
— Să jurați copiii mei
Că nu spuneți la femei;
Și nici eu, nici un cuvînt
N-oi sufla pîn' la mormînt...
Dară frații cei mai mari,
Slabi de fire și flecari,
Soațelor le-au povestit
Tot ce-n taină-au plănuit.
Numai Gheorghe, cel mai mic,
N-a spus dragei lui nimic;
Ci de-un gînd întunecat
Pînă-n zori s-a frămîntat,
S-a sculat, s-a îmbrăcat,
Și la lucru a plecat...
Iar bătrîna s-a grăbit,
Prînz ales a pregătit,
Iar cînd ora a sunat
S-a pornit pe îndemnat:

— Noră, hai, să duci de masă
Celor ce-au plecat de-acasă!
— Nu pot, mamă, nu mi-e bine,
Că-n picioare-abia m-oi ține!

Celei mijlocii îi spune
Cu blîndețe vorbe bune:
— Nu vrei, noră, să te-abăți
Pe la cei înfometati?
— Mamă, duce-m-aș îndat'
Dar am rufe de spălat!
Și-o chemă pe cea mai mică
Ca să vadă ce-o să zică;
Dar aceea nu cîrti,
Ci supusă îi vorbe:
— Mamă, las copilul mic
Alăptat și primenit.
Și luînd mîncarea-n grabă,
Plecă fără să-nțeleagă,
Dar cu negru simțămînt,
Că mergea chiar la mormînt:
„Bun rămas, ogradă, casă,
Bun rămas, viață frumoasă,
Bun rămas, visele mele,
Bun rămas, lună și stele,
Bun rămas, dealuri și munți,
Bun rămas, codri cărunți,
Bun rămas, fîntîni, izvoare,
Bun rămas, piscuri în soare,
Nicicînd nu v-oi mai vedea! . . .
Bun rămas, odrasla mea,
La sîn nu te-oi mai purta . . .

Lîngă meşteri, cînd sosi,
De nimic nu aminti!
— Hai, nevestă, nu mai sta,
Că e cruntă soarta ta,
Noi în zid te-om aşeza! . . .
— Mie grijă nu-mi purtaţi,
Spuse celor trei bărbaţi,
Dar vă rog să vă juraţi,
Sînu-afară să-mi lăsaţi,
Copilaşului să-l daţi,
Tot în fiecare zi,
Pînă mare s-o-implini . . .

Şi cetatea s-a făcut,
Iar copilul a crescut,
Sînul lapte n-a mai dat,
Ci-n izvor s-a preschimbat,
La minuni prealăudat,
Străbătînd prin veacuri multe,
Şi-astfel Domnul să ne-ajute! . . .

KOSTANDINI ȘI GARENTINA

O măicuță bună prea
Nouă fii voinici avea
Și o fată ca o stea —
Garentina îi zicea.
S-o pețească mulți veneau
Pământul de li-l călcau,
Tot feciori de oameni mari,
Feți-frumoși cu brațe tari.
Mai la urmă a venit
Un flăcău de tot vestit,
Dar din locuri depărtate,
Ce-o-ntristă pe mamă foarte,
Că urma să se despartă
De bujorul ei de fată.
Numai fiul cel mai mic
Kostandin, flăcău voinic,
Spuse mamei într-o zi:
— Las-o, mamă, n-o opri!
— Fiule, răspunse ea,
Cum s-o las în lume-așa,
Prin străini mereu să fie
Într-o lungă pribegie?
— Las-o, mamă! De ți-o fi
Dor de dînsa într-o zi,
Ți-o aduc cît ai clipi!
Și așa s-a întîmplat
Pe fată c-au măritat . . .

Dar veni un an cernit
Cînd toți frații au murit.

Mama-ntr-una a jelit!
La biserică mergea
Lumînări de aprindea
Și-și vărsa amarul chin
La cripta lui Kostandin:
— Kostandini, fiul meu,
Unde-i jurămîntul tău
Să-mi aduci pe Garentina,
Să văd iar în ochi lumina?
De de mult tu mi-ai jurat,
Și se vede c-ai uitat!
Dară seara cum veni
Biserica se goli
Kostandini se trezi;
Din mormînt se ridică,
Piatra grea o răsturnă;
Iară piatra s-a schimbat
Într-un roib înșeuat.
Atunci, iute dumirit,
În galop a și pornit,
Să străbată lungă cale
Pîn' la casa sorei sale.
Dar aici cînd nimeri,
Găsi numai pe copii.
— Unde-i mama? îi întreabă.
— E plecată după treabă!
Văzînd asta, Kostandini
Iscodește toți vecinii...
Care cum îl sfătuiește,
Că la urmă o găsește!
— Ce-i cu tine, frate bun?
— Hai călare și-am să-ți spun!

— Stai oleacă, să mă schimb.

— Hai așa, că n-avem timp,

Că i-e mamei dor de tine!

Și-o luă pe cal cu sine...

— Spune-mi, frate Kostandine,

De ce straiul ți-e mînjit,

Plin de pete și boțit?

— Soră, dragă, nencetat

Pușca-n brațe am purtat...

— Părul, vai, ți-e mucezit!

— Ba-i de ploaie umezit...

— Ce-i cu-ai noștri, frate drag,

De nu-i văd ieșind în prag?

— Frații noștri-s la hodină,

Scumpă soră, Garentină...

— De ce-s ușile proptite

Și ferestrele-oblonite?

— Casa-i toată ferecată,

Vîntul mării să n-o bată...

Iar acum că am ajuns,

Ce-ți mai trebuie-alt răspuns?

Intră-n casă, nu mai sta,

Că mama te-o aștepta,

Iar eu merg să mă închin

În biserică puțin...

Garentina-l ascultă

Și spre ușă se-ndreptă,

Bătu lung, apoi strigă:

— Eu sînt, mamă, fiica ta!

— Care bați în ușa mea?

— Garentina-i, scumpă mamă,

Hai, deschide fără teamă!

— Piei de-aici, duh rău, de moarte,

Garentina mea-i departe!

Nouă fii mi-ai fost răpit,
Și-acum vii cu glas vrăjit
Și pe mine să mă iei?
Moarte blestemată, piei!
— Nu e moartea, bat-o vina,
Eu sînt, mamă — Garentina!

Ușa-atunci mama deschise
Și în brațe mi-o cuprinse...
— Cine mi te-aduse oare,
Spune-mi, raza mea de soare?!
— Cine altul, Kostandin,
Ca să-ți curme răul chin!
— Kostandin?!... E mort demult!
Cum vrei fată să te-ascult?
— Nu e mort, ci s-a-nturnat
Și-n biserică-a intrat!...

.
Și așa, precum stăteau
Și la piept se-mbrățișau,
Mamă, fiică, în tăcere,
S-au stins mute de durere...

SKANDERBEG¹ ȘI MILO SHINI

La masă ei se ospătau,
Viteji cu faimă că erau
Și toți dușmanii tremurau

¹ Gjergj Kastrioti Skanderbeg s-a născut în 1405 și a domnit din 1443 pînă în 1468, cînd, bolnav de malarie, se stinge în plină glorie. Faptele mărețe ale acestui domnitor de faimă mondială i-au creat o aureolă legendară, pe care n-au risipit-o nici veacurile scurse de la moartea sa. Skanderbeg a fost personalitatea unei epoci zbuciumate a istoriei poporului albanez în lupta sa pentru existență și pentru apărarea pămîntului strămoșesc, împotriva imperiului otoman, a cărui expansiune începea să amenințe civilizația Europei. Neîntrecut conducător de oști, Gjergj Kastrioti Skanderbeg a fost și un om de stat clarvăzător, capabil de a uni forțele țării. El a înființat o armată regulată permanentă, alcătuită din pedestri-me și cavalerie, precum și o gardă pretoriană; a întărit cetățile și a creat o vastă rețea de informare miliară, care opera pînă în inima Turciei. Angajînd mari bătălii cu dușmanii poporului său, Skanderbeg a înfruntat și urzelile feudalilor albanezi, angrenați în permanente certuri, și care se aliau, nu o dată, cu forțe externe rivale, ceea ce complica și mai mult lupta de eliberare. Cît timp a trăit Skanderbeg, turcii, deși în fruntea armatelor se afla însuși sultanul Mahomed al II-lea, n-au reușit să cucerească Albania. Abia după 11 ani de la moartea lui Skanderbeg, timp în care lupta de eliberare o conduce fiul său, Gjon Kastrioti, turcii au izbutit să ocupe cetatea Kruja, și apoi să supună întreaga țară.

De Skanderbeg și Milo Shini,
Din viță-aleasă, Malvasini,
Ei vin în cupe își turnau.
De nouă ani era cules,
La fapte mari le dădea ghes.
Deodată zgomote-auziră,
Ce tot pământul zguduiră.
Ca leul sare Skanderbeu:
— O, Milo Shini, frate-al meu,
Vezi, rogu-te, ce este-afară,
De bubuie văzduhul iară?
Ori, poate, turcii vin călări
Pe cai ce scot văpăi pe nări?
De-s mulți, trimite ca să-mi spună,
Să stăvilim a lor furtună!
Pe dat' viteazul și ai săi,
Se azvîrliră drept în șăi,
Și-n grabă mare el s-a dus
Să facă tot ce i s-a spus.
Văzu cum turcu-nainta
Și cum Nik Petta-l înfrunta;
Dar turcii nu erau puhoi,
Și el nu vru' să dea-napoi,
Să-l cheme și pe Skanderbeg,
Ci hotărî, cu pîlcu-ntreg,
Să-nfrunte singur pe dușman...
Se-ntoarse-atunci spre-un căpitan:
— Căpitane, spune drept,
Cîte inimi ai în piept?
— Nouă inimi netemute
Și-oi lupta cu nouă sute!
— Spada mea cea de Damasc,
Cîte inimi ți-au rămas?
— Nouă inimi mari și late,
Nouă sute eu ți-aș bate!

— Calul meu, la ce gîndești?
Cîte inimi tăinuiești?
— Nouă inimi am, stăpîne,
Pentru nouă oști păgîne...
Atunci ochii-și înălța,
Gînd fierbinte se ruga:
— Doamne,-ajută-mă, din cer,
Pe Sîn' Pavel dă-mi străjer!
Semnul crucii își făcu
Și pe sine se-ntrecu,
Ca un șoim prin porumbei,
Dădu iama prin mișei...
Dar un om, de sînge-orbit,
Cu securea l-a lovit
Drept în umăr — și-a-nlemnit,
Că viteazul mi-l silește
Să răspundă cine este.
— Sînt Bardela Ghin, chiar eu!
— Tu, Bardela, frate-al meu?
Fugi din calea mea acum,
Că de sînge sînt nebun!
Dar cum lupta isprăvi,
De dînsul se sprijini
Și-o porni spre Skanderbeg
Să-i spună-adevăru-ntreg:
— Iertat, Doamne, — aș vrea să fiu,
C-am venit așa tîrziu,
Dar avui păgîni în cale,
Să-i gătesc pentru culcare...
Iar, cumva, de te-ndoiești,
Mergi spre Okrid să privești,
Că-n țărîină i-am culcat,
Somn să doarmă nenturnat!...

SKANDERBEG ȘI MOARTEA

Zorile abia mijeau
Și prin munți se strecurau ...
Skanderbeg, cu fața suptă,
Aștepta ultima luptă;
Și stînd singur, singurel,
Veni moartea lîngă el:
— Te ridică, Skanderbeg!
— Cine ești? Nu înțeleg.
— Eu sînt moartea și-am venit,
Viața ta s-a isprăvit.
— Umbră rea, de unde știi
Că acuma voi muri?
— Cerul larg s-a fost deschis,
Să-mi arate drum întins,
Lîngă tine să mă-ndemn,
Fruntea-ți naltă s-o însemn.
Și, spunînd aste cuvinte,
Ea pieri ca cele sfinte ...
„Așadar, nu voi mai fi,
Oricît gîndul mi-oi trudi ...
Ce te faci, copil iubit,
Fără mine, părăsit?”
Și cu inima-ntristată
Strînse-n juru-i sfatul roată:
— Oastea mea cea neînfrîntă,
Domnul vostru vă cuvîntă

Să v-anunțe că-ntr-o zi
Turcul ne va copleși,
Pământul ni-l va robi,
Ca plecată lui să fie
Țara noastră în sclavie.
Preabunule Dukaghin,
Adu-mi fiul, să mă-nchin
Și să-i dau povața mea
Cît o fi și-oi mai putea!
Cînd copilul i-au adus,
Skanderbeg cu greu i-a spus:
— Floare dulce, părăsită,
Floare-a inimii, rănită,
Cu mama și trei corăbii
Și-nsoțit de-un pîlc de săbii,
Cu nădejde să vîsliți,
La alt țărm să poposiți,
Că turcul, dacă vă prinde,
Lațul morții vă întinde . . .
Da-nainte de-a porni,
Lîngă mare vei găsi,
Nalt, un chiparos mîhnit,
Care suferă cumplit.
De el calu-mi priponește
Și mie mi-l hărăzește, —
Grăi el cu glasul stîns,
Și porniră toți în plîns . . . —
Iară calul cînd vei duce,
Pune steagul meu în cruce,
Și-n mijlocul steagului,
Fă stema vulturului,
De-o fi vînt de miazănoapte,
Chiparosul se va bate,
Calul meu va necheza,
Steagul meu se va-nălța,
Vulturul va flutura,

Și mîhnitul chiparos
Fi-va iară bucuros . . .
Creadă turcii, îngroziți,
Că de moarte-s urmăriți,
Vulturul nu va dormi,
Pe ei moartea i-o pîndi . . .

MOARTEA LUI SKANDERBEG

Trecu și ziua-nnegurată,
De duhuri rele blestemată,
Cînd cerul parcă-ntreg bocea
Și ploaia-n valuri tot cădea,
Cînd vaiet lung și trist venea,
Se întindea cernit, creștea,
Și inimile cuprindea . . .
Lek Dukaghini-nsingurat
Plecase fruntea-ngîndurat
Și mîinile și le frîngea,
Că liniște nu mai avea:
— Amar de tine, Arbëria,
Că domnul tău și-a frînt solia
Și-acum te-așteaptă silnicia . . .
Veniți, domnițe, chipuri supte,
Oșteni viteji, căliți în lupte,
Să plîngeți toți pe-acela care
V-a fost izbîndă și-ndurare,
A cinstei noastre apărare
Și la nevoie reazem tare.
S-a stins în zori viteaz iubit
Și casele s-au zăbrenit,
Iar munții, dacă au aflat,
Adîncul și-au cutremurat
Și foc izvoarele-au vărsat.
Un clopot singur a sunat

Și toate, după el, îndat',
Iar cerul larg s-a fost deschis,
Pe drumul către paradis,
Să treacă domnul luminat,
Cu boiul drept și nenfricat . . .

CÎNTECUL LUI GHIKA THAN BORȘIOTI

Cîntec nou acum grăiești,
Ghika Than te prăpădești,
Te-au rănit și n-ai văzut,
Deși plumbul a durut,
C-au pocnit pistoalele
Și ți-au zdrobit șalele,
Sîngele a curs șiroaie,
În genunchi să te-ncovoaie ...
Și-ai căzut îndurerat,
De gînd aprig fulgerat:
„Mama singură-a rămas,
Fără lacrimi, fără glas,
Și sărmana, soața mea,
Văduvă va fi și ea ...“

PRIN SERAIUL DIN STAMBUL¹

Prin seraiul din Stambul
Am ieșit de rău sătul;
Sărbătoare că era,
Sîn' Dumitru se serba.
Din Moreea tot femei
Albe se vedeau pe chei,
Roua-n ochi le strălucea,
Frumusețea surîdea.
Unele cu dor cîntau,
Altele cu foc plîngeau
Pentru vajnicii voinici
Duși departe de pe-aici.

Dar viteji precum erau,
Cetatea o apărau —
Corfuzul cel preavestit,
De durere greu lovit...
Iar Corfuzul avea domn
Chiar pe sfîntul Spiridon,

¹ Acest cîntec se referă la războiul din 1716 al otomanilor împotriva insulei Corfu, cînd armata turcă a fost înfrîntă, din cauza unor condiții atmosferice vitrege. Fenomenele au fost atribuite, mai ales de turci, semnelor cerești.

Ce-a pornit să-nfrunte marea
Pe talazuri depărtarea,
Și cetatea dintre ape
De păgîni pe loc s-o scape.

Toți în rugă se cuprind,
Candeli unsprezece-aprind,
Patru de argint afară,
Înlăuntru patru iară,
Trei cu aur poleite
Către Domnul dăruite ...

CÎNTECUL LUI CEAUȘ PRIFTI¹ DIN HORMOVA

Auzit-ați auzit
Faptă de nelegiuit?
La Hormova plînge satul ,
Om ca el n-a mai fost altul,
Spaima otomanilor,
Stavila dușmanilor,
Tot în frunte nentrecur,
De dușmani cel mai temut,
Ceauș Prifti, brav bărbat,
A fost prins de un gealat.

Căpitane, Ceauș Prifti,
Ce-ai cătat la Hormoviti,
Să cazi pradă-n ziua mare,
Să te puie la frigare
Iusuf Ārapi, buzatul,
Ucigașul, blestematul?!

¹ Ceauș Prifti, mare căpitan de haiduci din Hormova, a prins, în 1746, pe mama lui Ali-pașa, care lupta împotriva localității Gardhichi, și a predat-o ca ostatecă. În 1759, Ali-pașa poruncește lui Iusuf Ārapi să-l ardă de viu pe Ceauș Prifti, ca răzbunare.

Mamă, vai, sărmană mamă,
Cu durere el te cheamă,
Să-l vezi cum se chinuiește
Și în flăcări se topește,
Ceaș Prifti cel vestit,
De jăratec mistuit . . .

ALT CÎNTEC AL LUI CEAUȘ PRIFTI

Ai trimis răvaș, trimis,
Tot cu lacrimi a fost scris,
Dar credința n-ai schimbat,
Ceauș Prifti, om-bărbat . . .

Te chem hormoviții toți,
Să răspunzi, tu nu mai poți.
Doamna ta în prag stătea
Și-ngrozită te jelea:
— Priviți cum e ars creștinul
De buzat Iusuf, hainul!

Ceauș, mîndru căpitan,
La icoană eu te am,
Ceauș Prifti cel Viteaz,
Neamul tău la luptă-i treaz . . .

CÎNTECUL LUI MARCO BOCEARI-SULIOTI
(1823)

Greu, Ianină, iar ți-o fi!
Unde ești vizir Ali¹?
Ți-e pustiu întreg divanul
Și ți-ai tras pe ochi turbanul,
Că o nouă veste rea
Îți răpește liniștea;
Sau i-ai vrea din morți sculați
Pe vitejii tăi soldați,
Ca ursarii îmbrăcați?!

Ochii sub turban îi ții
Și tu biată Vasilchii²!

^{1, 2} Ali-pașa s-a născut la Tepeleni (străvechea Antigonia) în 1744. Era fiu al lui Veli Muhtar și al lui hanum Hamka. La douăzeci de ani, i se încredințează pašalicul de Ianina, pornind, la scurtă vreme, împotriva suliotilor, care luptau pentru independență, exterminându-i. Faimos pentru cruzimea lui, Ali-pașa este recunoscut de sultanul Abdul Hamid I ca pașă al Ianinei, Thesaliei și Acarnaniei, iar apoi ca vice-rege al Rumeliei întregi, în timp ce fiul său mai mare, Ahmed Muhtar este numit pașă al Atticei, iar cel mic, Veli-éd-Din, pașă al Moreei. Albanezul Odi-seu Andrutzo a fost șef al gărzii personale a lui Ali-pașa. În 1819, Ali-pașa hotărăște să nu se mai supună sultanului Mahmud al II-lea, care pornește o expe-

Crucii să te-nchini îndat',
Că pe dînsa ai jurat,
Iar trădarea-i un păcat!

Andrutzo în Livadhia
A strigat: *Elefteria*!¹
La geamii focul punînd,
Sînge de păgîn vărsînd.

Ei, Ali, ți-aduci aminte
De-un copil isteț la minte?
Joc de dînsul ți-ai bătut,
Dar în faimă te-a-ntrecut,
Și-n balaur prefăcut,
Patruzeci de-ai tăi supuși
I-a trimis printre cei duși ...
Era Marko Boceari,
Ursul dîrz pe care-l știi!

diție împotriva-i și incendiază orașul Ianina. La 5 februarie 1822, prins prin trădare, Ali-pașa este asasinat din ordinul sultanului.

Vasilichia-doamna era din cătunul Plehvice, din părinți sârmani. Copil încă, în timpul unei acțiuni de represalii asupra satului ei, Vasilichia se înfățișă înaintea lui Ali-pașa obținînd iertare pentru familia ei, cu condiția de a face parte din haremul pașei. Pentru frumusețea ei deosebită și mai ales pentru cumințenia și cucernicia ei, Vasilichia a fost cea mai iubită și mai respectată soție a lui Ali-pașa, care o socotea doamna sa. Ca o dovadă a respectului pe care și-l cucerise Vasilichia, se notează faptul că ea a rămas creștină și că Ali-pașa nu numai că n-a silit-o să treacă la mahomedanism, ci i-a amenajat un apartament al ei, cu o încăpere special construită, plină de icoane, o adevărată capelă.

¹ Libertate! (Gr.)

Și a dat firman sultanul
Peste-ntreg aliotmanul;
„Să iei, pașă, o armată
Răscolind Albania toată,
Pas cu pas să cercetați,
Că e plin de răsculați.
Iară tu, Qytai, cel care
Peste flotă ești mai mare,
Voi, Kaplan și Karalí,
Insulele răscoliți
Urmăriți pe răzvrătiți
Ardeți tot și pîrjoliți!”

— Îndurare, Karalí,
De femei și de copii!
Că în Hios cel vestit
Nimeni nu s-a răzvrătit.
De ești pașă-adevărat,
Nu vărsa sînge curat,
Cîine-al cîinilor turbat!
— Eu beau sînge cum o fi!
— Pașă, blestemat să fii,
Că omori bătrîni, copii
Și îți măsuri vitejia
Aducîndu-le urgia!

Dară fapta i-au plătit . . .
Cînd s-a-ntors pe vas, trudit,
Și adînc a adormit,
Căpitanul Kostandin¹
Pedepsit-a pe hain:
Pe corăbii s-a urcat
Pradă focului le-a dat,

¹ La 6 iunie 1821, albanezul Kostandin Kanari a dat foc flotei turcești.

Iangîn var¹, săriți, săriți!
Striga pașa, vă treziți,
Că jarul ne cotropește,
Șarpele ne-ncolăcește.
De-aici iute să ieșim,
Cu corabia să pornim!
Dar în vreme ce urla
Și în van se frământa,
Catargul se prăbuși
Și pe loc mi-l amuți,
La Alah de se trezi! . . .
Iar sultanul prea cernit
Alt firman a iscălit . . .

¹ Foc! Foc! (Turc.)

ALT CÎNTEC DESPRE MARKO BOCEARI
(*Fragment*)

Sultanul dădu răvaș
Ca să-i scoale din sălaș
Pe Mirdiți și pe Școdrani,
Și la rînd pe Matiani,
Pe Șcupiani și pe Dibrani.
Iară pașa s-a grăbit,
Celora l-a tălmăcit,
Cerînd tuturor cuvînt
Cel mai aprig jurămînt,
Ca-n Moreea să pornească
Pe toată s-o prăpădească.

Într-o noapte și o zi,
De-a valma se buluci
Oaste multă, numărată,
De prin țară adunată,
Străbătînd Albania toată.
La Janina de-au ajuns,
Au primit curînd răspuns
De la căpitanul Leshi:
— Vom porni spre Karbaneshi!
Moraiții cînd aflară
Vatra goală o lăsară . . .
Iar cînd turcii către seară
O porniră spre Komboti,

Află Marko Sulioti,
Care-n grabă l-a chemat
Să vină la el la sfat,
Pe Dushi, stegar de seamă,
Cel viteaz și fără teamă.
Veste-atuncea și sosi,
Că dușmanii-s chiar aci,
Peste douăzeci de mii.
Cu Dushi se sfătui:
— Spune,-ai noștri cîți or fi?
— Doar trei sute, precum știi!
— Mulți nu sîntem . . . Ah, mișeii! . . .
Dar ne-om bate toți ca leii.
Risipiți printre frunzișuri,
Să lovim din ascunzișuri.
Ceas de ceas i-om hărțui,
Pînă cînd i-om izgoni;
Iară eu, cu mîna mea,
Pe pașă îl voi tăia
Și-al său fiu cu tot alaiul,
Ca să spumege seraiul
Și să afle și sultanul
Cine-i Marko, căpitanul,
Marko Boceari-Sulioti,
Balaur din Lepenioti . . .

FLOARE, MARCO BOCEARI

Ai pornit încet spre sat,
 Floare, Marco Boceari,
Și în drum s-au ridicat
 Floare, Marco Buceari,
Noi primejdii de-nfruntat.
 Floare, Marko Boceari,
Te întoarnă de îndată,
 Floare, Marco Boceari,
Că e lumea-nlăcrămată
 Floare, Marco Boceari.

Război iară a stîrnit,
 Floare, Marco Boceari,
Turcul, șarpe otrăvit,
 Floare, Marco Boceari,
Și-a ajuns pînă-n Lamî,
 Floare, Marco Boceari,
Căsăpind femei, copii,
 Floare, Marco Boceari,
Pîrjolind măslini și vii . . .
 Floare, Marko Boceari.

PLÎNGI VALONA¹

Plîngi Valona și Kanina
Că ucis-au la Janina
Pe al nost' Ismail Beu,
Viteaz mîndru ca un leu.

— La Janina nu pleca,
Că urzit-au moartea ta;
Nu te-ncrede-n otomani!
I-a spus unul dintre Bani.
Din drum repede te-ntoarce,
Firul negru ți se toarce!

Ismail n-a ascultat
Și cu grabă-a-ncălecat;
Dar acolo-abia ajuns,
Cu pumnalul l-a străpuns
Un cavas anume pus.

¹ Valona, Kanina, Janina — localități legate de lupta eroului albanez Ismail-bei Vlora, ucis, împreună cu cinci mii de viteji, de către Emin-pașa, fiul marelui vizir de Ianina.

O, jandarme blestemat,
Mîna nu ți s-a uscat,
Pe viteaz cînd ai tăiat?!

CÎNTECUL LUI BILBIL, CĂPITAN DE HAIDUCI

Bilbil, pistol ghintuit,
S-a frînt și ne-a părăsit!
Plîngi Rezule Progonat,
În furcă te-au înălțat,
Bilbil Sako-i spînzurat.

Plîngi amar a lui poveste
Bilbil Sako nu mai este,
Pustie-i Janina toată,
De dureri cutremurată,
Că de ramuri agățați,
Cei haiduci stau spînzurați.

Au fost doară treisprezece,
Dar viteji cu sînge rece;
Țara toată-au colindat,
Fapte mari au înșirat,
Ca-n Atena să ajungă...
Și luptînd pe cale lungă,
Cu dușmani și cu stihii,
Turci ucis-au două mii...

GHIERGHİ ALEX ALIJEA

Unu-ntre viteji era
Ghierghi Alex Alijea,
Cel ce doarme liniștit
De ani nouă-ncremenit
În mormînt destelenit,
De frunzișuri adumbrît.

Doar o soră i-a rămas,
Fără tihnă și răgaz,
Ziua-ntreagă priveghează
La mormînt și lăcrimează;
Cu ochi mari, prelung privește
Și cu drag îi glăsuiește.

Sîngele de mult vărsat
Nouă ani i l-a spălat,
Apa șipotînd în cale
Din izvoare se prăvale,
Dor nestîns bătut de jale.

Trupul fratelui strîngea,
În năframe-l învelea,
De mama frumos țesute

Și de tata așternute.
Armele de el purtate
La brîu strînse și-ncărcate
Stau acum desferecate,
Tot pe laturi răsfirate.

Viteaz mare el era,
Ghierghi Alex Alijea,
Care doarme liniștit,
De ani nouă-ncremenit
În mormînt deștelenit,
De frunzișul des umbrît . . .

OSTAȘUL PE MOARTE

Între stîncile cărunte
A căzut străfulgerat
Un viteaz cu priviri crunte
Dar cu suflet nentinat.

Rănila cum sîngerău
Printre pietrele căzute,
Picături se strecurău
Peste frunzele-așternute.

Și venind, venind în stol
Vulturii-l adulmecau,
Se roteau în rotocol
Și în preajmă-i se opreau.

Ochii lui încercănați,
Negri și frumoși odată,
Se rugau înlăcrimați
Pentru viața-acum furată:

— Vulturi mîndri, nenfricați,
Ochii nu mi-i sfîșiați,
Lăsați-mă să-i privesc
Pe cei dragi care-i iubesc.

Mama mea, nefericită,
De spaime e cotropită;
Surioara-nsingurată
Nu mai doarme noaptea toată
Și colindă-n codrul des
Cu aleanu-i nențeles,
Iar nevastă-mea cernită
Plînge, plînge-nnebunită,
Pribegind pe căi pustii,
Viață fără bucurii . . .

PE O PAJIȘTE SUB NUC

Pe o pajiște sub nuc,
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Șade-ntins viteaz haiduc.
Plîngi, o, mamă, plîngi,
— Vulturi care vă rotiți,
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Trupul nu mi-l răscoliți,
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Tînăr sînt, voi mă sluțiți!
Plîngi, o, mamă, plîngi.

Bunei mame-aș vrea să-i scriu,
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Că-s departe și-am să viu,
Plîngi, o, mamă, plîngi.
Dacă se va întreba:
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Fiul unde-o-ntîrzia?
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Spuneți că m-am însurat
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Moartea că m-a fost luat;
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Plumburi trei ascund în piept,
Plîngi, o, mamă, plîngi,
Ars de dor, eu o aștept . . .
Plîngi, o, mamă, plîngi!

BALADA LUI ALCHI KONDÏ¹

Veste rea, nebănuită,
Ca năpasta a căzut
Peste glia oropsită,
Mii de inimi au gemut:
Alchi Kondi, legendarul,
Smuls din ceata lui iubită,
Cît ar scăpăra amnarul,
Cu privirea rătăcită,
Rupt de mijloc, în țărînă,
Ca un lujer drept, s-a frînt,
Sprijinindu-și într-o mînă
Chipul sîngerat de sfînt...

Lacrima înduioșării
Îi lucește-n ochii vii,
Străpungînd adîncul zării
Văduvit de bucurii.
Și furat de-o întrebare,
Sufletu-i de partizan
Se gîndește dacă, oare,
N-o fi chinul lui în van...

¹ Următoarele trei balade glorifică jertfa celor treizeci și opt de mii de luptători căzuți în anii celui de-al doilea război mondial, în lupta contra armatelor fasciste italo-germane, pentru eliberarea Albaniei.

Viața deapănă-al ei caier,
Un vlăstar s-a ofilit
Fără scîncet, fără vaier —
Alchi Kondi s-a sfîrșit! . . .
Codrul freamătă-n amurg,
Pe șoptite plîng izvoare,
Apele în scoc se scurg
Murmurînd a jale mare.
Munții buciumă departe,
Bolta toată-acum să știe:
Alchi Kondi-n pas de moarte
A purces spre veșnicie!

Fluturînd durerea steag,
Tinerețea-n marș pornește,
Poartă-n inimi pe-al ei drag
Și triumful pregătește,
De durere-nvăluită,
Foc în lacrimi șuvoi
Pe cărarea pietruită —
Alchi Kondi e cu noi! . . .

BALADA EROILOR DIN POLKA

Urcă fumul sus spre cer,
Negurile lung se-ntind
Mai departe, cresc și pier,
Munții-n grabă le cuprind.

Pușcături de partizani,
Cete vitejești se-avîntă
Pe poteci, pe sub castani,
Pentru glia noastră sfîntă!

Inimi nenfricate bat
Și izbesc cu foc și jar
În dușmanul cel barbar
Care țara ne-a călcat.

Șuierînd năpraznic, sus,
Gloanțele în plin lovesc,
Sîngerînd frumosu-apus
Și pe cei ce năzuiesc
Liberi iarăși să trăiască.

Plouă gloanțe, moartea vine,
Dar nu-i vezi să se ferească,

Ci izbește fiecare
Sufletul să-și răcorească.
Mîini mînjite, ucigașe,
Goluri fac prin partizani . . .

Lîngă-o floare prea gingașe,
Pe sub umbră de platani,
Viața amorțită pare,
Cînd din ram o frunză pică
Irosind a ei dogoare
Într-o tufă de urzică.
Și tăcerea stăpînește
Pe sub codrii cei din veac;
Nimeni nu se mai clinește,
Toate-s mute, toate tac . . .

Stăm de veghe cei din ceată,
Numărîndu-ne în gînd:
Reșit Luani, frunte lată,
A căzut și-l văd gemînd.
Lîngă mine, fără frică,
Ptolemeu Giuvani, care
Fu lovit, nu se ridică —
Parcă stă în așteptare . . .
Spiro, Siri,-Ali, Iusuf,
În țărîină au căzut.
Iar cu marele năduf,
Peste noi s-a desfăcut
Trîmba-ntinsă și cernită
A tristeții necuprinse,
Să ne strîngă chinuită
În urzelile-i întinse.

Cu privirile-abătute
Măsurăm în jur doar golul —
Somnul greu al relei sorți
Iar și-a depășit ocolul . . .

Coasa lungă-a hîdei morți
N-a cruțat decît o parte —
Unde-i Kolea, dar Petrit?

Ce genune ne desparte
Într-un haos împietrit?

BALADA EROILOR DIN SHKODRA

Vine seara, vine-n sat,
Ceru-ncet s-a-ntunecat,
Iar lumina zilei stinse
A pierit ca o părere
În mister și în tăcere
Peste culmile întinse.

— Ferecată vă e poarta
Și pecetluită soarta:
În bîrlog de veți mai sta,
În zădar veți adăsta
Soarele din nou să iasă,
Că v-a prins bezna în leasă.
Hai! Deschideți cît e vreme,
Moartea rea să nu vă cheme!

— Ian grăiește, tu, Perlat,
Ce porunci mai ai de dat?
— Să-mpărțim muniția toată
Pentru lupta ce ne-așteaptă.
— Dar Iordani ce ne spune?
— Dă aceleași sfaturi bune.

— Sortile sînt hotărîte:
Bufniți lașe și urite,
Batalioane italiene,
Vor fugi ca niște hiene
Urmărite nencetat
De avîntul nenfricat
Al acelor care azi
Pe sub cetine de brazi
Luptă pentru libertate
Pentru pace și dreptate ...

— Și Kadija, ce mai spune?
— Legiuirile străbune
Din Albania milenară
Vor ca dușmanii să piară —
Apărîndu-ne ogorul,
Lîngă noi e-ntreg poporul!

Puștile-ndelung trăsnesc,
Moartea-n jur o răspîndesc,
Bombele pornesc să tune,
Văile adînc să sune —
Mamele veghează încă,
Soții lor, inimi de stîncă ...

— Hei, armată îngîmfată,
Cu pornire-ntunecată,
Venetici făr' de rușine —
Bate ceasul! Nu-i a bine,
Că-n prăpastie vă-așteaptă
O pedeapsă grea, dar dreaptă.

Pranavek¹, iscoadă slută,
Privește cît de tăcută
Flacăra potopitoare
Arde casa-închisoare
Unde-nchis-ai tinerețea,
Să-ți blesteme bătrînețea!

Oare cine mai oprește
Inima cînd dogorește?

Mustaf Kruja², trădător,
Visurile-ți, crude, mor.
Pentru viață și cămin
Partizanii-n pîlcuri vin . . .

— Doar o vorbă, doar o șoaptă
Slobozește-o înțeleaptă,
Sufletu-ți să nu se stingă,
Jalea grea să nu ne-nvingă,
Nenfricatule Perlat!
Și să ierți al lor păcat
Că tovarășii te plîng
Cînd prin lacrimi pumnul strîng.

— Ascultați, priviți la mine!
Mă tîrăsc prin mărăcine,
Capul mi-este sfărîmat,
Corpu-mi arde-nfiorat,
Dar hainului vrăjmaș,
Eu nici trupul nu i-l las!

¹, ² Căpetenii fasciste albaneze.

Culmile înzăpezite
Bubuie încremenite,
Codrii cu izvoarele
Gonesc căprioarele.

Asemeni lui Oso Kuka
De la Shkodra pîn' la Puka,
Toskul dîrz și-nfierbîntat
Luptă, luptă nencetat.
Sîngele din plin mustește,
Țărîna o năpădește,
Să-nflorească roșul crin
Pentru-un viitor senin...

LEGĂMÎNT ÎNAINTE DE MOARTE

Gemînd, grăi pe prag de veşnicie:
— Fii neînfrînt, tu, fiule vultan!
Loveşte-i fără milă, ca să fie
Aici sfîrşitul crudului duşman!

Iar mamei tale spune-i să nu plîngă,
Că n-am murit, ci doar o rană am,
Pe care leacurile au s-o strîngă,
Durerea să nu pice ca din ram.

Acestor munţi cari mă cunosc atît,
Niciînd nu le-am trădat, eu, semeţia,
Cotropitorul veşnic l-am urît,
Că ne-a adus amarul şi urgia . .

Iar dacă în pămînt m-oi odihni,
O lacrimă din ochi să nu-ţi mai cadă;
Că-n răsăritul furtunoasei zi
Vor plînge doar sclipirile de zadă.

Viteaz iubit, să creşti voinic cu anii
Şi braţul tău puternic, nenfricat,
Să bage spaima cruntă-n otomanii
Veniţi puhoi, în iureş blestemat.

Răzbunătoare, spada să lovească
În cei care pe mine m-au ucis,
În suflet tot mereu să-ți crească
Dor aprig pentru cel mai falnic vis.

Prin vîlvătaia mării bătălii,
Pășind nenduplecăt, să mergi înainte,
Cu moartea, față-n față, să ne fii
Și să-ți aduci oricînd aminte

Că dincolo de viața trecătoare,
Urcînd făr' de istov înspre cetate,
Va crește plin nebiruitul soare,
Să preamărească țara-n libertate . . .

PASĂREA MĂIASTRĂ

Pasărea măiastră cîntă-nsingurată
Pe mormîntul celui de curînd plecat:
— Trecători ce faceți calea înturnată,
Rogu-vă, nu spuneți mamei mele-n sat

Cele ce văzut-ați abătuți prin vale,
Dacă iscodi-va gîndul vostru bun,
Că-i prilej de lacrimi și de-adîncă jale
Povestirea care nu-ndrăznesc s-o spun.

Adevăru-adesea doare ca o rană,
Chiar dacă pornește zvîcnet în lumină,
Mama mea duioasă, mama mea sărmană,
Plînge-n așteptare și mereu suspină.

Dacă ea vă-ntreabă de m-am însurat
Prin meleaguri alte și îndepărtate,
Spuneți-i mai bine că-s nemîngîiat
Și mi-e dor de dînsa în singurătate.

Roșii-n piept sădit-au garofițe două
(Gloanțe ucigașe slobozite-n plin),
Cresc mereu în soare, chiar și-atunci cînd plouă,
Lîngă ierburi nalte, lîngă-amar pelin . . .

Somnul cel de tihnă l-am ales sub glie —
Patul mi-este moale, perna-i doar cam tare,
Pe o piatră albă, loc de veșnicie —
Lutul mi-e ca fulgul și nu mă mai doare.

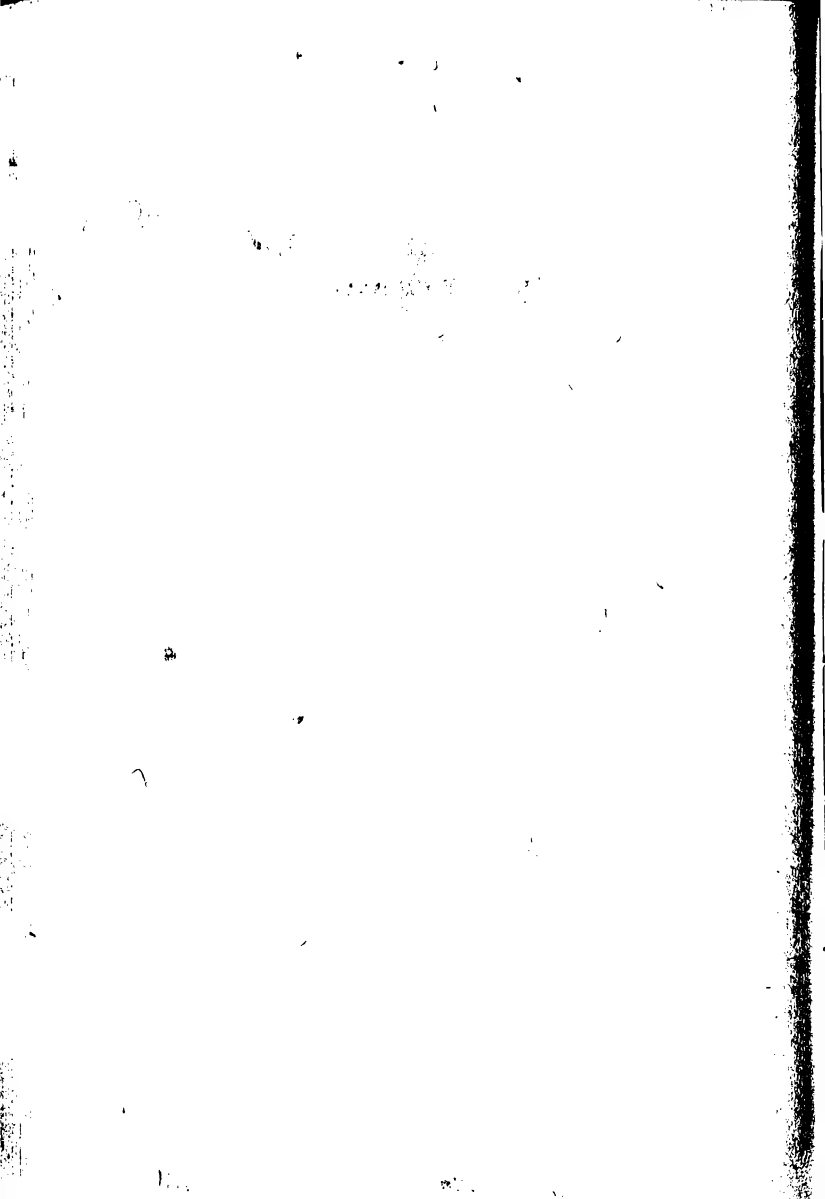
Lacrimi nu mai varsă decît dalba rouă,
Care-n șesul verde iar sclipește-n soare.
Mîngîind alene brațele-amîndouă,
Picură din ramuri salcia plîngătoare.

Ciocîrliei voioase și privighetori
Nencetîndu-și truda preamăresc aleanul,
Cînd în noaptea-adîncă pînă-n palizi zori
Viersul lung răsună, să-mplinească anul . . .

Astfel mi-e povestea, mama să n-o știe.
La ce bun, sărmana, inima să-și frîngă!
Calea e mai dreaptă, mai puțin pustie,
Cu folos nu este, chiar de-ar fi să plîngă . . .

**CÎNTECE VECHI, DE JALE
ȘI DE ÎNSTRĂINARE**

/

FLOAREA TATII

Floarea tatii, floare, unde mi-ai umblat?
Munții cît îi hăul eu i-am colindat.
Și prin cele locuri cine te-a-nsoțit?
Trei flăcăi de treabă, cu trup oțelit.
Fost-au ei tovarăși buni la greu'l drum?
Războinici de frunte, cum ai vrea altcum?

MUNȚII

Munții rău s-au încrunțat,
Dealuri s-au cutremurat,
Norii negri cîți se strîng
Un viteaz, cu jale, plîng;
Sefe Gurasllin vestit,
Care-n luptă a pierit.

Munți-l plîng și Koșenița
Pe Sefe din Tomorița,
Nenfricatul căpitan,
Ce-ngrozit-a pe dușman.
Gurasllin din Tomorița,
Te-a ucis Muarem Moglița!

BOCET

Hai afară, mamă,
Tu, cea fără teamă,
Să privești cum vin
Fiii tăi pe clin.
— Unde, unde sînt,
Să-i văd, să-i descînt?
Din jos de colină
Luptă făr' hodină;
Gînd trimis-au sus,
Darul l-au adus
Pasărea din munte
Prin cărări mărunte:
Ramura-nflorită
În curte-ngrădită,
Să-ncolțească iară;
De ei s-amintească,
Lacrima să crească
În ochi mult iubiți,
Pentru nemuriți . . .

JOS, MAI JOS

Jos, mai jos fumul ieșea . . .
O, privighetoare!
Zăcea greu și suferea
O, privighetoare!
Soață de voinic vestit;
O, privighetoare!
Moartea simte c-a venit:
O, privighetoare!
— În mormînt nu mă-ngropați,
O, privighetoare!
Ci-n grădină mă lăsați.
O, privighetoare!
Cu apă nu mă scâldați,
O, privighetoare!
Ci la dînsul mă purtați.
O, privighetoare!
În mormînt nu mă culcați,
O, privighetoare!
Printre flori să mă uitați.
O, privighetoare!
În giulgiu nu mă băgați,
O, privighetoare!
Cu ștergaru-i mă-nfășați . . .
O, privighetoare!

BOCET

Ce-ai cătat la Karvunara,
De-ți veni moartea și-ocara!?
Trei gloanțe au nimerit,
În frunte mi te-au lovit.
Cuscii-n lacrimi au plecat,
Nunta-n sînge s-a scădat,
Mireasă n-ai mai luat,
Pentru tine s-au luptat,
Mama jos s-a prăvălit,
Neamu-ntreg e urgisit...

O SUTA

Puști o sută-au detunat
Sus, la munte pe-nserat,
Unde turmele pășteau
Și ciobanii le păzeau.

Caprele s-au speriat,
Cîinii aprig au lătrat,
Cu ciobanii s-a sfîrșit,
Că-n țărîină-au adormit...

NINSOARE

Ninge iar, ninge la munte,
Or-lelè şi dor lelè,
Sus, pe crestele cărunte,
Or-lelè şi dor lelè,
Voinicul mi-a rătăcit,
Or-lelè şi dor lelè,
De troiene năpădit.
Or-lelè şi dor lelè,
Mîinile i-au îngheţat,
Or-lelè şi dor lelè,
Dragului meu, drag bărbat.
Or-lelè şi dor lelè.

Ninge, ninge iar la munte,
Or-lelè şi dor lelè,
Sus, pe crestele cărunte,
Or-lelè şi dor lelè,
Unde zace-mpresurat,
Or-lelè şi dor lelè,
De zăpezi mai sus de-un stat,
Or-lelè şi dor lelè,
De picioare îngheţat,
Or-lelè şi dor lelè,
Dragul meu, iubit bărbat.
Or-lelè şi dor lelè . . .

MAMĂ, OI PLECA...

Mamă, oi pleca,
Munți oi colinda,
 Poate o-nvia
 La chemarea mea.
Mamă, oi pleca,
Dealuri oi călca,
 Poate l-al meu pas
 Va răspunde-un glas.
Mamă, oi pleca,
Vii oi colinda,
 Poate-l întâlnesc,
 Poate mi-l zăresc
 Lângă vechi morminte
 Scumpe oseminte.

CADE NEAUA

Cade neaua-n munții suri,
Peste creste și păduri,
Tot pe drum și obosit,
Mi-i zăbunul zdrențuit,
Nevasta, biata, nu știe
Cum s-a rupt a mea dimie!
— Hei, bărbate, de mult știu
Drumul cât ți-e de pustiu,
De când casa ai lăsat
Și mi te-ai înstrăinat!
Bărbatul care-i departe
Dulcele cu tine-mparte,
Cel ce casa o păzește,
Ca strigoiul te pîndește ...

CINTEC DE PRIBEGIE

Cîți din noi n-am pribegit,
Prin străini n-am rătăcit,
Pe tărîmuri depărtate,
Neștiute, nevisate!?
Cine oare-a mai rămas
Fără lacrimi, fără glas,
Zile bune n-a văzut,
Inima nu l-a durut?!
Tată, mamă, frați, surori
Au rămas și i-am lăsat
Cu dorul nemîngiat.
Munți, păduri am străbătut,
Pentru aur ne-am zbatut;
Puținul ce-am dobîndit
De amar s-a irosit:-
Bucurii și desfătări
S-au tot dus pe alte zări,
Toate-n goană au trecut,
Cu viața le-am fost pierdut...

SPUNE-MI

Spune-mi cum îți este felul,
De mi-ai găsit testemelul,
Testemelul meu vestit
Tot cu mere zugrăvit,
Care a uimit Stambulul,
Galatia, Ghelibulul.
Arde-te-ar focul Stambul,
Că mi-e sufletul sătul,
De cînd soții au plecat
Și-n umbră i-ai ferecat.
— Vină n-am în treaba asta,
Pe ei i-a păscut năpasta:
Ciuma tot a secerat
Și viețile le-a luat...

SERASCHIERULUI

Blestemat, fii, blestemat,
Că spre iad ne-ai îndrumat,
Cu minciuni ne-ai otrăvit,
Şase ani ne-ai urgisit,
Că nevestele-am găsit
Unele cu burta mare,
Altele cu plozi în poale...

O NEVASTĂ-AMAR PLÎNGEA

Peste albie s-apleca,
Spălînd rufele plîngea.
 Spune, spune de ce plîngi
 Cînd în mînă pînza strîngi?
Rufele le-mpăturea
Și din inimă ofta.
 De ce, vai, ești chinuită,
 De suspine năpădită?
Îndelung, la poartă stînd,
Din ochi lacrimi tot vărsînd,
Nevasta amar plîngea,
Zarea-ntreagă-o cerceta.
 Spune, spune de ce plîngi
 Și durerea-n piept o strîngi?
Spăl și plîng, usuc și plîng,
Că de jale-o să mă stîng,
Bărbatul iar mi-a plecat
Spre tărîm îndepărtat,
Și-am rămas însingurată,
Pustiită viața toată...

TĂIAI LEMNE

Ce tai lemne în pădure?
Păr de aur însorit,
Lasă-le și hai la mure!
Păr de aur însorit,
Fetele au și plecat,
Păr de aur însorit,
Spre șosea s-au îndreptat.
Păr de aur însorit,
Ce lung părul ți-a crescut,
Păr de aur însorit,
Mătăsos, de necrezut!
Păr de aur însorit.
Dar bărbatul unde-l ai?
Păr de aur însorit.
— Ostaș la Janina-n plai.
Păr de aur însorit,
O clipă de-o-ntîrzia,
Plec și-l las cu casa grea ...

VITEJII-N MOREEA

În Moreea viteji pleacă...
Violete, flori,
Sărmana n-am întrebat,
Violete, flori,
De dorul care mă seacă,
Violete, flori,
Și-n credință m-a trădat.
Violete, flori,
De-o gândi cumva la mine,
Violete, flori,
Spuneți-i, neapărat,
Violete, flori,
Că-s frumoasă și mi-e bine,
Violete, flori,
Cu altul m-am cununat...
Violete, flori...

UNDE-NTOARCE ULIȚA

Unde-ntoarce ulița,
 Jarna, jarna, jarnanà,
Trei frumoase fete sta.
 Jarna, jarna, jarnanà,
Mezina, Selimià,
 Jarna, jarna, jarnanà,
Avea bărbat tralala,
 Jarna, jarna jarnanà,
De dragoste nu știa.
 Jarna, jarna, jarnanà,
— Mai bine l-ai împușca,
 Jarna, jarna, jarnanà,
— Nu, tată, că-i soarta mea,
 Jarna, jarna, jarnanà . . .

PENTRU FATA

Pentru fata cea mai mare
Casa-ntreagă se-ngrijește.

Pentru-a doua, și mai tare,
Pîn' și grinda se jelește.

Pentru-a treia, de-ntristare,
Streșinile pică des.

Doar pe-a patra, la altare
O petrec fără ales . . .

A IEȘIT

A ieșit și a intrat
La biserica din sat,
Sub clopotnița înaltă,
În piept inima-mi tresaltă:
— Porumbița mea frumoasă,
De ce nu te-ntorci acasă,
De ce, oare, stai și plîngi
Și tristețe-n suflet strîngi?
— Caut, caut nencetat
Pe ai mei, că au plecat,
Iar acum, nemîngîiată,
La fîntîna cea curată
Am să merg să poposesc,
Mîndrul drag să mi-l găsesc;
Că mult tare m-a iubit
Și în lume-a rătăcit.
— Păr cu fire aurite
În fîntînă oglindite,
Chip cu-obrajii înfloriți,
Ca rodia rumeniți,
De te-oi prinde într-o zi,
Neaua toată ți-oi topi
Și stînd leneș pe oblînc,
Ca pe-un măr am să te mînc.

CU NĂFRAMA

— Cu năframa pe o parte
Ce-ai cătat să aduci moarte,
Satu-ntreg să-l răzvrătești
Pizmă-adîncă să stîrnești?
— Dar cu ce sînt vinovată,
Dacă trec pe-aici vreodată
Coborînd cu-ulciorul plin,
Cînd de la izvoare vin?
— Flacăra năframa-ți este
Cînd cuprinde, fără veste,
Ochii mei cu tainic dor.
Inimile tuturor,
Dogorind, tu le vrăjești,
Viețile le răvășești.
— Nu vrăjesc, dară mi-e dragă
Gura roșie ca o fragă,
Că bărbatu-n cătanie
A plecat să nu mai vie...
Șapte ani s-au petrecut
Și în suflet m-a durut,
Că iubită-s numai lui
Singură și-amarului.
— Acolo la poarta mea
Te-am chemat cu dragostea,
Dară tu nu m-ai văzut,
C-ai fost mîndră și-ai trecut...

VINE POTÎRNICHEA

Vine potîrnichea,
De la munte vine,
Vine tot cîntînd,
Părul fluturînd:
— Vai, părinți misiți,
Blestemați să fiți,
Că mi-ați dat bărbat
Bun de lepădat.
 Vine potîrnichea,
 De la munte vine.
— Taci, tu, fata mea,
Tristă nu mai sta,
Că al tău bărbat
Nu-i de lepădat,
Mustăcioara lui,
Spicul grîului.

BLESTEM

Căminul și-a părăsit,
Ars de dor și de iubit
Bărbatul mi l-ai răpit,
Și te blestem, chip vrăjit!

Buza ta catifelată
Era moale, -mbujorată,
Bărbatul mi l-ai răpit,
Și te blestem, chip vrăjit!

Ca neaua lucind de albă
La gît porți o mîndră salbă,
Bărbatul mi l-ai răpit,
Și te blestem, chip vrăjit!

Mic năsuc de chilimbar
Tot adulmecă ștregar,
Bărbatul mi l-ai răpit,
Și te blestem, chip vrăjit!

AM PLÎNS

Am plîns ziua-ntreagă,
Cu lacrimi.
De dor, că-mi ești dragă,
Cu lacrimi.
Mi te-am așteptat
Cu lacrimi,
Pînă s-a-nnoptat;
Cu lacrimi.
Dacă ai zburat,
Cu lacrimi,
De ce m-ai uitat?
Cu lacrimi.
Cine te-a oprit,
Cu lacrimi,
Cine te-ai vrăjit,
Cu lacrimi.
Rar să te ivești
Cu lacrimi
Și să mă privești
Cu lacrimi,
La geamul de sus,
Cu lacrimi,
Cel dinspre apus:

Cu lacrimi,
Ploaia nu ni-l bate,
Cu lacrimi,
Soare nu s-abate?
Cu lacrimi . . .

DIMINEAȚA, CÎND ERAI

Dimineăta, cînd erai,
Luai furca și lucrai,
Ca o turturea cîntai . . .
Pe drumul Postènanului,
Zbura turtureaua muntelui,
Muntelui căruntelui.
O, Postènan, piatră seacă,
Țară mîndră și săracă,
Mult ți-s mîndre fetele,
Mîndre și nevestele . . .

ANII TREC

Anii trec și-apun mereu,
Călători se duc din nou . . .
Lumea-ntreagă de-o pleca,
Tu rămâi la casa ta.
Te-am visat și era rău,
Vai de sufletelul meu!
Calul ți se poticnea,
Pușca-n riu se prăvălea,
M-aplecăm, să ți-o ridic,
Să ți-o dau, că ești voinic,
Dar mai mult de un „drum-bun“
Nu m-am îndurat să-ți spun.
Muntele cu pietre sure
Îl treceai printr-o pădure.
Du-te sănătos acum
Și să vii sfârșit de drum
Și-n friguri la casa ta,
Să-mi priască dragostea . . .

DE DEPARTE

Casa ta e lângă rîu,
Frumoaso cu roșu brîu!
De departe vin acum
Călătorii de la drum,
Călători din Endrenè,
Doar bărbatul tău nu e.
— Cin' să spună ar putea
C-a uitat făptura mea?
O, bărbate blestemat,
De cînd te-ai înstrăinat,
Rele multe-am pățimit,
Că mă mir de n-am murit.

O, VOI MUNȚI

O, voi munți, fiți blestemați
De pustiu să vă uscați,
Umbra să nu vă priască,
Soarele vă dogorească,
Răcoarea, hăul s-o-mbuce
Oriunde pe la răscruce,
Piatra să vi se tocească,
Florile să nu mai crească!

DRUMETUL

Drumețul de dor purtat
Vine — pleacă nencetat,
Numai bărbătelul meu
Și-a uitat căminul său.
Alt culcuș și-o fi aflat
Pe vreun drum nemaiumblat.
De-oi vedea că nu se-ntoarce,
În scrum casa oi preface!...

DE CE STAI LA SCARĂ

Ce-ai cătat afară
Adăstînd la scară,
 Porumbel, albă aripă?
Numai Domnul știe
Cît de rău mi-e mie,
 Porumbel, albă aripă.
Lung am tot privit
Fata ce-am iubit,
 Porumbel albă aripă.
— Fugi de-aici! mi-au spus,
Și plîngînd m-am dus,
 Porumbel, albă aripă.
Omu-n sărăcie,
Nu-i de cununie,
 Porumbel, albă aripă,
Iar de-i obidit,
Nu-i nici de iubit,
 Porumbel, albă aripă.

CÎNTEC DE DRAGOSTE

Zi, iubito, zi-i de dor,
Că sînt gata de plecare.
— Unde mergi să nu ai spor,
Că rău inima mă doare! ...
Cînd pe uşă am ieşit,
Ca trăsnet m-am prăvălit,
În ocol cînd m-am trezit,
Vrerile mi s-au sleit,
Iar cînd fui pe poartă-afară,
Mi-am zis: „Cea din urmă oară!“
Corabie, doagă uscată,
De neveste blestemată,
Corabie, lemn înnegrit,
Unde duci la nesfîrşit?
Cu jalea m-ai logodit! ...

DE DRAGOSTE

CINTEC

Inimă, durere am,
Vai și-amar de mine!
Să mă plîng la nimeni n-am;
Vai și-amar de mine!
Munților m-aș jelui,
Vai și-amar de mine!
Dar departe tare-or fi;
Vai și-amar de mine!

Șesului mă jeluiesc,
Vai și-amar de mine!
Dar cîmpiile-nverzesc;
Vai și-amar de mine!
Fetelor m-aș jelui,
Vai și-amar de mine!
Se mărită, fac copii...
Vai și-amar de mine!

ADORARE

Părul cum îți strălucește!
O, Esma,
Tarnaná.
Podoaba-i se potrivește,
Domnia ta,
Tarnaná.
Fruntea cum îți strălucește!
O, Esma,
Tarnaná.
Albă-i, de-aia și lucește,
Domnia ta,
Tarnaná.
Obrajii cum îți lucesc!
O, Esma,
Tarnaná.
De dor mare mă topesc,
Domnia ta,
Tarnaná.
Gîtul cum îți strălucește!
O, Esma,
Tarnaná.
Salba mi-l încolăcește,
Domnia ta,
Tarnaná.

Omul drag mult te iubește,
O, Esma,
Tarnaná...

IN GRĂDINA

În grădină am ieșit,
Merii noștri i-am privit,
Plini de rod.
Ce subțire-mi apărea
Cipresul din fața mea,
Draga mea!
În grădină am ieșit,
Să văd perii-n asfințit
Plini de rod.
Și ce alb, ca nins era
Cipresul din fața mea,
Draga mea!
În grădină am ieșit,
La piersicul rumenit
Plin de rod.
Trist cipresul îmi stătea
Și subțire se-nălța,
Draga mea!
Vino, vino, subțirică,
Vin cipresa mea cea mică,
Vino caldă l-al meu piept.
Cu iubire te aștept!...

ICI RĂSARE

Ici răsare, ici apune,
Nu e sînge, e-o minune...
— Tu ești blîndă turturea,
Eu sînt șoim, inimă grea.
— Hai și-om merge pribegind,
Zile-ntregi nehodinind,
Pe drumul Șkuminului
Pe creasta Ulchinului...

JOS, ACOLO

Plin de floricele-i șesul
Fetele grăbesc culesul,
Trec flăcăi și le privesc
Mîndri, îndelung zîmbesc.
Rîul liniștit suspină
Adăstînd vara să vină,
Dar atunci nu vor mai fi
Cîntece și bucurii.

LA SCARĂ

La scară cînd te-am găsit,
C-un sărut te-am dăruit;
Fruntea dragă ți-am cuprins,
Dorul 'aprig m-a încins.

Ochii, cînd ți-am sărutat,
Eram sub stejar rotat.
Indelung mi te priveam,
Trupul cald de ți-l strîngeam;
Iar veșmîntul tău foșnea,
Să-mi aprindă inima,
Dragostea să nu-mi mai pară
Rea ca sărăcia-amară.

DIN SOMN

Din somn m-am sculat
Și m-am înturnat
Iarăși la izvor,
Să-mi spăl negrii ochi,
Înroșiți de dor,
Cu apă de roze
Pentru dedeochi.
Ceasul s-a desprins
De la cingătoare
Și-mi rămase prins
Doar lanțul la soare.
— Lasă, fată, lasă,
Dragul tău iubit
Altu-ți va aduce
Cu pietre tivit...

ÎN IATAC

În iatac, cum stai,
Sprijin perna ai,
Viselor mă dai,
Minunații ochi,
Umbre-nflăcărate,
Sprîncene-arcuite
Și catifelate.

Cin' te-a zămislit,
Maică-ta sau, poate,
Ești copil găsit?
Minunații ochi,
Umbre-nflăcărate,
Sprîncene-arcuite
Și catifelate.

Trupul minunat
Parcă ți-e turnat
Din argint curat,
Minunații ochi,
Umbre-nflăcărate,
Sprîncene-arcuite.
Și catifelate.

FLOAREA MEA

Arată-mi drumul, cum să vin,
Floarea mea!
Prin grădina cu măslini,
Floarea mea!
Arată-mi, unde pot opri,
Floarea mea!
La smochinul alb de-aci,
Floarea mea!
Arată-mi umbra, s-ațipesc,
Floarea mea!
Sub migdalul ce-l zăresc,
Floarea mea!
Arată-mi drumul, să mă duc,
Floarea mea!
Sub lămâii plini de suc,
Floarea mea!
Privighetoarea s-o ascuți,
Floarea mea!
Unde vezi gutuii mulți,
Floarea mea!

SOARELE DIN SUS DE MUNTE

Soarele din sus de munte,
Haide, vino, hai Miné!
Șir de galbeni ai pe frunte...
Haide, vino, hai Miné!
Dă-mi-i, să te iau călare!
Haide, vino, hai Miné!
Nu pot, că băiatu-i mare,
Haide, vino, hai Miné!
Ține calul pe cărare!
Haide, vino, hai Miné!

Soarele bate-n cîmpie,
Haide, vino, hai Miné!
La gît salbă-ți face ție...
Haide, vino, hai Miné!
Dă-mi-o, să te iau călare!
Haide, vino, hai Miné!
Nu pot, că am fată mare.
Haide, vino, hai Miné!

SPRINTENĂ URCAI

Sprintenă urcai,
Multe flori aveai,
 Garoafe de foc,
 Verde busuioc.
Să le iau cercai,
Dar n-ai vrut să-mi dai.
 Garoafe de foc,
 Verde busuioc.

LĂNȚIȘOR SUBȚIRE

Lănțisor subțire,
Galben-aurit,
Spune doar o vorbă,
Că mi-e de iubit.
Lănțisor subțire,
Scăldat în argint,
Spune doar o vorbă
Cu povești ce mint.

VIDA, GLAS CE CÎNTĂ

Vida cea cu glas subțire
Cîntec e a ei vorbire,
Inima mărturisească
Cît i-a fost să pătimească!
Hai, inimă, spune,
Scoate sfișierile,
Adu izbăvirile,
Lasă nălucirile,
Pieptul, vai, să nu plesnească,
Omul să se prăpădească...

AUR DĂ-MI

Aur dă-mi, de vrei cumva
Să-ți dau fruntea, dragostea.
— Vai și-amar, ce să mă fac,
Că-s prea tânăr și sărac?!
Spre Vlahia n-oi porni,
Că-s fecior și-oi rătăci,
Aur nu știu prețui.
— Nu te întrista c-am vrut
Să te-ncerc de la început.
Am glumit, să văd cum ești
Și dacă mă mai iubești...

DUPĂ APĂ LA IZVOR

După apă la izvor,
 Cu mine și fără mine.
Duc ușor trei cofe pline,
 Cu mine și fără mine.
Eu colea, tu după mine,
 Cu mine și fără mine.
Împreună, zău, mi-e bine:
 Cu mine și fără mine.
Vinător și-ogar cu tine!
 Cu mine și fără mine.
— Nu te pot urma, vecine!
 Cu mine și fără mine...

CAPUL SUS ÎL ȚII

Capul sus îl ții,
Ochii în pământ,
Ce-aș putea să fac,
Dacă sînt sărac,
Hanko Selimè?
Rochii mi-ai cerut,
Dar eu n-am avut,
Fiindcă sînt sărac,
Ce-aș putea să fac,
Hanko Selimè?
Vara va veni...
Poate că-ntr-o zi
Rochii am să-ți fac,
Chiar de sînt sărac,
Hanko Selimè...

SÉARA PE LA CĂSA TA

Seara pe la casa ta,
 Floarea mea,
Am trecut eu cu umbra;
 Floarea mea,
Şi trecînd am auzit,
 Floarea mea,
Suspînu-ţi înăbuşit,
 Floarea mea.
Aspră, mama te-a certat,
 Floarea mea,
Că de dulce ai mîncat,
 Floarea mea,
Şi din miere ai gustat,
 Floarea mea,
Pe unde mi-ai fost umblat,
 Floarea mea.

TE AȘTEPT

Te aștept la mine-acasă,
Vinovată preafrumoasă;
Copilul plîngînd ți-l lasă,
Vinovată preafrumoasă.
Mîndră ești ca o crăie,
Ca iedera de mlădie,
Cu sîni tari ascunși sub ie,
C-o năframă ce mă-mbie!
Să te-apropii repejor,
Că-s bolnav, de-aș vrea să mor,
Așternutul pregătește-mi,
Suflețelul oblojește-mi . . .

MÎNDRA CU COPIL ÎN BRAȚĂ

Măr aprins și dulce pară
Merg la braț pe la răscruce.
Cine sînt cele femei?
Sînt frumoase toate trei,
Dar cea cu copil în brață
Lecuieste și-ți dă viață...

APĂ DĂ-MI

Apă dă-mi, că însetai,
Fetiță cu păr bălai!
N-am pahar pentru turnat,
Trandafir înrourat.
Fruntea-ndură-te să-mi dai,
Fetiță cu păr bălai.
Fruntea mea nu e de dat,
Trandafir înrourat.
Poate gîtul vrei să-mi dai,
Fetiță cu păr bălai?
Ba nici gîtul nu-i de dat,
Trandafir înrourat!...

PE COLINĂ COBORAI

Pe colină coborai,
Roș, ilicul îmbrăcai,
Porumbiță, păr bălai,
Roș ilicul îmbrăcai;
Am crezut că te oprești
La mine, să poposești,
Dar te-ai dus la ale tale
Și-am rămas plîngînd de jale...

IAR DURERI

Iar dureri m-au copleșit
Chipul tău cînd s-a ivit
Inima să mi-o stîrnească,
În tăcere să bocească.
Părul tău întunecat
Vrăjilor parcă-i legat,
Ochii pana corbului
Chinul necuratului...

TE-AM CHEMAT

Te-am chemat și n-ai venit,
Fată cu păr aurit,
Cine oare te-a vrăjit,
Ori maica mi te-a oprit?
— Nu eram înveșmîntată,
Mărgărit cu frunte lată,
Și drumul mi-era oprit,
Păr de aur, Mărgărit...

CÎND ADUSU-MI-AI

Cînd adusu-mi-ai cafea,
M-a răpit făptura ta —
Cu păr negru, zîmbet cald
Și privirea de smarald.
Buza-mi parcă tremura,
Ceașca-n mînă se răcea,
Rîndunică, rîndunea,
Să nu plîngi, inima mea! . . .

PENTRU PĂRUL TĂU

Pentru părul tău mierlele cîntau
Și de dragul tău rozele-nfloreau,
Pentru părul tău păsări îmi cîntau
Și de dragul tău pomi înmugureau.
Cuvînt ți-am trimis și mi-ai spus că vii,
Dar, necredincioasă, încă întîrzii.
Ți-am trimis răvaș, că te-am așteptat,
Dar aflai că locul altul mi-a luat...

MINEIA, MINUȘEIA

Vine Mina de la munte,
 Mineia, Minușeiá!
Cu trei salbe prinse-n frunte,
 Mineia, Minușeiá!
Din cîmpie dacă vine,
 Mineia, Minușeiá,
Alte trei la gît le ține,
 Mineia, Minușeiá!
Mina, fată din Berat,
Lanț de aur nestemat,
Mina din Corcea bătrînă,
Brățară de aur la mînă,
Sub ilic ce ai anume?
— Mulțumesc, două căpșune.
Dar în mînă? Zi-i pe nume!
— Două mere — o minune!...

CU NIMENI

Cu nimeni n-ai mai ieșit,
Rumenă fragă de crîng!
Omul ți s-a bolnăvit,
Rumenă fragă de crîng?
De-o muri, vin să te iau,
Rumenă fragă de crîng,
Salbă de argint îți dau,
Rumenă fragă de crîng.
— Nu arginți îmi trebuiesc,
Rumenă fragă de crîng,
Ci bărbat să-l drăgostesc,
Rumenă fragă de crîng.

CHIAR MOARTEA

— Buimac m-am sculat, la tine-am venit
La patru din noapte, ca un fugărit.
Somnul te prinsese tocmai lângă foc,
Vatra era rece, iar tăciuni deloc.
M-așteptai pe mine, sau pe altul, poate,
Ca să-ți spună dorul dulcile lui șoapte.
— Am jertfit copilul, l-am înstrăinat,
Că mi-e drag de tine, voinic nenfricat.
Noaptea lângă mine tu mereu să fii,
Bărbatu-i departe, înfruntînd stihii,
Iar de-i moartea-aproape și ne cată vină,
Cînd sînt lângă tine, moartea poat'să vină...

CIOBANUL

Rău ciobanul m-a-nșelat,
Mamă,
Că la stîină m-a purtat,
Mamă,
Aurul mi l-a luat,
Mamă,
Potcoavă de cal mi-a dat,
Mamă.
Crunt ciobanul m-a-nșelat,
Mamă,
La stîină iar m-a chemat,
Mamă,
Brățara mi-a aruncat,
Mamă,
În șuba lui m-a-mbrăcat,
Mamă...

LÎNGĂ FALNICII STEJARI

Lîngă falnicii stejari,
 O, lămîi și portocale,
Vin, pe seară, căprioare,
 O, lămîi și portocale.
Una-i mică, alta-i mare,
 O, lămîi și portocale.
Una să-mblînzesc aș vrea,
 O, lămîi și portocale,
Singură să fie-a mea,
 O, lămîi și portocale,
Să străbatem munte, vale,
 O, lămîi și portocale,
S-o hrănesc cu trufandale,
 O, lămîi și portocale...

TOARNĂ-N CUPĂ

Toarnă-n cupă Dukaghin,
Fata mea!
Și de-o umplu, cui s-o-nchin,
Maica mea?
Mîndrului de sub umbrar,
Fata mea!
Mă privește cam ștregar,
Maica mea!
Ba ți-o da aur în dar,
Fata mea!...

DOMNIȚA MEA

Draga mea, te las cu bine,
Steaua mării cînd răsare,
Ca s-adun din lumea mare
Mahmudele pentru tine.
— Mahmudele nu-mi doresc,
Ci din drum să te opresc,
Că norocul Domnului
E la casa omului,
Și să nu ne despărțim,
Ci-mpreună să trăim —
Cu vremea sosesc și ele,
Grămăjoare mahmudele...

M-AM URCAT

M-am urcat sus, în cerdac:
— Fată, dă-mi ulciorul plin.
— Nu ți-l dau, nu-ți fac pe plac,
Mîna jos, să nu leșin!
Am oglinda lîngă mine...
Ia să văd dacă-mi stă bine!

DE CE ZACI

— De ce zaci închisă-n casă?

— Vai, de-o boală nemiloasă,
Că piciorul rău mă doare,
Să nu văd rază de soare...

— Parcă eu mi te-am jurat,
Ca un om necugetat,
Genunchiorul să ți-l frîngi,
Și de dorul meu să plîngi...

COLO, SUS

Colo, sus, la poarta mare,
Pleacă și vin căprioare,
Una-i mică, alta mare...
Gît mlădiu de căprioare,
Ca viezurii la picioare:
Vine Cilia dansînd,
Al meu suflet luminînd.

DESCHIDE

Deschide, munte, poarta,
Drum să ne croim prin ea,
Ca să treacă nesmintită
Porumbița mea iubită,
Lîngă șoimul ei să vină,
Dragostea prin veac ne țină...

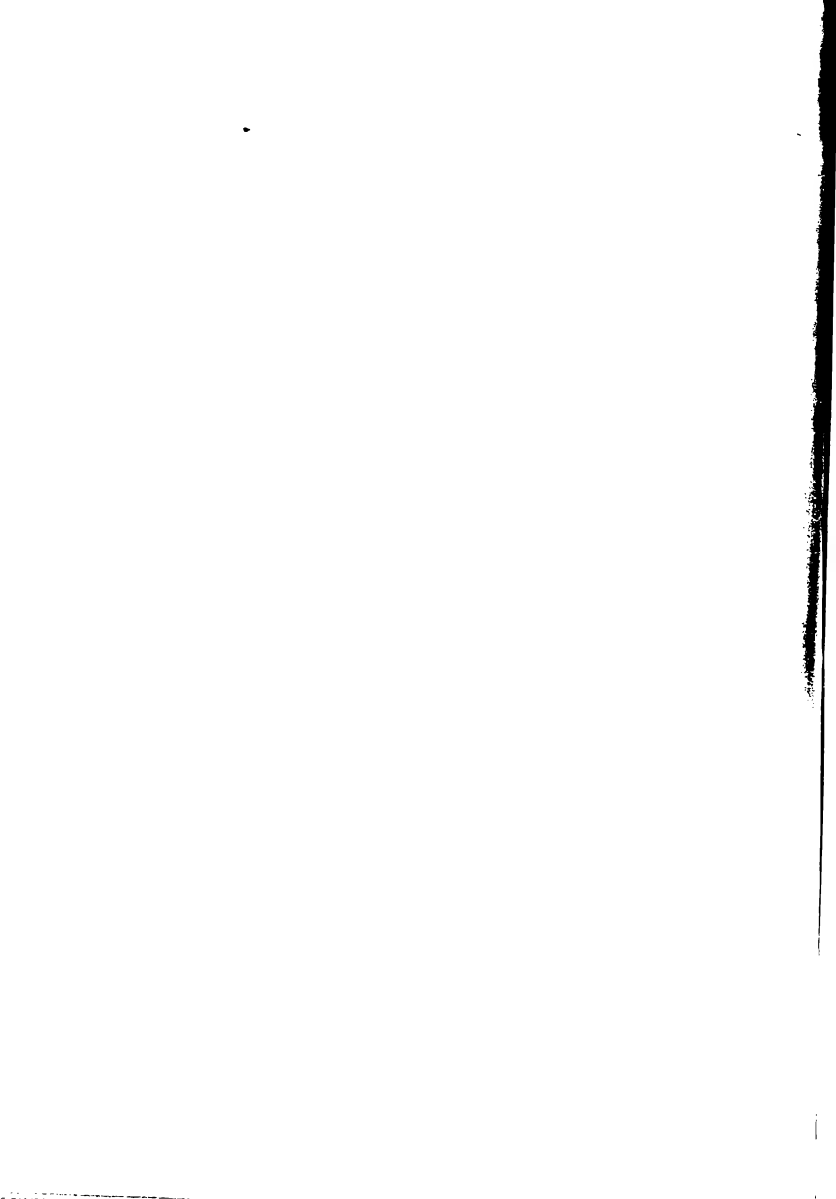
TRECE PASĂREA

Trece pasărea pe ape,
Mai departe, mai aproape,
Ciripind cu tîlc ceva,
S-o asculte cine vrea:
— Cine soață bună are,
E mereu în sărbătoare,
La nuntă nu e chemat,
Că nuntește nencetat...

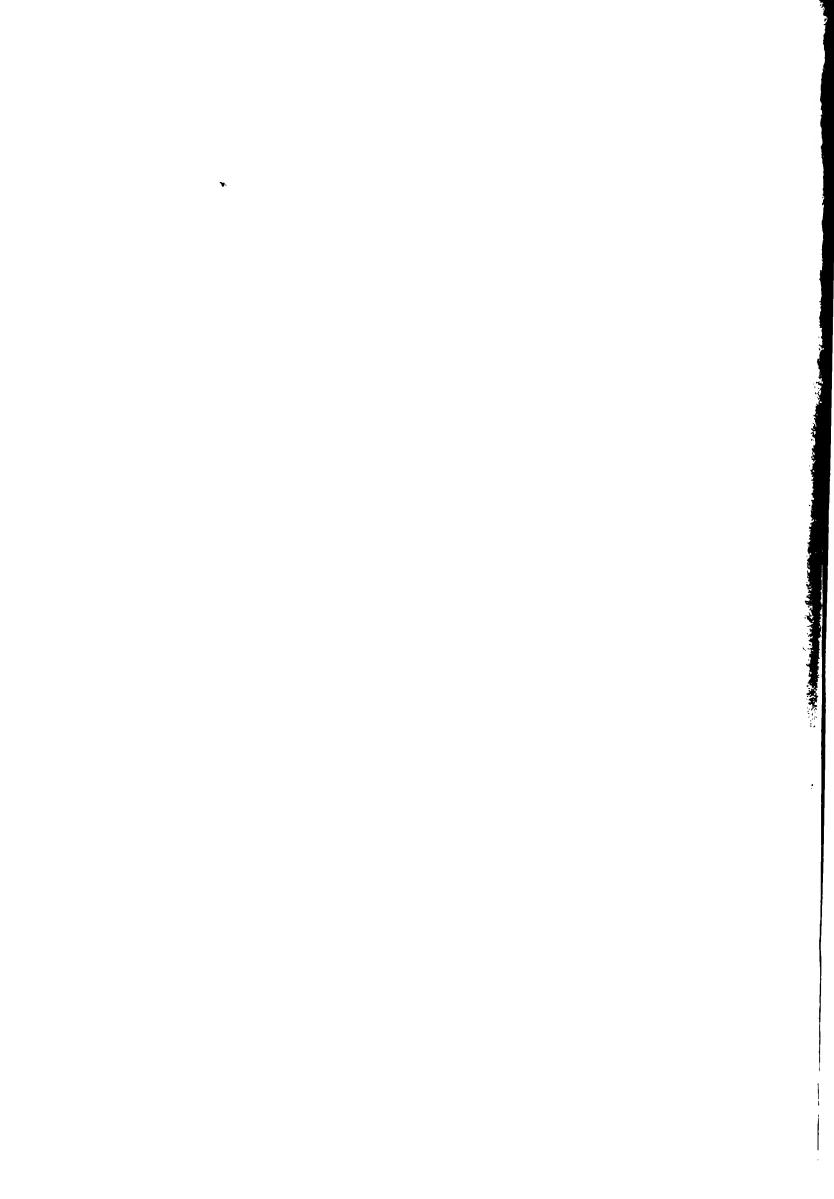
Trece pasărea pe ape,
Cînd departe, cînd aproape,
Ciripind cu sîrg ceva,
S-o asculte cine-o vrea:
— Omul cu nevastă rea,
Duce viață tare grea,
La moarte nu-l mai chema,
Că-i zăbranic inima...

APELE

Apele izvoarelor,
Carnea căprioarelor,
Apele din Perivul,
Greul aur din Stambul,
Apele muntene,
Stele pe sub gene...

CÎNTECE DE NUNTĂ

BOB DE AUR

Bob de aur, bob ales,
Pentru tine l-am cules,
Să te poarte nencetat
Pe drum lung și neumblat,
În veșmînt alb de mireasă,
Între fete mai frumoasă,
Să treci cu alai crăiesc
La amiaz', cînd flori zîmbesc;
Oaspeți nalți, din depărtare,
Poposind cu zarvă mare,
Să-ți aducă daruri multe,
Cîntecele să le-asculte.
— Tu, inel frumos de-aramă,
Spune, spune cînd mă cheamă
Mirele de mine-ales
Și la drum dacă-a purces?

AUZIT-AM, AUZIT

Auzit-am, auzit,
Că în leatul sorocit
Nuntă mare, masă bună,
Să țină o săptămână,
S-a întins colo pe plai
Într-o caldă zi de mai...
Nuntă mare a făcut,
De nimic nu s-a temut
Căpitanul de haiduci
În umbrar de falnici nuci.
Clondire cu vechi rachiu
La culoare arămiu,
Butii mari cu vinul tare,
Gîlgînd aprins în soare
Sîngele au clocotit,
Pînă cînd s-a isprăvit
Carnea friptă în frigare,
Pușcată la vînătoare.
Și-așa nunta nentreruptă
Tot în cîntec petrecută,
Ținu șapte nopți și zile,
Să se sature din mile
Sărăcimea hămesită
De amaruri istovită,
Și să fie fericiți
Mirii noștri îndrăgiți...

ZIUA CÎND MĂ VEI LUA

— Ziua cînd mă vei lua,
Ceasul cînd oi fi a ta,
Sosit-au de-adevărat
Crinul meu înmiresmat?
— Bobocel de trandafir,
Subțirel de aur fir,
Eu duminică-oi veni
Să te iau în zori de zi.
— Și cîți roibi cu tine-aduci
Drumul cînd ai să-l apuci
Printre steiuri nenfricat,
De iubirea mea chemat?
— Bobocel de trandafir
Veșmîntat în aur-fir,
Încărcate-or fi-n samar
Ce-ai visat s-aducă-n dar
Catîrii vizirului
Pe calea ceairului...
— De mama m-oi despărți
Cînd la tine oi veni
Cu chip dulce și mîhnit
Ca un crin neprihănit?

— Bobocel de trandafir
Podobit cu aur-fir,
Mama mea cea înțeleaptă
Cu iubire te așteaptă
Să-i fii noră-ascultătoare,
Să-i aduci în casă soare...

VLĂSTAR ALES

Vlăstar ales, eu te doresc
Și-am să te iau;
Am să te iau, să te răpesc.
— M-oi face stea în nori ascunsă
Să nu mă iei,
Cu umbra deasă, nepătrunsă,
Să nu mă iei!
— Lună pe cer, te-oi fugări
Și-am să te iau.
Steaua a luminii, voi veni
Duminică în plină zi...

IACINT SAU TRANDAFIR

Trandafir, te-ai înălțat,
Iacint sau trandafir,
Ograda mi-ai luminat.
Iacint sau trandafir.
Cine cu mireasma sa,
Iacint sau trandafir,
Mi-o cuprinde inima,
Iacint sau trandafir,
Noră tânără-mi va fi
Iacint sau trandafir,
Casa mi-o va ferici.
Iacint sau trandafir.

S-a dus socrul s-o aducă,
Dar zadarnic s-a trudit.
Mirele ca o nălucă
Fata-n grabă a răpit
Și cu ea de braț zburînd
La el s-a trezit intrînd.

A-NCOLȚIT GAROAFĂ IARĂ

A-ncolțit garoafa iară
Lîngă poarta cu zăbrele.
Crești frumoasă, cît e vară
Și e cerul plin de stele.
Pe măicuța ta curînd
O lași singură plîngînd,
Pe socru să-l ferești,
În casa lui să domnești.

Cînd femeile încep să aleagă și să vînture grîul care le va trebui în săptămîna nunții, cîntă:

IANCE, IANCE

Iance, Iance grîu-alege,
Lapte și miere culege,
De la gura mirelui
La gura miresii lui.

CÎNTEC DE NUNȚĂ

Pasăre a verii, cîntă,
Dacă vrei, dacă nu vrei.
Nunta mare se avîntă,
Dacă vrei, dacă nu vrei.

Neamu-ntreg binecuvîntă,
Dacă vrei, dacă nu vrei.
Azi pe cuscri i-am poftit,
Dacă vrei, dacă nu vrei.
Nuni, cumetri au venit,
Dacă vrei, dacă nu vrei,
C-avem mire preacîstit,
Dacă vrei, dacă nu vrei . . .

In timpul pregătirilor de nuntă, cei apropiați și prietenii vin la casa mirelui și-l felicită, dînd și o mînă de ajutor. Cei ai casei cîntă oaspeților:

BUN VENIT

— Bun venit, oaspeți de seamă!
Pe la noi cu drag vă cheamă
Bucuria celor bune
Strînse-n datine străbune.
Fapta mîndră și aleasă
O cinstesc în astă casă,
Iar clondirul străveziu
Pînă sus e cu rachiu.
Cînd va fi să fie gol,
Fără vorbă și ocol
Vom aduce-o bute plină
Cu licoare cristalină,

Ca rubinul de aprinsă
Și de pe coline strînsă.
Viața rai atunci ne pară,
Să uităm de-a ei povară,
Cîntecul și veselia
Să ne-alunge sărăcia! . . .

Casa e deschisă pentru toată lumea. Prietenii se veselesc și cîntă:

ȚI-A TRIMES RĂVAȘ

— Ți-a trimes răvaș mireasa,
Ca să-ți bucure iar casa.
Vino să-l citești la scară
Pînă nu se face seară; !
Spune dară ce ți-a scris
În lungi șiruri, cu dichis
Și cu slovă ca mărgeaua,
Pe hîrtia cum e neaua?
— Ce-ar putea să spună, oare,
O făptură ca o floare?
Să pornesc cu mîndru-alai
Oaspeți mulți urcînd pe plai,
Cît mai e vremea frumoasă
Și nici via nu-i culeasă.

Chiar târziu de vom veni,
Bucuroși ne vor primi,
Să ne pară nunta vis,
Cum n-a fost și nu s-a scris...

BEIZADEA UN MĂR AVEA

Beizadea un măr avea,
Se juca, îl arunca
Și în mînă îl prindea.
— Tătucă, tătucul meu,
Nora ți-o vei îndrăgi,
Cînd la casa ta va fi?
— Vorbă-i asta, cred și eu,
Dacă nu-i va fi prea greu
De mine să se-ngrijească
Și supusă să-mi slujească.
— Dar de ce stai supărată,
Singură și-nstrăinată?
— Tatăl tău cu glas răstit
Tare rău m-a umilit.
— Ce ți-a spus, floare de crin,
Înecată de suspin?
— Cînd te chem, smirună să-mi stai,
Cafeaua la pat să-mi dai...

LA BALCON TU AI IEȘIT

La balcon tu ai ieșit
Fatimè, floare de nalbă,
Și flăcăul te privește,
Fatimè, floare de nalbă,
Indelung, parcă-i vrăjit.
Fatimè, floare de nalbă,
Veșmîntul îți strălucește,
Fatimè, floare de nalbă,
Tot în aur e tivit...
Fatimè, floare de nalbă.

MIREASĂ SURIZĂTOARE

Mireasă surizătoare,
Fratele ți-l necăjești,
Că la drum nu te urnești.
— Oi porni, frate,-oi porni,
Dar vreau zestrea hărăzită.
— Zestrea-n sipete-i gătită
Și din cap pînă-n picioare,
În argint ești poleită.

IEȘISEȘI, STĂTEAI LA SCARĂ

Ai ieșit, ai stat la scară,
Ochi ca mura, gene lungi
Tăicuța trecea pe seară,
Ochi ca mura, gene lungi
Te-a privit și-a tot tăcut,
Ochi ca mura, gene lungi
Te-a văzut și te-a plăcut.
Ochi ca mura, gene lungi
Fiu voinic cum a avut,
Ochi ca mura, gene lungi
Te-a răpit și te-a purtat,
Ochi ca mura, gene lungi
Podoabe ți-a cumpărat.
Ochi ca mura, gene lungi.

INELUL

Ineluș, zimți lucitori,
Ai uitat unde-ai bătut
Noaptea pe la cîntători?
La trei porți te-ai abătut,
Iar condurul mititel
A bătut atunci și el...

COLO, LA SÎNTNICOLAE

Colo, la Sîntnicolae,
Şedea fata cea bălaie:
— Mărită-mă, taică, mărită!
— Iarba moale să-ncolţească,
Soarele să ne-ncălzească
Şi-o fi ziua sorocită...
— Iarba de mult a-ncolţit
Pe urmă s-a vestejit,
De ce nu m-ai măritat
Şi aleanului m-ai dat?
— Voi pleca, banii s-adun,
Cununiile să-ţi pun...

*După ce au ales și vînturat grîul, femeile
pornesc cu el la moară, cîntînd mirilor:*

PORNIM LA MOARĂ

Pornim la moară, pornim,
 Aur, măre, aur,
Multe sîntem, n-o să fim.
 Aur, măre, aur,
Măcinăm grîu arnăut,
 Aur, măre, aur,
Dacă vrei, pe drum bătut,
 Aur, măre, aur,
Vin' și tu, nentîrziat,
 Aur, măre, aur,
Mireasă, sipet bogat,
 Aur, măre, aur,
Măcinăm, belșug să fie,
 Aur, măre, aur,
Pentru mire și soție . . .
 Aur, măre, aur.

CU CATÎRUL AM PLECAT

Cu catîrul am plecat
Și la moară-am adăstat:
Rogu-te, jupîne, milostiv morar,
Griul ce adus-am este plin de har,
Macină-l în grabă, că îmi trebuiește
Să fac baclavale, cum se rînduiește.
Rogu-te acum, bunule morar,
Să nu treacă vremea, vorba-i în zădar.
Macină-mi, că soacra, gură rea, haină,
Joacă cu sudălma și cînd nu-s de vină.
Omul meu, săracul, e neghiob, năting,
Toate-mi stau de-a surda, dar eu nu mă plîng.
Rogu-te, bădie, oacheșe morar,
Griul e de aur, am să-ți fac un dar.
— Vino, mititico, mîine dimineață,
Cînd apune luna și prinzi dor de viață.
Atunci măcina-vom, aici, împreună,
Și fără parale, treaba e mai bună...

*După ce se întorc de la moară, în zilele
de luni, marți, miercuri, după cină, prietenii
și prietenele se adună și petrec împreună,
cîntînd:*

FATA CU BASMA SUBȚIRE

Fată cu basma subțire
Și cu evantai în mînă,
De ce-l ții așa-n neștire?
— Să-l trimit la Tepelenă,
Unde gîndul mă tot mînă,
Că mirele mi-au ales
Și spre mine au purces.

ÎN GRĂDINĂ

În grădină, după casă,
Vin' să dănțuim, mireasă.

— Acu vin, doară să-mi pun
Straiul ce-oi avea mai bun.
— Te rog mult, acuma vină,
Să stăm de vorbă-n grădină.
La șase, mîine pe seară,
Să m-aștepți jos lîngă scară
Cu cuscii și cruscrele,
Că le vine mirele!

*Cînd mirele și cuscarii se duc la mireasă,
cîntă:*

MIRELE, VIZIRUL LOR

Patrușcinci flăcăi la număr,
Mirele, vizirul lor.
Toți cu armele pe umăr,
Mirele, vizirul lor,
Și-mbrăcați de sărbătoare
Mirele, vizirul lor,
Vor Stambulul să-l dogoare,
Mirele, vizirul lor.
— Fiule, să nu faci asta!
Mirele, vizirul lor.
— Ba o fac s-arunc năpastă,
Mirele, vizirul lor,
Să-mi găsesc în drum nevastă . . .
Mirele, vizirul lor.

GIUVAER CU ȘAPTE PIETRE

Giuvaer cu șapte pietre,
Risipit-ai multe vetre,
Giuvaer.

Cine trece prag de casă,
Lacrimi ca pietrele varsă,
Giuvaer.

Cine prag de poartă trece,
Lacrimi varsă să se-nece,
Giuvaer.

Ii cîntă miresei:

TOARNĂ, FLOARE

Toarnă, floare, toarnă,
Vechi rachiu de coarnă!
În ceașcă-ai turnat,
Și ne-ai tulburat...

DU-TE, ÎNTUNEREC

Du-te, întunerec,
În singurătate,
Că acum desferec
Gîndul ce mă bate,

Și-a iubitei casă
S-o găsesc, mă lasă.
Du-te-ntunecime,
Pușca mi-e-ncărcată.
În jur nu e nime,
Miezul nopții bate;
A cîntat cocoșul,
Casa nu-i departe.
Du-te întunerec
În singurătate,
Casa-acum se vede,
Inima îmi bate:
Un flăcău acolo
În ea se repede,
Du-te, întunerec,
Pușca mi-o desferec . . .

SOARELE CUM STRĂLUCEȘTE

Soarele cum strălucește
Cînd răsare ori apune
Toate casele-nălbește,
Valea-ntreagă o supune!
Sus la casa din pădure
Vin, frumoaso, la hodină,
Umbra dulce să te fure,
Să domnești ca o regină.

Joi după-amiază, prietenii și prietenele sînt poftiți să însoțească florile care se duc miresei. Cu ei merge și mirele, dar numărul lor nu trebuie să fie cu soț. Miresei i se mai duc o pereche de încălțări, bomboane și migdale. Seara se întorc și petrec pînă în zori, cînd, după un anumit ceremonial, însoțit de cîntece, se duc cu toții să ia apă din fîntînă pentru frămîntat aluatul. Cînd revin în casă, nașul începe să pregătească făina și cîntă mirelui:

IANCE, IANCE

Iance, Iance, coca cere
Lapte îndulcit cu miere!
Sănătate, măi băiete,
Și urmași să ai nămete! . . .

*Femeile, pe de altă parte, pregătesc cu
aceeași apă, plămada, cîntînd:*

PLĂMADĂ, TE ROG

Plămadă, te rog, ascultă
Să fii mîine cît mai multă,
Să fac pîine pentru nuntă . . .

Miercuri și vineri seara, cuscii se vizitează între ei și fac invitațiile pentru sim-bătă sau duminică. Toți cei invitați sint datori să meargă să ia mireasa. În localitatea Opar, nuntașii se duc la munte să taie lemne și să aducă o floare acasă. Mi-rele pleacă înainte, iar cuscii îi cîntă:

DU-TE SĂ VÎNEZI

Du-te să vînezi pe stei,
O, Riste, O, Riste-bei!
— Am vînat, mamă,-am vînat,
Toată noaptea-n munți am stat
Și nicicum nu m-am lăsat
Pînă floarea n-am aflat.

*Apoi se întorc cu o ramură mare, pe care
o leagă la hornul casei, împodobită cu
lină roșie și albă:*

FERICIT, TU, SOCRU MARE

Fericit, tu, socru mare, — Fericit,
Că ai zi de sărbătoare — Fericit,
Și-ai pus floare sus pe casă — Fericit,
Fiului i-ai dat mireasă — Fericit.
Vei avea zestre și-odoare — Fericit,
Azi primi-vei doar o floare — Fericit,
Măine, noră ca un soare — Fericit.

Cînd se împodobește mirele i se cîntă:

PLEACĂ-ȚI CREȘTETUL

Pleacă-ți creștetul și stai
Să te spăl, să te gătesc,
Că tata cu mare-alai
Te-o-nsoți în strai domnesc.
Mama scoate totul iar
Din cutii de chilimbar
Din ladă de chiparos,
Mult să-ți fie de folos.

Iar miresei i se cîntă:

PLEACĂ-TE, MUNTE

Pleacă-te, munte, te pleacă,
Raza de lună să treacă,
Draga să mi-o-mpodobească:
Tot în voaluri s-o îmbrace
Și ca mărul să-nflorească,
Tot în alb să mi-o îmbrace
Și ca părul să-nflorească.

COLO-N MUNȚI

Ehei! Colo sus în munți,
Joc haiducii ca la nunți,
Dar mai sus și mai cu foc

Sare-un tînăr tot pe loc.
Puşca lui strălucitoare
Gătită-i de sărbătoare,
Cu sidefuri încrustată
Totdeauna încărcată;
Mijlocelu-i oţelit
Cu cartușe-i podobit.
Cînd îl vezi, pe loc te-apucă
Dor de viață, dor de ducă . . .

*Dimineața, după ce au ieșit din biserică,
cuscrii pregătesc caii să se ducă la mi-
reasă, cîntînd:*

LA CUSCRI PORNIM

Piatră roșă, piatră neagră,
Șeile pe cai am pus,
La cuscri pornim călare
Pînă-n depărtata zare,
Fată mîndră să-i luăm,
Mirelui nostru s-o dăm,
Poarta să i-o întristăm,
Frumusețea să-i furăm.

*La casa miresei, cineva scrutează zărilor,
iar cînd îi văd sosind, se cîntă:*

. MAMĂ, MĂRE, MAMĂ

Mamă, măre, mamă,
Cine vine-n șea?
Fată măre, fată,
Vin să mi te ia!
Mamă, măre, mamă,
Eu nu mă mărit.
Fată, măre, fată,
Eu te-am pregătit
Cu rochie brodată,
Cu zestre bogată . . .

MIRELE-A VENIT ÎN POARTA

Mirele-n poartă-a venit,
De ai casei însoțit
Și din prag a glăsuț:
— Domnul fie lădat,
Că mireasa mi-am aflat!

Mireasa se îmbrățișează cu cei ai casei.

TESTEMELUL RÎDE, JOACĂ

Testemelul rîde, joacă . . .
— De ce plînsul te îneacă?
— Pe tata nu pot să-l las,
La iubit să fac popas.
— Lasă-l pe tata să doarmă,
Vin' la mine fără larmă . . .
Băsmăluță cu mărgele,
Lasă-ncolo gînduri rele,
Cuibul ți l-am rostuit,
Cu mătase învelit . . .

UNDE TE-AI GĂTIT SĂ PLECI?

Unde te-ai gătit să pleci,
 Porumbele din poveste?
Sus, departe, pe poteci,
 Potîrniche de pe creste.
Vreau în preajma ta să fiu,
 Porumbele din poveste.
Calea-i lungă și-acum plouă,
 Potîrniche de pe creste.
Dimineața va fi rouă,
 Porumbele din poveste,
Mă fac măr, la piept să-ți stau,
 Porumbele din poveste!
Teamă-mi este să te iau,
 Potîrniche de pe creste.
Și dacă mi te-aș mușca,
 Porumbele din poveste?
Teamă-mi e de gura ta,
 Potîrniche de pe creste.
N-am venin să otrăvesc,
Ci am miere să-ndulcesc,
 Porumbele din poveste...

MIRESEI

Numa-n alb înveșmîntată
Ai plecat pe viața toată,
 Floarea noastră, floare!

Pe tata l-ai dat uitării
La capul de jos al scării,
 Floarea noastră, floare!
Iar pe mama, fără vină,
Ai privit-o ca străină,
 Floarea noastră, floare!
La prietene-ai zîmbit
Cu gînd stins și ostenit,
 Floarea noastră, floare!

*Mireasa se urcă pe cal și tot alaiul por-
nește.*

TE-A RĂPIT

Te-a răpit flăcău din munte
Te-a răpit,
Și pe șea de murg te-a pus,
Te-a răpit,
Galbenii ți-a smuls din frunte
Te-a răpit,
Și spre piscuri te-a fost dus.
Te-a răpit.
Te-a răpit flăcău din șes,
Te-a răpit,
Iar la drum când ai porces.
Te-a răpit,
Galbenii ți i-a luat,
Te-a răpit,
Pe catîr te-ai înturnat.
Te-a răpit.

*Alaiul, în frunte cu cuscii, întârzie să se
arate.*

DE CE ÎNTÂRZIE

De ce cuscii-au zăbovit
Și de ce nu ne-au găsit?
— Să pornească nu puteau,
Că mireasa-mpodobeau,
Rochia încă o coseau,
Condurii îi pregăteau,
Salbele le înșirau,
Argintarii se-ntreceau . . .

*Odată ajuși, cuscii și mireasa coboară
de pe cai și intră la cununie însoțiți de
nași.*

COANA NAȘĂ

Coana nașă-nfumurată
Cere baclava-nflorată.
Noi așa ceva n-avem,
Doar fasole cu-ndelemn.

NAȘUL CARE-A CUNUNAT

Nașul care-a cununat
Îl poftim la botezat,
Mină bună să ne fie,
La mai mulți cu bucurie.

După cununie, pornesc cu toții spre casă.

LUNA IAR A RĂSĂRIT

Luna iar a luminat,
Pămîntul a argintat
Pe furiș cînd s-a iscat,
Iar o stea mai de aproape,
Nevoind nimic să-i scape,
Alb veșmîntul a luat
Pe mireasă de-a-mbrăcat.
Răsărit, a răsărit
Luna, talger aurit,
Pămîntul a luminat,
Mire mîndru a luat.

*Cînd alaiul ajunge la casa mirelui se
cintă:*

VINO, MAMĂ, VINO

Vino, mamă, te grăbește,
Vino-n taină și privește
La ce fiul ți-a adus:
Pasăre cu stea în frunte,
Turturea din vîrf de munte.

Cind mireasa intră-n casă, se cîntă:

MÎNA UNGE-ȚI-O CU MIERE

Mîna unge-ți-o cu miere,
Mireasă,
Să-ndulcești astă-ncăpere.
Mireasă,
Viața-ți fie fericire,
Mireasă,
Și copii frumoși — oștire! . . .
Mireasă.

UNDE ȚI-A CĂLCAT PICIORUL

Unde ți-a călcat piciorul,
Cadă-ți odată cu dorul
Dinții și măselele
Toate ciolănelele.

Mirele se îndreaptă spre mireasă și-i ridică vâlul.

FRUMOASĂ, FRUMOASĂ EȘTI

Frumoasă, frumoasă ești
Cum alta nu mai găsești,
Alor tăi să le trăiești,
Pe mine să mă dorești,
Că-s sărman și urgisit,
Cuibul mi l-am părăsit
Cînd la tine am venit
Dus de dor neistovit . . .

CUM GRAIEȘTE

Ian ascultă cum grăiește
Biblia, popa cînd citește,
Mireasă, mîndră mireasă:
Bărbatul, orice ți-o spune
Să-i răspunzi cu vorbe bune,
Mireasă, mîndră mireasă.
Altfel, dacă nu-nțelegi,
Cu bătaie te alegi,
Mireasă, mîndră mireasă ..

Cei mai apropiați se duc să vadă mireasa.

CINE MI TE-A-MPODOBIT

Cine mi te-a-mpodobit,
De mi te-a batjocorit
Cu văl vechi și sfișiat?
Cine mi te-a blestemat
Să n-ai parte de lumină?
O fi maică-ta haină?
Că ești bună și miloasă,
Dintre flori, cea mai frumoasă!

Luni dimineață oaspeții vor să vadă zestre.

MIREASA-I CUCOANĂ MARE

Mireasa-i cucoană mare
De-mprumut cămăși ea are,
Lunga vară ce-a trecut
N-a lucrat, nici n-a păscut...

*Nunta se sfirșește și toți se pornesc la
casele lor.*

VĂTRAIU

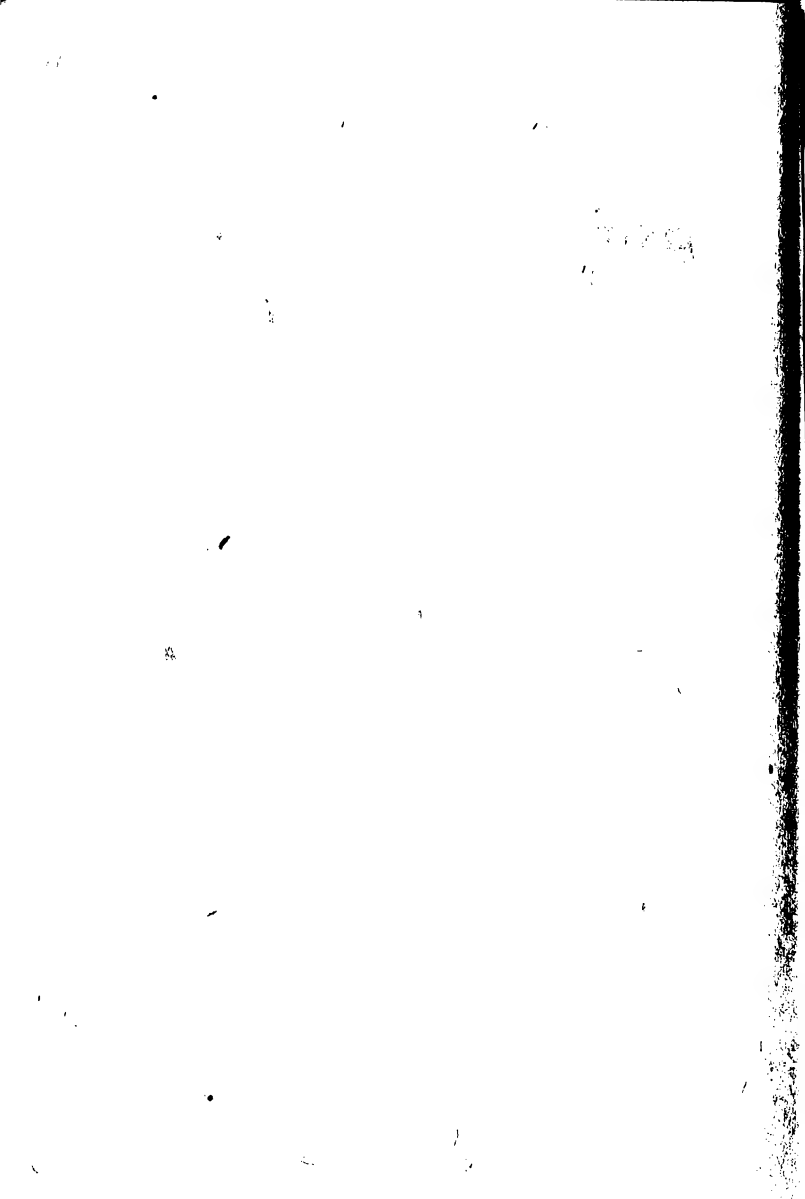
Mireasa vătraiu-a luat
Și pe oaspeți l-a-ncercat . . ,

*Iar miercuri se întorc să iscodească mi-
reasa.*

CUM A FOST

Cum a fost, cum ai dormit,
 Fata mea?
Ca puiul la moară, leit,
 Tatăl meu,
Ca turturica la cuibul dorit,
 Tatăl meu!
Că dragul în poală mă ține,
 Tatăl meu,
Și la piept, să-mi fie bine,
 Tatăl meu! . . .

**CÎNTECE LA ZILE ÎNSEMNAȚE,
CÎNTECE DE LEAGĂN
ȘI JOCURI DE COPII**

DESCINTEC

Norule, nor bălăior,
Lasă-ne soarele
Să cuprindă-ogoarele,
Că-ntărit pisica
Să sece urzica,
Cîinii la răscruce
Umbra să-ți apuce,
Șoarecul, hainul,
Să surpe măslinul,
Unchiașul cu glodul
Să legene plodul,
De ciuf te apuc
Te leg de uluc . . .

LUNĂ, LUNĂ

Lună, lună,
Plină lună,
Pe bunic nu l-ai văzut —
Pe unde mi-ai fost trecut?
L-am văzut,
L-am cunoscut,
Mîndru roib el călărea
Și pistol la brîu purta,
Cu arginturi încrustat,
Să-i ajute la vînat,
Și-avea șeaua înflorată,
Plină de arginturi toată.
Telegaru-n frîu ținea,
La umbră de nuc oprea,
Fruntea albă-și înălța
Și pe gînduri îmi stătea,
Că-n sac mare și adînc
Strîngea galbeni la oblînc.

Lună, lună-mpărăteasă,
Tainică ești și frumoasă,
Pe tata nu l-ai zărit?
Că s-a dus, n-a mai venit
De prin țările străine.

Dorindu-i mereu de bine,
Lasă-i vorbă de la mine
Ca să vină cu grăbire
Cu bani mulți, cu multe lire.

Lună nouă, albă lună,
Talger galben ce răsună,
Dă-ne zile sănătoase,
Luminate și voioase,
Leagă și dezleagă vraja,
Și ne întărește straja,
Ca din vară pînă-n vară
Frigurile să dispară,
Apa mării să le-nghită,
Viața fă-ne-o fericită...

*Inainte de Rusalii, grupuri de copii, avînd
în frunte pe cîte un băiat înveșmîntat în
ramuri, și pe care-l numesc Dordoleț,
cheamă ploaia cîntînd:*

O, ILIJA, ILIJA!

Fluturi mulți pe uliță,
Ploaia cadă suliță!
Doamne, dă săraçilor,
Milostirea vracilor,
Că plîng obidiți,
De lacrimi sleiți.
Orzul crească dus
Pînă-n streșini sus,
Grîul pîn'la Dumnezeu,
*Kyrie eleison*¹, mereu!

¹ Doamne miluiește (Gr.).

ADU PLOAIE

Dordoleț-solie,
Scoal' pe sînt-Ilie,
Să ne-aducă ploaie,
Grîul să-l ogoaie,
Spice crească mii,
Mari și aurii!
Sfinți prealumiņați,
Ruga ne-ascultați,
Maica Domnului ne-ajute,
Ruga noastră s-o asculte.

Tot pentru ploaie, alți copii cîntă:

LUNĂ MAI

Lună mai, lună mai,
Crește-ne părul bălai,
Des și mare să ne fie,
Ca vlăstarele în vie,
Ca lemnele muntelui,
Cît coada calului,
Cît cotul negustorului . . .

COLIND

Colinde,
Merinde,
Ziua bună, la mulți ani,
Bucuroși și cu mulți bani!
Vino, gospodină, -afară,
Că te adăstăm la scară.
Alungă tihna somnului,
Deschide ușa Domnului,
Adu-ne colacii,
Să se bucure săracii!
Vin-afară să-ți urăm,
Veste bună noi să-ți dăm,
Pînă-n an să ai băiat
Dolofan și luminat,
Noră bună și frumoasă
Pînă-n an să ai în casă . . .

DE PAȘTI

Niculița și Gramos
Iar vestit-au pe Cristos.
Un voinic cu draga lui
Rătăceau pe drum hai-hui
Și s-au dus la mama fetii,
Strângînd locul verighetii:
— Ți-a mușcat șarpele fata!
Iară mama, cînd aflat-a:
— De-a mușcat-o, vindeca-s-a,
De-ai furat-o, mărita-s-a,
Să vă fie casă, casa!

CÎNTEC DE PAȘTI

Din munți fata cobora
Și la fire răsucea,
Ca să facă din lîniță
Pruncului o căciuliță.
Din munți fata iar venea
Și într-una împletea,
Ca o mîndră albiniță,
Pruncului o cununiță.
Mai prin munți și mai pe-acasă,
Torcea fata la mătasă,
Pruncului născut să-i facă
Încălțări care să-i placă.

*De 1 martie, fetele din Corcea își pun
la gît sau pe mînă o cordeluță roșie și
cîntă:*

RÎNDUNICĂ, RÎNDUNEA

Rîndunică, rîndunca,
Prinde cordeluța mea
Și mi-o du la malul mării,
Să grăiască depărtării,
Vino iute și-o apucă,
Sănătate să-mi aducă...

NEGRU NOR

Nor, nor,
Negru nor,
Lasă-ne soarele sfînt
Să pogoare pe pămînt.

*În serile cu lună nouă, mai cu seamă
atunci cînd vor să vindece vreo boală de
piele, femeile, ținînd o bucată de metal
în mînă, cîntă:*

LUNA NOUĂ

Fată mare, lună nouă,
Fost-ai veche, și-acum nouă,
Ce mănînci, din toate lași,
Doar din boală să nu-mi lași!
Ție, cozi pe spate,
Mie — sănătate!

URARE

Lazăre, tu, Lazăre!
L-ați văzut cumva trecînd,
Sabie lungă ascuțind,
Sabia Domnului de foc
Să vă poarte mult noroc,
S-aveți gata înjugați
Trei perechi de boi țintați,
Cîtă ceapă în grădină,
Atîtea fete în tindă,
Cîtă lînă-n tîrg pe oi,
Atîtea bucate de soi,
Cîtu-i părul de pe taur,
Atîta bănet de aur . . .

DECÎT

Decît repede,-ntr-un an
Ca un rotofei bostan,
Mai curînd încet să crești,
Ca cipresul să domnești
Ani o mie tot pe culmi,
Lîngă singuratici ulmi . . .

CINTECE DE LEAGĂN

1

Somnule, desferecă,
Crește iar și ferecă,
Să ajungă moșii
Să-ntreacă strămoșii.

2

Păsări trec perechi, perechi,
Vorbe-i poartă la urechi,
Păsări trec din poartă-n poartă
Poposind pe lângă vatră,
Somnul dulce să-i sporească
Și flăcău voinic să-mi crească.

3

Nani, nani, băiatul,
Băiatul cu veleatul,
Fiul leului,
Viteazul zmeului.

4

Cîntă mama cătinel,
Somn adînc și lin să-ți vină;

Și te legăn frumușel,
Înfășat în pînă fină.

Dormi, odor neprețuit,
Un somn dulce și tihnit,
Iar hulubul care vine,
Alb să fie pentru tine,
Să te-ajute ca să-mi crești
Ca voinicii din povești.

5

Leagăn mama ți-a gătat,
Ca să dormi netulburat
Somn ușor și dulce somn,
Puiul mamei, pui de domn.
Somn adînc și liniștit
Cu-nserarea s-a-mpletit,
Băiețelul să viseze,
Îngerii să-l privegheze.

6

Nani, nani,-odrasla mea,
Ochi frumoși de peruzea,
Mama-n brațe cînd te ține,
Se topește după tine.
Somnul să te-nvăluiască,
Frumusețea să-ți sporească,
Să ai nopțile senine,
Dulci ca mierea de albine.

7

Hai, odor, închide ochii
Și să nu mi te deochii;

Puiul în pătuc să crească,
Scutece să mi-l păzească.
Dormi, copile, s-ajungi mare,
Și flăcău voinic în soare,
Nalt ca zmeul-zmeilor
Și spaima mișeilor . . .

JOCURI DE COPII

O nomina, donomina,
Tre isan, chichiran,
Panapana, zechiran,
Scurti — capurti,
Cazelic, cazelic,
Trage-mi degetul cel mic . . .

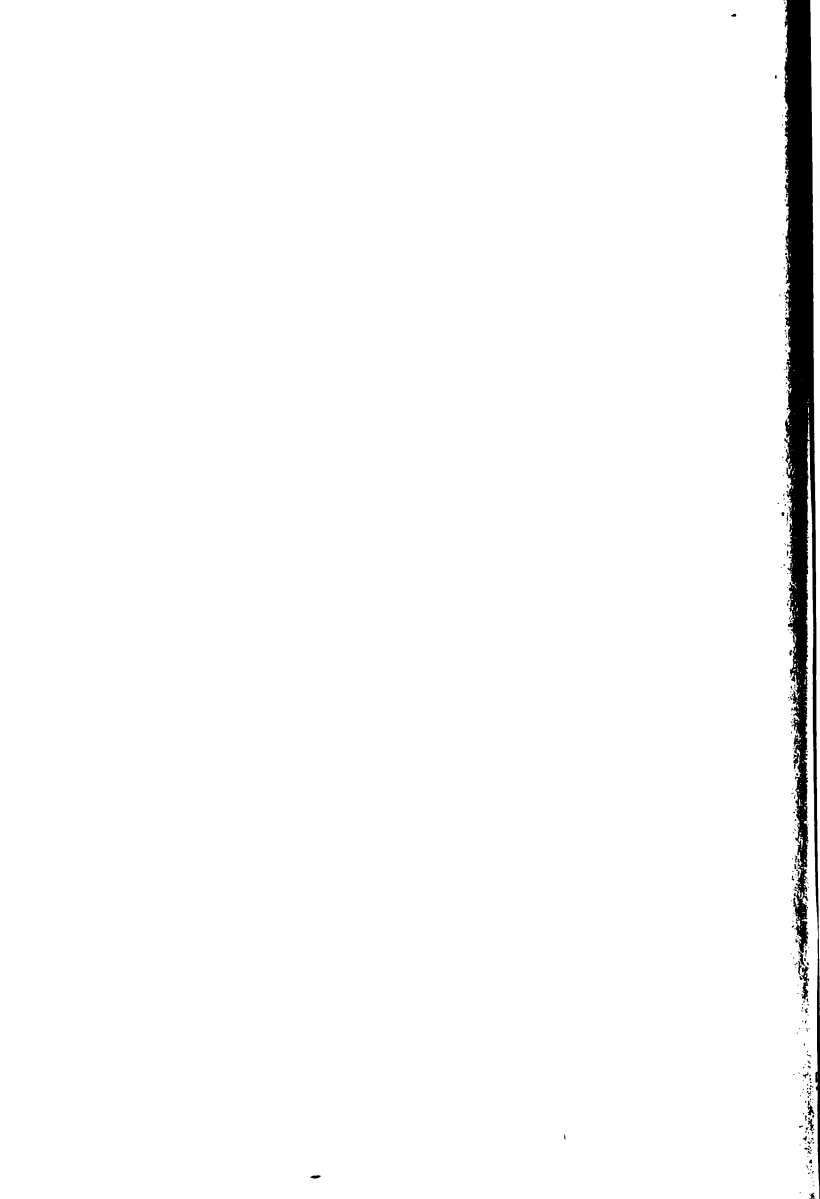
*

Pumpareta, pumpapi,
Eu sînt mică, n-ași mai fi,
Dară mama tot pe mine
M-a trimis după măsline.
— Nu știu, mamă, îi spusei,
Un, doi, trei . . .

*

Cucu, cucu, măre, cuc,
Vino iute să te-apuc,
Că văzui pe frate-tu
Într-o casă chiar acu,
Tot la galbeni număra,
Cucii fustele-i tăia
De nasturi și catifea . . .

**VERSURI SATIRICE
ȘI DE HAZ**

DOVLEACUL

Bostan ziua, bostan noapte,
Semințe la soare coapte,
Unde merg te tot gălesc,
De tine mă poticnesc.
Turban de cadriu, bostan,
Noduros și grosolan
Ca ciomagul de ursar.
La Permet primii în dar
Un bostan lung și turtit.
Selenița m-a primit
Cu bostanii așezați
În cămări, la rînd, ca frați.
La Janina pe-nserat
Cu bostani m-am îndopat.
Noptile ca o jivină,
Te întîmpină-n grădină
Unde te întorci, bostani
Cresc măroci și dolofani.
Cine-o mai mînca de-acum
Să pocnească drept în drum.
Părul tot din cap să-i cadă,
Cui bostani o să mai vadă.
La prînz și la cină chiar,
Să-l blestemi pe grădinar.
Bostanul de plumb topit
O găleată mi-a găurit...

RACHIUL BUCLUCAȘ

Lin rachiul l-am turnat,
Ceașca mi s-a clătinat
 Fraților, ce să mă fac?
Bețivan rău m-am făcut,
De pe cal iar am căzut,
 Fraților, ce să mă fac?
Lanțul de la brîu s-a rupt,
Ceasul, tina mi l-a supt,
 Fraților, ce să mă fac?
Filigene două-trei
Mi-au aprins în trup scînteii,
 Fraților, ce să mă fac?
Eu deloc nu le-am dorit,
De la alții le-am primit,
 Fraților, ce să mă fac?
Bețivan rău m-am făcut,
Spirt de dunde am băut,
 Fraților, ce să mă fac?
Strugurii făcuți rachiu
Mă ard, fraților, de viu,
 Fraților, ce să mă fac?
Doar cu dunde mă-mpac
Dorului să-i vin de hac,
 Fraților, ce să mă fac?

CÎNTĂ CUCUL PE GEAMIE

Cîntă cucul pe geamie
Și se-ntreabă ce să fie?
Fată, rufa ta spălată
De ce-i toată lăcrimată?
— Că o spăl mereu și plîng
C-am luat bărbat nătîng.
Patul cînd l-am așternut,
Are vreme de pierdut,
Apa cînd i-o pregătesc
Să se spele, mă căznesc,
Că pe loc somnul îl fură
Și-l văz sforăind pe gură...

LUNĂ, TU

Lună, tu, ştrengară lună,
Pe taica nu l-ai văzut?
L-am văzut cu voie bună
Mîncînd dulciuri cu năut.
În cîmpie jos era,
Singur mi se preumbla;
Pentru tine-l sărutai
Şi pe gît îl mîngîiai . . .

SUB UN MUNTE

Sub un munte povîrnit
Două țarini s-au lungit.
Seceră și leagă-ntr-una
Fata, pînă iese luna . . .
Trece-un om mai gîrbovit.
— Treabă bună, bun găsit,
Negri ochi de fată mare!
— Nu-mi prea place de urare.
— Dar mă lași a-ți ajuta?
— În sînge mi te-aș scălda!
Drept sub munte povîrnit,
Două țarini s-au lungit.
Seceră și strînge-ntr-una
Fata, pînă iese luna.
Un voinic s-a fost oprit.
— Treabă bună, bun găsit,
Negri ochi de fată mare!
— Mulțumescu-ți de urare!
— Să te-ajut se poate oare?
— Simt în suflet sărbătoare!
Spune-mi de ești însurat.
— Pîn-amu cuvînt n-am dat.
— Pe nepoată-mea n-o vrei?

- Cuc să-mi fie cu temei?
- Vrei pe sora mea s-o iei?
- Cuc să fie sus pe stei?
- Nu cumva mă vrei pe mine?
- Gura-ți dulce să m-aline! . . .

SOARE, SOARE

Soare, soare,
Cerne făina-n pahare,
Pe unchiaș să-l însurăm,
Șchioapa, soață să i-o dăm,
Un băiat să-i legănăm...

VĂLEU, MAMĂ

Văleu, mamă, vai de mine,
Că-mi ieși plăcinta bine,
Dar pe vatră, vai și-aman,
A mîncat-o cel motan.
— Piei de-aici, drac blestemat,
C-a fost pentru-al meu bărbat!
Repede, fără să știe,
Frig găina pe tipsie,
Dar nu-i spune adevărul,
C-o să-mi scarmene iar părul...
Dar bărbatul a aflat,
Cu cleștele m-a vărgat.

UNDE-I CARNEA

Unde-i carnea, noru-mea?
A mâncat-o pisica.
Dar pisica und' s-a dus?
În stejar, pe creangă, sus.
Și stejarul s-a-ngropat?
Barda noastră l-a tăiat!
Și barda unde-i acum?
Piatră s-a făcut pe drum.
Și cu piatra ce mai este?
Rîu-a dus-o fără veste.
Apa lui ce s-a făcut?
Din ea vitele au băut.
Vitele unde-au plecat?
Lupul lacom le-a mâncat.
El, mîrșavul, und' să fie?
Împușcatu-l-am în vie.
Pușca, spune, unde este?
La cadiu cu trei neveste.
Și cadiu-i fericit?
Din smochine a murit...

FEMEILE DIN DARDA

Cum veneau pe drum avan,
Pîlc, femeile din Darda,
Se opriră la un han,
Lovind în oblon cu 'barda.
— Măi hangiule hain,
Vin' la poartă și o crapă
Adă și-o ulcea cu vin!
De vînt repede ne scapă,
Frigu-n inimi ne-a pătruns,
Iar tu ai averi de-ajuns;
Că hambarele ți-s pline
Pîn'la anul care vine . . .

ROSTOGOL

Bătrînul juca pe vine
Rostogol, tot rostogol,
Cu trei fiice, și-i sta bine,
Strînse toate-n juru-i stol,
Rotocol, tot rotocol.
Spune-a' mare: — Mă mărită!
Rostogol, tot rostogol.
Iar bătrînul: — Ce gîndești
De bărbatul ce-l dorești?
Rotocol, tot rotocol.
— Vreau să fie căpitan,
Rostogol, tot rostogol,
Cu pistol și iatagan,
Rotocol, tot rotocol.
Mijlocia, hop și ea!
Rostogol, tot rostogol,
Iar bătrînul: — Cum ai vrea
Să fie iubirea ta?
Rotocol, tot rotocol.
— Croitor, spune senină,
Rostogol, tot rostogol,
Numa-n poală să mă țină,
Rotocol, tot rotocol.
Zice-a treia: — Mă mărită!
Rostogol, tot rostogol,

Iar bătrînul: — Ce dorești
De la omul ce-l iubești?
Rotocol, tot rotocol.
— Vreau bărbatul bazerghian,
Rostogol, tot rostogol,
Să mă-mbrace în caftan,
Rotocol, tot rotocol . . .

DE BEȚIE

Cine bea rachiu și vin
Casa-și umple de suspin. .
Năzdrăvana băătură
Din om face-o secătură.
Sorb rachiu din filigean
Și mă simt ca un sultan.
De m-ar ține-așa un an
Ferecat lângă cazan! . . .

CERȘETORUL

Ce-i fi vrînd, biet cerșetor,
Poate pline din cuptor?
Doamnă bună, mare doamnă,
Am acasă pîn'la toamnă.
Călător de taine plin,
Poate-ai vrea un strop de vin?
Doamnă bună și mărită,
De vin plosca mi-e-mplinită.
Dar ce vrei, bătrîn sărman,
Poate-o soață și-un chervan?
Doamnă bună, glas vrăjit,
Gîndu-anume mi-ai ghicit!...

AURUL CEL GALBEN

Aurul cel galben sute trei făcea . . .
Toate sînt cu văluri, tu cu feregea.
Scoate feregeaua și năframa-ți pune,
Doamnele din casă sînt cu gînduri bune.
La mijlocul casei mi te-ai așezat,
Să stîrnești uimire și gînd necurat:
„Hanîm cea fudulă oare cine este?“
Se-ntrebau cu ciudă mai multe neveste.
Nu mai fi trufașă, nu mai fi fudulă,
De înfumurare lumea e sătulă.
Ai conduri cu lustru și ciorapi cu flori,
Dar ți-i dus bărbatul și n-ai sărbători . . .

LA FINTÎNĂ

În casă cum am intrat,
Pe stăpînă-am căutat.
Unde oare a plecat?
La fîntînă, la spălat:
Rufe de la bărbat,
Cu săpun de Elbasan,
Rufe de la iubit,
Cu săpun venețian.

Spală, mîndro, și tot spală
Cu săpunul parfumat
Și-apoi, fără de sfială,
Pune totul la uscat
Pe ramuri de trandafir
Sărutate de zefir . . .

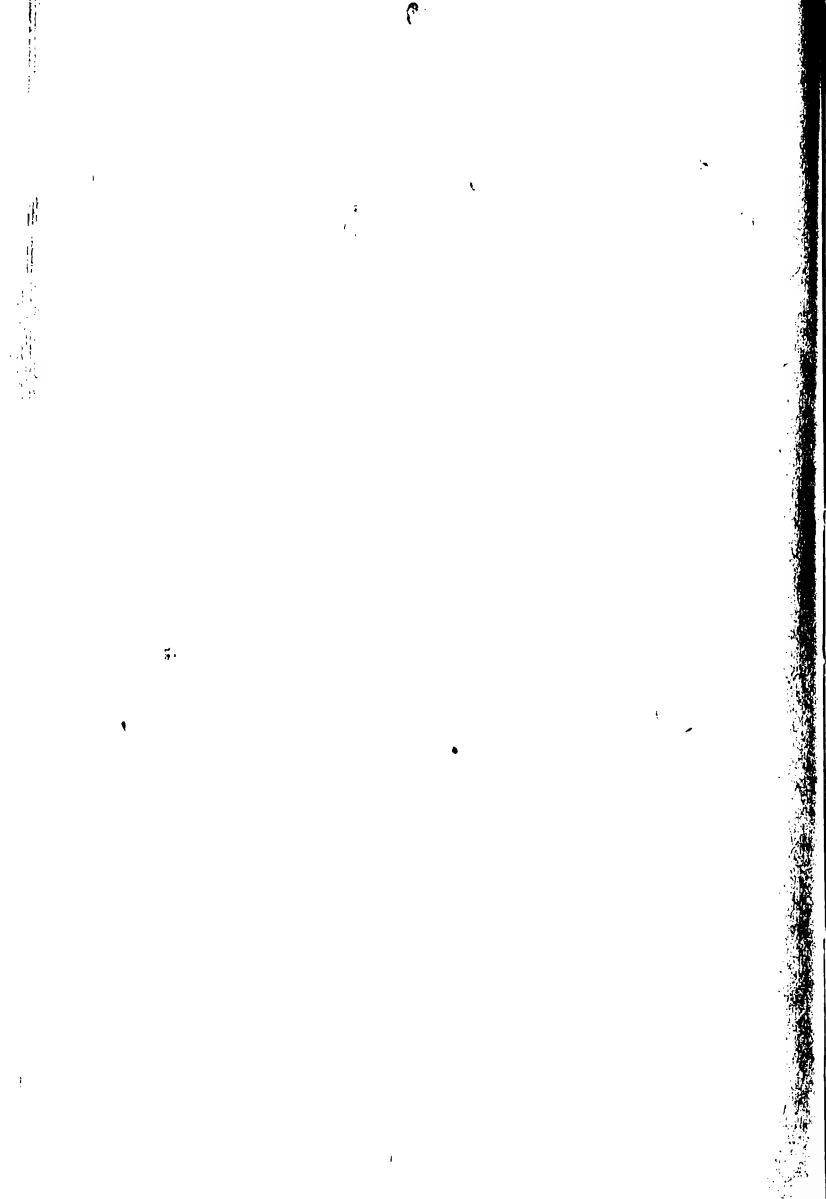
MICĂ SÎNT

La Valona, într-o zi,
Tata-mi puse cununii,
 Mică sînt, prea mititică.
Iar bărbatul ce mi-l da
Patruzeci de ani avea.
 Mică sînt, prea mititică.
Eu, sărmana, cin'ș'pe-aveam
Și la nuntă nu gîndeam;
 Mică sînt, prea mititică.
— Vai, tătucă-ți rîzi de mine,
De-mi dăduși bărbat ca tine?
 Mică sînt, prea mititică,

HANKO

Hanko, cu tăvile-n mînă,
Străluce ca o cadîină.
Gheață duce și zăpadă,
Ochii toți se-ntorc s-o vadă,
Hanko-a ramazanului,
Zîină-a Elbasanului,
Să nu treci printre morminte,
Că și morții-i scoți din mîinte!

FABULE

COCOȘUL

Un cocoș ne-astîmpărat
Sus pe casă s-a urcat;
Și bătînd din aripioare
Înălță a sa cîntare.
Vulpea, cum era pe jos,
Îi grăi cu glas mîeros:
— Dragul meu, de cînd mă știu,
Glas mai cald, mai argintiu,
La urechi nu mi-a sunat;
Să-ți spun drept, m-ai fermecat!
N-ai voi să vii puțin
Mai încolo, sub măslin?
Că-ți port dragoste de frate ...
Să uităm cele-ntîmplate,
Dragoste să ne jurăm
Și pe veci să ne-mpăcăm,
Sufletul să ne unim,
Inima s-o-nveselim!
Suratul, isteț din fire,
Bănuind a ei pornire —
Ehei, viața te învață,
Cînd ascuți a ei povață —
Începu să se-nvîrtească
Și-mprejur să iscodească.
Vulpea stă, se socotește,
Și-l întreabă ce privește

Și de ce cotcodăcește?
— Ia, privesc cum vin ca vîntul
Doi ogari mîncînd pămîntul.
Cînd aude vestea mare,
Vîrînd coada-ntre picioare,
Biata vulpe îngrozită
Șterse putina grăbită.
Și-astfel hoața cea vestită
De cocoș fu păcălită . . .

ARAPUL

Cică-un om a cumpărat
Un arap negru, buzat,
Și crezînd că-al lui stăpîn
Nu-l spălase, de hapsîn,
Sau că, poate,-o fi vopseală
Fumuria lui negreală,
Se pornește-atunci și-l spală . . .

Ceasuri multe l-a-mbăiat,
Zece ape a schimbat,
Pînă-l puse la uscat.
Dar pe seară, mai nu crede,
Pe arap tot negru-l vede.
Că-i vorbă din vechi rămasă
Și de noi acum culeasă:
Place omului, nu place,
Ce-i făcut, nu se desface . . .

CINSTEA, APA ȘI CU FOCUL

Într-o bună armonie
Au făcut tovărășie
Cinstea, Apa și cu Focul —
Le găseai mai în tot locul.
Și mergînd, așa, mergînd,
Se treziră întrebînd:
— Ce-o să facem într-o zi,
Din noi una de-o pieri?
Cum să facem s-o cătăm
Și de urmă să ne dăm?
Focul, mai aprins din fire,
Le răspunde cu grăbire:
— Dacă eu cumva m-oi stinge,
Nu aveți de ce mă plînge,
Cercetați trîmbă de fum . . .
Eu acolo-oi fi pe drum!
Apa spuse-ncetișor:
— Pe mine, și mai ușor,
Mă găsiți la vreun izvor!
Dară Cinstea, cam ursuză,
De-astea nici nu vru s-auză:
— Ba, vă rog să mă iertați,
Dar pe mine nu contați.
Cine-o dată m-a pierdut,
Cît a fi el de-ncrezut,
De aflat nu mă mai află,
Chiar de-o bate lumea toată!

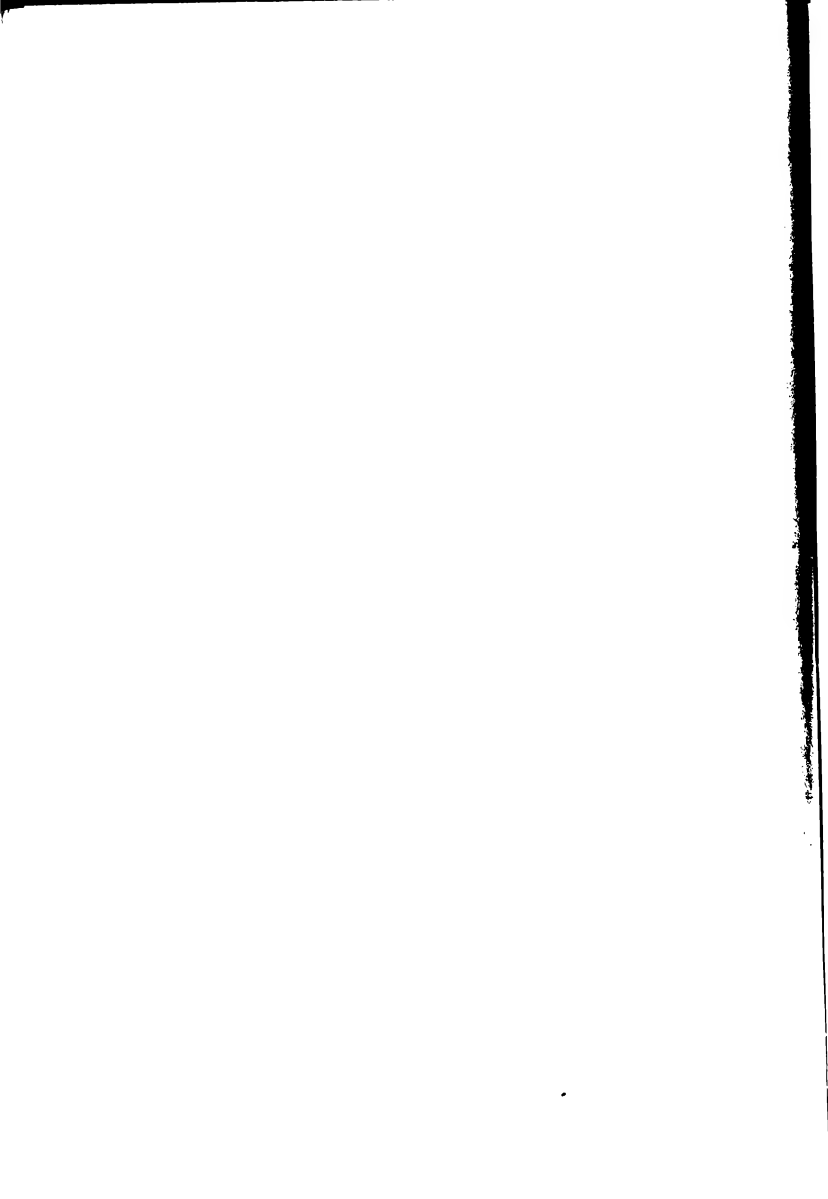
PURICELE

Un purec venit în zbor
Îi sări drept pe picior
Și-ncepu, neobrăzat,
Să-l înțepe pe-un bărbat.

— Doamne, bun și-ndurător,
Scapă-mă de săritor,
Că acest nepricopsit,
Zău, de n-a înnebunit!

Că e mic precum îl știi,
Dar nicicum nu-l pot opri,
Deși-s mare și voinic,
De pot munții să-i ridic! . . .

Disperat se scărpina,
Purecul mi-l căuta,
Printre degete-l scăpa
Soarta rău își blestema . . .

**CUVINTE DIN BĂTRINI,
STRIGĂTURI, STIHURI CU TÎLC**

1

Cine-a născocit plecarea,
Să-l soarbă cu totul marea,
Prin străini să pribegească,
Viața să nu-i mai tihnească.

2

Inima să nu se bage —
Capul face, capul trage.

3

La ce-s buni banii și patul,
Dacă ți-e neom bărbatul?

4

Colo jos într-o ogradă
Stătea iepurele-n coadă.

5

O gîscă și un gîscan,
Două curci și un curcan.

6

Trei bătrîni cu trei topoare
Doi stejari vor să doboare.

7

Oca are numărate
 Patru sferturi mari și late;
 La Valona însă toate
 Au cam cinci și jumătate.

8

Bătrînețea-i o năpastă,
 De n-ai fată, nici nevestă.

9

Dacă mi te-ai supărat,
 Trage-n piept aer curat.

10

Strîmbă ca o lumînare —
 Și dreaptă ca secerea pare.

11

Flori și miere gura ta!
 Dar fasole n-ai mânca?

12

Mai așteaptă, măgăruș,
 Iarbă-ai să mănînci acuși . . .
 Pînă iarba a-ncolțit,
 Măgărușul a murit.

13

Dacă-mi dai, să ai belșug,
Dacă nu — vreun beteșug.

14

Stejarul, cînd se prăvale,
Cu umbră cu totul moare.
Trecătorii-l calcă-n cale
Fără milă și păsare.
La fel cel nenorocit . . .
Chiar de-a fost un om vestit,
Dacă banii i-a gătat,
Nu mai e fruntaș în sat,
Vorba-i nu mai are preț,
Și-l privesc toți cu dispreț.
Că în lume vezi ce zboară,
Nu te uiți la ce coboară.

15

Miercuri ca de obicei
Găina avu ideii:
Înghiți o pietricică
Nici prea mare, nici prea mică.

16

Alergînd, așa, la apă
Vaca nimeri-ntr-o groapă.

17

Plop bătrîn mereu crăpat
Măduva și-a lepădat.

Băieții cît sînt mai mici
 Par cuminți și buni, să-i pici;
 Dar cum cresc, și-o iau în cap
 De părinți nu mai încap,
 Nici să-i vadă nu apuc',
 C-au plecat și-i lasă cuc.

Mai întîi ascultă
 Tot ce se vorbește,
 Apoi vreme multă
 Stai și cumpănește.
 Cînd vorbești păstrează
 În toate măsura,
 Fără minte trează,
 Nu deschide gura.

Cine n-are bani în pungă,
 Pribegește pîn's-ajungă,
 Ca puiul fără aripe
 Trece prin amare clipe,
 Fără pînze ca o barcă
 Rătăcește marea largă,
 Sparge valuri volburate,
 Și-anevoie-n port răzbate.

Oamenii sînt împărțiți
 În bogați și în trudiți,

Unii cată și răzbesc,
Alții cată — nu găsesc
Și-așteptînd, se prăpădesc.
De-i întrebi — cu toții-s chit:
Nu-i nici unul mulțumit...

22

Dacă-mi ceri îți dau un sfat
Totdeauna de urmat:
Sănătos de vrei să fii,
La doftori nu te grăbi;
Dă picioarelor căldură,
Capul ține-l mai la rece,
Umple burta cu măsură
Și-i putea oricînd petrece.

23

Norocul nu-i plop să stea
Și de el nu te-agăța,
Că-i hoinar și nestatornic,
Schimbător ca un ceasornic
Și arar se potolește —
Ca o minge se-nvîrtește.

24

Femeia frumoasă,
Vara călduroasă...
Pe lume sînt date
Ca să ne desfate;
Dulce amăgire
Cu venin în fire.

25

— O, Adam, măre Adam!
 — Sfios, Doamne, te-ascultam.
 — Piei din ochii mei întins,
 Frumusețea te-a învins!
 — Eva, Doamne, m-a-nșelat,
 Smochina cînd am mîncat...

26

Plină-i lumea de păcate,
 De rele și nedreptate,
 Omul rău e omenit,
 Omul bun disprețuit.

27

Omu-n lume-i amăgit,
 Se duce cum a venit,
 Nici colibă, nici castel,
 Nu poate să ia cu el.

28

Atunci cînd ai de luat,
 Nu căta la ce ți-au dat;
 Chiar și bălegar de-ar fi,
 Țarina o vei hrăni.
 Și chiar mai puțin de este,
 Să mai ceri o dată peste,
 C-așa-i lumea de cînd este.

29

Ține binele cunoaște,
 Nimănui răul nu-i paște,

Iar blîndeţea de-o-ndrăgeşte,
Cu-nţeleptul se-ncuscreşte,
Căci blîndeţea, cum se spune,
Vine din înţelepciune.

30

Dumnezeu pe mări trăieşte,
E mahmur şi nu vorbeşte,
Pămînt, mare răscoleşte,
Lacuri, rîuri vînzoleşte,
Le creşte şi le descreşte.
De ce oare nu grăieşte?

31

I-ai spus că-i bătrîn şi slut,
Dar, nimic nu l-a durut
Decît moartea amintită
De-o gură nesocotită.

32

Că noroc în lume este,
E-o minciună ca-n poveste...
Dacă nu eşti harnic, spune,
De la el ce-aştepti, nebune?!

33

Zilele trec şi se duc
Frunzele-n pom se usuc',
Ghemul vieţii-a tot crescut
Şi deodată — s-a umplut.

34

Poporul pe vodă-alege,
Bate vodă bani în lege,
Poporul mereu să dea,
Vodă lacom să tot ia.

35

Cît ești tînăr te-ngrijește,
Cîntă, joacă și muncește,
Dar adună și-o comoară
Pentru bătrînețea-amară.

36

Cinstește, să fii cinstit,
Iubește, să fii iubit,
Ascultă, să te asculte,
Să cîștigi suflete multe.

37

Cel ce-i blînd și bun din fire,
Și la muncă cu iubire,
De el răul nu se-agață
Și se bucură de viață.

38

Iubit dacă vrei să fii,
Niciicînd nu batjocori.
Bun și nobil dacă ești,
Pe nimeni să nu bîrfești.

39

Mama, tatăl să-i iubești,
 Patriei să te jertfești,
 Preamărit atunci vei fi
 Și-amintit în ani târzii.

40

Cînd de răi ești însoțit,
 Păgubești pîn'la sfîrșit,
 Numelui n-aduci foloase,
 Și culegi numai ponoase.

41

Zgîrcitului i-e dat
 Să muncească cu păcat:
 Pentru alții-agonisește
 Și nimic nu folosește.

42

Cel ce vorbe îți aduce,
 Altele-napoi va duce,
 Căci atît a învățat:
 De vîndut, de cumpărat...

43

Cînd averea mi-am pierdut,
 Inima nu m-a durut,
 Cinstea-ntreagă mi-a rămas
 Reazem bun la orice ceas.

44

Munca-i binecuvîntată,
Lenevia-i blestemată,
Prima-i aur și lumină,
Iar a doua plumb și tină.

45

De cei mari să te ferești
Nu cumva să-i păcălești.
De nebun, cam tot la fel:
Să nu rîzi cînd rîde el!

46

Să întrebi și să înveți
Spre-adevăr să te îndrepti
Și nicicînd nu-l ocoli —
Spune-l drept, precum îl știi.

47

În război, neînfricat,
Să lupți dîrz ca un bărbat
Și dușmanul să-l înfrunți
Ca șoimul țîșnit din munți.

48

Vai de mine, ce ciudat,
Fac copii, dar n-am bărbat.

49

Vai, sărmana, ce mă fac?
N-am bărbat măcar de leac,
Cu copiii rău mă-mpac
Și la an tot altul fac . . .

50

Cine binele îl face,
De bine nu se desface,
Că binele-i legămînt
Și în cer și pe pămînt.

51

Flăcăul neînsurat
E ca mînzul la arat;
Iar samarul cînd i-ai dat,
Drept în drum l-a răsturnat.

52

Omul rău și cu noroc
E ca vatra fără foc,
E ca pomul ce-nfrunzește
Și nimica nu rodește.

53

Cu trîndăvia
L-a ajuns stihia,
Casa s-a prăbușit,
Omul s-a sfîrșit.

54

Dacă multe-ai învățat,
 Ești un om adevărat;
 De n-ai învățat nimic,
 Nu ești om, ci un nimic.

55

Cu prietenii să bei,
 Să mănânci — iar dacă vrei
 Dragostea să dea în pîrg,
 Pe nimic nu face tîrg.

56

Lumea-i, frate, ca un han
 Ce te lasă fără-un ban;
 Azi abia ai poposit,
 Mîine la drum ai pornit.

57

Supărarea se abate
 Ca apele-nvolburate:
 Prinde trunchiul să mi-l poarte
 Rostogol prin pietre sparte.

58

Cu acei care ne cer
 Să n-avem inimi de fier,
 Nici furiș să ne ascundem,
 Ci-umiliți să le răspundem.

59

Nu mai spune că e rău,
Că poate fi și mai rău;
Nici nu spune că-i prea bine,
Că poate fi și mai bine.

60

Pe dușman îl chinuiești
Cînd cu bine-l răsplătești,
Ci, de vrei să ardă scrum,
Nu-i fă răul nicidecum.

61

Cu omul nebun
Să nu ai de-a face,
Nu știi niciodată
Ce are-n cojoace.

62

Fericit cel ce trudește,
Cu sudoare-agonisește,
La băut, mîncat se-mbie,
Domnul sfînt cu bucurie.

63

Să nu spui nicicînd că nime
Nu-i mai fericit ca tine —
De-ai fost fericit, la urmă
Știi, cînd viața ți se curmă.

64

Banii grindină cînd vin,
Se duc iute, fără chin.
Cum sosesc, așa și pleacă,
Ca apa din matca seacă.

65

Cînd treizeci ai împlinit,
Nu-ți arde de socotit.
Cu șaizeci pe umeri,
Și zilele-ți numeri.

66

La treizeci de ani, femeia
Numără și se căiește,
Iar la patruzeci, de-aceea,
Uită unde se găsește.

67

Mîna, cumpănă nu are
Chiar de-o ții în nemișcare;
Cu limba atunci grăiește,
Nu cu mîna, că greșește.

68

Omul bun, nu după stat,
Nici la chefuri mi-l poți ști,
Ci la dat și la luat
Firea lui ni s-a brodi.

69

Cheamă oaspeți
Cît ți-e casa,
Iar la masă,
Cît ți-e masa.

70

O oglindă-i sărăcia;
Ea te-nvață dibăcia:
Pe dușmani să-i vezi ca plopai,
Pe prieteni să-i apropii.

71

Orice lucru îl poți drege
Cu migală și în lege,
Că nici pomul, roade coapte
Nu ți-o face peste noapte.

72

Sărăcia mi-l rodea
Suferința-l chinuia,
De moarte cînd și-amintea,
Toate iute le uita.

73

Nu te-ncrede că ești tare
Și nu ai asemănare;
Ești un om ca ceilalți oameni,
Cu cenușa te asameni.

74

Lume largă și sașie
Ții pe unii-n silnicie,
Și pe alții-i fericești,
Cu belșug îi răsplătești.

75

Dreptatea de-o fi și-amară,
Să te-nchini cînd e în țară,
Că-i frumoasă și-nflorește
Viața-ntreagă, cînd domnește.

76

De ești harnic și cu minte
Și ai miere în cuvinte,
Pe toate le îndulcești
Și în lupte biruiești.

77

Domnului s-aprinzi o faclă,
Să-ți ajute pîn'la raclă.
Ba s-aprinzi și celui slut,
Să nu strice ce-ai făcut.

78

Lumea-i ca un iarmaroc,
Cît te uiți, nu vezi un loc,
Unii beau, se ospătează,
Alții rabdă și visează.

Nu-i om să nu pătimească,
Nici necaz să nu sfîrșească,
Numai moartea cea pustie
N-are leac, cînd va să vie.

Inimă, la douăzeci
Cu paloșul te întreci,
Iar la patruzeci cînd ești,
O cunună împletești.

Ani șaizeci de-ai împlinit,
Te întrebi dac-ai trăit,
Optzeci dacă-ai rotunjit,
Te întrebi de ce-ai trăit.

Ce să-nveți de la nebun:
Că nu știe ce e 'bun?
De la corb ce-i auzi,
Decît doar ce-o croncăni?

Averea nefolosită
De iele-i învăluită,
Și omul, cît de voinic,
Dincolo nu ia nimic.

Nicicînd suferința, pietrii să n-o spui,
Că ea nu ascultă vorba nimănui,
Iar dacă te mîină gînd pe ea să scrii,
Vîntul poartă slova în locuri pustii.

Nu fi focule hain,
Să te stingi la țărm străin!
Cînd vom fi din nou la noi,
Încălzi-vei pe cei goi.

Într-un chioșc înalt urcam,
Ca să văd pușcă de aur;
Întinsei mîna s-o iau —
Mîna se umplu de aur . . .

PROVERBE, ZICĂTORI, MAXIME

A

- A călcat pîinea cu piciorul.
- A căutat și a găsit.
- Acolo unde n-ai pus, n-ai ce lua.
- Acolo unde și cîinii mănîncă scovergi.
- A dispărut ca roua.
- A fugit de ploaie și a dat de grindină.
- A găsit biserica unde să se închine.
- A găsit masa pusă.
- Ai bani, ai crezămînt.
- A ieșit cu ghetе roșii.
- Ai mîncat prînzul, pregătește cina.
- A încălecat calul pe stăpîn.
- A învățat ca baba furca.
- Ajunse firul de se rupse.
- Albanezul ți-o spune de-a dreptul, nu-ți găurește pieptul.
- Albă sau neagră.
- Amintește-ți de cîine și pregătește ciomagul.
- A mîncat rușinea cu pîinea.
- Am văzut ce-am văzut, dar nimic n-am cunoscut.
- A pierdut bocceaua și-și caută cojocul.
- Aruncă undița, ca să prinzi peștele.
- Ascultă-i glasul, dar să nu-i vezi ochii.

- Atît vrea măgarul să-i fie de greu samarul.
- August fără foc, e timp de joc.
- Au cîştigat cinci şi mănîncă şase.
- Au porci, au scroafe.
- A văzut soarele mai devreme.
- A venit cu calul şi pleacă cu măgarul.
- A venit cu lingura în brîu.
- Averea la avere trage.
- Averea o face omul.
- Averea ta-i a mea, averea mea-i a ta.
- Averea zgîrcitului o mănîncă milostivul.
- Averea zgîrcitului o pîndeşte diavolul.
- Avere fără stăpîn, nu există.

B

- Ba i s-a umezit, ba nu i s-a umezit coada pelicularului.
- Banul uneori cînteşte, dar mai des te necînteşte.
- Bate pragul, să audă uşa.
- Bărbatul acasă, un buştean în casă.
- Bărbatul cu femeia, ca unghia cu carnea.
- Bea rachiul, dar nu mintea.
- Bine faci, bine găseşti.
- Binele şi răul se ţin minte.
- Blestemul i-a adus, nenorocirea i-a luat.
- Boul se leagă de coarne, omul de limbă.
- Brînză, unt, ulei, untură — masa-i gata-n bătătură.
- Broasca nu cîntă pe uscăciune.
- Broasca s-a dat de trei ori peste cap şi a spus că acolo-i sfîrşitul lumii.
- Bucuria şi necazul sînt soră şi frate.

- Burta goală nu joacă bine, burta plină nu joacă deloc.
- Burta plină nu-l crede pe infometat.
- Butucii sînt, dar nu se văd de frunze.

C

- Cadiul pînă să-nțeleagă, tăbăcit-au pielea-n-treagă.
- Ca două picioare într-o gheată.
- Ca dracul de tămîie.
- Calul bătrîn nu se învață la buiestru.
- Calul bun își mărește tainul.
- Calul bun se cunoaște la ham.
- Calul care-și mănîncă tainul, nu te lasă în drum.
- Calul fără căpăstru merge cum vrea el.
- Calul străin te lasă în drum.
- Calului bun i-a pus șeaua rea.
- Calului străin i se rupe hamul la urcuș.
- Ca măgarul fără samar.
- C-am să mor dacă știam, groapa singur mi-o săpam.
- Ca orbii, unul după altul.
- Cap cu ocaua.
- Capra care se desparte de turmă, o mănîncă lupul.
- Capra și cu iedul patru.
- Capră rîioasă și cu coada pe sus.
- Capul care nu se zărește, mai rău pătimește.
- Capul plecat, nu-i niciodată tăiat.
- Capul ți-l tai, dar bucuria nu ți-o stric.

- Care-i om, nu tulbură apa.
- Care-i orbul care nu vrea ochi?
- Carnea nu se desprinde de unghie.
- Carnea vulpii nu-i de mîncat, dar pielea face toate paralele.
- Casa fără bătrîn, ca o casă fără hogeag.
- Ca să învețe pe alții, e foarte priceput.
- Casă singur, mormînt singur.
- Catîrului năvălaş îi pui lemnele cele mai grele.
- Ca un țap la casap.
- Caută iepurele și găsește ursul.
- Cauți una și găsești două.
- Cămila vede cocoșa lumii, dar nu și-o zărește pe-a ei.
- Căpitanul bun pe furtună se cunoaște.
- Cățeaua care se grăbește fată puii orbi.
- Cățeaua dacă nu dă din coadă, n-o urmăresc ciinii.
- Cățelul, oricît te-ar lătra, nu te va mînca.
- Ce aduce ceasul, nu aduce anul.
- Ce aduce valul, cu valul se duce.
- Ce ascuți aceea înveți.
- Ceasul se învîrtește, omul se grăbește.
- Ce caută vulpea în tîrg, caută și el.
- Ceea ce se face, cu greu se desface.
- Ce e dulce are și acreală.
- Ce fată pisica, șoareci mănîncă.
- Cei care cunosc, știu să prețuiască.
- Ce-i e dat omului, trebuie să tragă.
- Ce-i trebuie vițelului talangă?
- Cel bun n-are parte de bine.
- Cel bun nu moare niciodată.
- Cel bun te cinstește, cel rău te necinstește.

- Cel care are avere, are și în glas putere.
- Cel care vorbește drept iese bătut.
- Cel ce are, face după voie, cel ce n-are, de nevoie.
- Cel ce bea pe veresie se-mbată de două ori.
- Cel ce se ferește, nu se prăpădește.
- Cel pătat, pe sine se pătează.
- Cel ud nu se teme de ploaie.
- Ce macini, aceea gătești.
- Ce mi-e Șam, ce mi-e Bagdad.
- Ce-mi spui mie, să spui altora.
- Ce poți arunca cu mîna, nu încerca cu gura.
- Ce sămînță arunci, aceea o culegi.
- Ce sfărîmă dintele, nu sfărîmă sapa.
- Ce spunea el, să nu dea Dumnezeu.
- Ce spune dascălul, învață copilul.
- Ce știe capra ce-i pășunea?
- Ce știe măgarul ce-i iarba?
- Ce știe porcul ce este clopotul?
- Cetatea nu se apără cu vorba, ci cu praf de pușcă.
- Chelul cînd începe să aibă păr, rîde de toată lumea.
- Chiar dacă pune mîna pe aur, tot noroi se face.
- Chiar de-l îmbraci în aur, măgarului i se văd urechile.
- Chimirul cît e de greu, atît cîntărește.
- Chimirul s-a umplut, punga nu.
- Chiria pentru căruță înghite încărcătura.
- Cine a apucat sapa, să nu apuce spada.
- Cine a răbdat, primește laudă.
- Cine are clește, nu-și arde mîna.
- Cine are, moare odată, cine n-are, moare de două ori.

- Cine are, nu știe să dea — în schimb știe cine n-are.
- Cine are ziua înainte, să nu aștepte amiaza.
- Cine bagă mîinile în miere, dacă nu mănîncă, are să lingă.
- Cine caută bucata mare, o pierde și pe cea mică.
- Cine caută multe, pierde și cele puține.
- Cine dă pe veresie, pierde bani și omenie.
- Cine-i prea mult pentru lume, e prea puțin pentru sine.
- Cine-i rușinos, moare de foame.
- Cine împarte, de lacrimi are parte.
- Cine întreabă, nu pierde.
- Cine mănîncă dulciurile, mănîncă și acriturile.
- Cine mănîncă mai întîi, se uită la urmă.
- Cine mănîncă miezul, mănîncă și cojile.
- Cine mănîncă varza, mănîncă și coceanul.
- Cine minte, se minte pe sine.
- Cine n-a omorît păduchele, să-l țină pe piele.
- Cine n-ascultă de mamă, ascultă de mașteră.
- Cine nu-i bătut cu cuvîntul, e bătut cu bățul.
- Cine nu-i în stare să se descurce singur, încurcă pe alții.
- Cine nu întreabă, rămîne prost.
- Cine nu înțelege, i se dă să înțeleagă.
- Cine nu joacă la nunta altora?
- Cine nu luptă, nu biruie.
- Cine nu muncește, degeaba pămîntul îl ostenește.
- Cine nu muncește, nu mănîncă.

- Cine nu-și ține cuvîntul, nu-și ține nici credința.
- Cine obosește, se și odihnește.
- Cine păstrează, de bairam ospătează.
- Cine păzește oile, le ia și lîna.
- Cine postește, așteaptă Paștele.
- Cine rabdă, moștenește.
- Cine s-a dus nepoftit, loc la masă n-a găsit.
- Cine s-a fript cu papară, suflă și în iaurt.
- Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea.
- Cine s-a stropit azi, mîine se ferește.
- Cine scormonește în cenușă, stîrnește foc.
- Cine se bucură de răul altuia, de rău are parte.
- Cine se duce la baie de aburi, nădușește.
- Cine se grăbește, în drum se poticnește.
- Cine se grăbește, rămîne în drum.
- Cine se vaită mereu, nu cîntă niciodată.
- Cine stă sub păr mănîncă și perele.
- Cine și-a pierdut mințile, să i le găsească nebunul.
- Cine-și pierde nădejdea, își retează viața.
- Cine știe mult, suferă mult.
- Cine știe să ascundă, știe să și fure.
- Cine trăiește cu nădejdea, își risipește viața.
- Cine umblă ca un șchiop, o să șchioapete și el.
- Cine umblă mult, rămîne fără lucru.
- Cine vinde, pierde, cine cumpără, adună.
- Cine vrea să trăiască, trebuie să muncească.
- Cîmpul fără stăpîn de toți e păscut.
- Cînd acasă n-ai făclie, nu aprinde la geamie.

- Când ai bani, prinzi aripi.
- Când ai să-ți vezi urechea.
- Când am cu ce, n-am unde, cînd am unde, n-am cu ce.
- Când april sosește, seamănă, că înflorește.
- Când a zburat măgarul.
- Când cade stejarul, vuieste hotarul.
- Când carul e uns, roțile nu scîrție.
- Când copilul minte n-are, dascălul ce vină are?
- Când coșul e plin de smochine, prietenii vin de la sine.
- Când dai de rău, adu-ți aminte de bine.
- Când doi se luptă, al treilea cîștigă.
- Când Domnul îți dă făină, diavolul vine și-ți ia sacul.
- Când face aripi, musca-și uită cuibul.
- Când îi cade în mînă, îl freacă pe-o săptămînă.
- Când îi pasă de măgar, se răzbună pe samar.
- Când îți vine mintea, ți-o mănîncă dulăii.
- Când n-ai tovarăș, întreabă-ți ciomagul.
- Când nimica nu mai ai, cu femeia nu-i de trai.
- Când nu ai meserie, nu cere o primărie.
- Când nu cîștigi cu mîna, cîștigă cu gura.
- Când o să iasă așa cum vrei, cheamă-mă și pe mine.
- Când ridici plosca, privește împrejur.
- Când săracul aprinde felinarul, iese diavolul și-l stinge.
- Când se lovesc două ouă, unul se sparge.
- Când se naște fată, se întunecă pămîntul.
- Când soarele te află nespălat, ziua ți s-a destrămat.

- Cînd stăpînul nu vede, nici Dumnezeu nu vede.
- Cînd te aruncă, cînd te ridică.
- Cînd ți se dă, mănîncă, cînd ești bătut, plîngi.
- Cît trăiești, într-una înveți.
- Cît trăim, tot auzim.
- Cloșca, dacă nu stă pe ouă, nu scoate pui.
- Cocoșul cînd cîntă, găinii îi descîntă.
- Cocoșul pe bălegarul din ograda lui cîntă.
- Copilul nu s-a născut, dar căciulă i-au făcut.
- Corbul se înnegrește mai rău cînd își pierde ochii.
- Cu cît e prazul mai rar, cu atît se îngroașă mai tare.
- Cu cît se mărește, cu atît se grozăvește.
- Cu dobîndă bani cînd dai, nopțile de veghe stai.
- Cu-i e frică, se teme și de umbra lui.
- Cui n-are minte, nimeni nu-i poate da.
- Cui nu i se dă să mănînce din pom, mănîncă de pe jos.
- Cu lingura te-mbie, cu coada-ți scoate ochii.
- Cum e bazarul, așa-i și cîntarul.
- Cum e foarfeca, așa-i și acul.
- Cum e locul, e și sfatul.
- Cum este meșterul, așa-i și ucenicul.
- Cum e truda, și zăbunul.
- Cum faci, așa găsești, cum îți așterni, așa dormi.
- Cum începi, așa sfîrșești.
- Cum te-am văzut, mi-am și amintit de tine.
- Cu omul omenește te poartă, cu ursul, cum se poartă.

- Cu o piatră nu se face zid.
- Cu paraua îți găsești beleaua.
- Cuscra la tine, ca minteanu-n mărăcine.
- Cuvîntul dulce, balsam pentru inimă.
- Cuvîntul rău surpă munții.

D

- Dacă ai puțină cocă, să-ți cumperi și un cuptor.
- Dacă-i să mă-nșeli o dată, să fii binecuvîntată.
- Dacă n-ai treabă, nu-ți întinde zăbunul.
- Darul, oricît de mic, pare mare.
- Datoria veche, bucuria stăpînului.
- Dă-i cu mîna, cere-i cu piciorul.
- De-ale lumii multe știe, dar nimic de-a lui prostie.
- De cel fără rușine, să nu te rușinezi.
- De cel rău să te ferești, că-i pătat, te murdărești.
- De-i cenușă, să stea după ușă.
- De nenorocire te-ai prins, ea o să te urmărească.
- Deschide ochii, că ți-i deschid alții.
- De știam, n-o lăsam.
- De unde este, se și varsă.
- De unde nu-i, nici Dumnezeu nu ia.
- De vină-i măgarul că s-a rupt samarul.
- De vrei capul să-ți treacă, scoateți ghimpele.
- Din cîte flori răsar, puține-s cu har.
- Dinți albi și suflet negru.
- Doi armăsari într-un grajd, se mușcă.
- Doi bolnavi doboară pe unul sănătos.

- Doi cocoși pe-un bălegar, nu cîntă.
- Doi dovleci nu se pot ține sub braț.
- Doi martori spînzură un om.
- Doi ochi cît pentru patru.
- Două ace nu se pot pune cap în cap.
- Două lucruri bune, într-un loc nu se află.
- Două mîini pentru un singur cap.
- Două pisici înving un leu.
- Douăzeci calul, patruzeci samarul.
- Dracul le-a adus, pacostea le-a dus.
- Drept ai, dar nu ca să-l iai.
- Dreptatea-i totdeauna stăpîină.
- Dreptatea ține cu stăpînul.
- Drept ca secerea.
- Dumnezeu iubește pe hoț, dar pe stăpîn mai mult.
- Dumnezeu rabdă, dar nu uită.
- Dumnezeu știe ce face.
- După ce ți-a trecut nebulia, la ce-ți mai ajută duiosia?

E

- E bun, dar capul îl are la loc rău.
- E cuminte că n-are încotro.
- E ieftină sarea la Durres, dar căratul o scumpește.
- Ești meșter acolo unde altul nu există.
- E tare bun, dar ochii îl strică.

F

- Faptele se amintesc, vorbele se risipesc.

- Fata la părinți întoarsă, e ca ceapa bine stoarsă.
- Fă binele și aruncă-l în mare.
- Fă-mă cu noroc tare și aruncă-mă în mare.
- Fă-ți un prieten nou, dar nu-l părăsi pe cel vechi.
- Fă urechea surdă și ochiul orb.
- Femeia are de Dumnezeu pe bărbat.
- Femeia s-o urmezi, dar să n-o crezi.
- Ferește-te de omul rău.
- Ferice de cel dintâi, vai și amar de cel din urmă.
- Fiecare om cu dracii lui.
- Fiecare se crede pe sine.
- Fiecare țigancă își laudă ciurul ei.
- Fiecăruia îi plac părerile lui.
- Fierarul face clește, dar pentru el nu are.
- Fierul cît e cald se bate.
- Fierul cu cît e mai lucrat, cu atît e mai bogat.
- Fierul n-are ce-i face muntelui, dacă n-ai mîner să-l apuci.
- Fierul se topește, omul nu.
- Fîntînă, din apa ta, niciodată nu voi bea.
- Frica păzește viile.
- Frumusețea nu-i semn de noblețe, dar cine-o are se fălește.

G

- Găina străină totdeauna pare mai grasă.
- Gîsca nu se mănîncă cu pene.
- Grîul, oriunde l-ai strînge, la moară ajunge.

- Gura dorește, nasul nu le potrivește.
- Gura nu e numai pentru mîncat.
- Gura vadră, inima hambar.
- Gurii nu-i poți pune frîu.

H

- Hoț cu cizme.
- Hoțului i-e teamă și de el însuși.

I

- I-a căzut între coarne.
- I-am dat bună dimineța și mi-am găsit beleaua.
- Iarna mănîncă paie.
- Ieșiți, voi, morților, să intre cei vii.
- Inimă am, dar picioare n-am.
- Invidia în tot locul arde ca focul.
- I se spune că vine lupul, și el vrea să-i vadă urma.
- Iubește ca să fii iubit.
- Iubește-ți prietenul cu toate năravurile.

I

- Îi dă drumul, ca vaca balega.
- Îi intră zece și numără una.
- Îl găsești unde nu gîndești.
- Îl joacă, ca țiganul pe urs.
- Îmi vine ca un cercel în ureche.

- În afara horei, mulți știu să joace.
- Înecatul este apucat de chică.

J

- Joacă popa de necaz.
- Judecă înțelepțește și apoi te străduiește.
- Jumătate din mie, tot cinci sute.
- Jumătate pasăre, jumătate șoarece.

L

- La dintele care te doare, se duce și limba.
- Laudă ușa străină, dar la tine acasă n-o aminti.
- Leacul e în dosul părului.
- Lemn de stejar și femeie de neam.
- Lemnul strîmb, îl îndreaptă focul.
- Limba cînd minte, spune adevărul.
- Limba n-are oase, dar sparge case.
- Lucrul ieftin e mai scump.
- Lucrul mai scump e mai ieftin.
- Lucrul vechi rupe pe cel nou.
- Lui îi arde barba, iar celălalt vrea să-și aprindă ciubucul.
- Lumea e-o oglindă.
- Lumea e rotundă.
- Lumea e vînt.
- Lumea n-are margini.
- Lumea nu se poate lua în brațe.
- Lumea spune, dar nu spune jupînul.
- Lumea e plopul, dar îl murdăresc ciorile.

- Lupul își schimbă părul, dar năravul nu și-l uită.

M

- Macină cîrpe și face chiftele.
— Mahalaua ce vorbește, în poală se rînduiește.
— Mai aproape-i ușa, decît pivnița.
— Mai bine azi, decît la anul.
— Mai bine cu un dușman, decît cu un prieten rău.
— Mai bine de cel ce dă, decît de cel care apucă.
— Mai bine de leu mîncat, decît de măgar sfîșiat.
— Mai bine fără prieteni, decît cu prieteni răi.
— Mai bine încărcat, decît înfometat.
— Mai bine în iad cu alai, decît singur în rai.
— Mai bine în mîină unul, decît în desagă zece.
— Mai bine oul azi, decît găina mîine.
— Mai bine pe paiele fiului, decît pe puful ginerelui.
— Mai bine să umbli după datornic, decît după cadiu.
— Mai bine trei zile cocoș, decît patruzeci găină.
— Mai bine unde ai dat, decît unde-ai spus.
— Mai bine un om umblat, decît un învățat.
— Mai întîi cumpără pămîntul și apoi sămînța.
— Mai multe zile, decît colaci.
— Măgarul dacă nu-l îmboldești, nu se mișcă.
— Măgarului nu i se spune niciodată cal.

- Mănîncă cît ai și muncește cît poți.
- Mănîncă, dar nu fă firimituri.
- Mănîncă pîinea lui și bate orzul lumii.
- Măsoară de trei ori și taie o dată.
- Mergi cuminte ca s-ajungi înainte.
- Mielul dacă nu zbiară, își pierde mama.
- Miercurea, cînd găina mănîncă pietre.
- Mintea asta păstrează-o pentru tine.
- Mintea lui, cît capul privighetorii.
- Mîna mea, casa mea — mîna lumii, moartea mea.
- Mîna uscată nu e binecuvîntată.
- Mînăstire să fie, că de călugări nu ducem lipsă.
- Mortul nu mai învie.
- Mulge, mulge, apoi îl varsă cu piciorul.
- Multe lucruri bune se aud, dar puține se văd.
- Multe-s povești, dar le trăiești.
- Mulți se căsătoresc, dar puțini se bucură.
- Munte cu munte nu se întîlnește, dar om cu om se nimerește.

N

- N-am cojoc, pun căciula-n loc.
- N-am furat, dar am luat.
- N-are ochi, dar își înnegrește sprîncenele.
- Nasul porcului nu se îndreaptă niciodată.
- Neamul la neam trage.
- Nebunul face loc bețivului.
- Necazul, sărmanul, numai pe el se știe.
- Negustorul trebuie să stea cu un picior în ușă.

- Nenorocirea te duce și la poarta dușmanului.
- Nerușinatul caută tovarăși.
- Nici apă, nici sare.
- Nici bun, nici rău.
- Nici deasupra, nici dedesubt.
- Nici găini nu am și nici de vulpe nu mă tem.
- Nici în cer, nici pe pământ.
- Nici în sac, nici în desagă.
- Nici n-ai să-mi dai, nici n-am să-ți dau.
- Nici nu l-au primit în sat, și el caută casa popii.
- Nici nu se înseninează, nici nu se înnoarează.
- Nici nu te omoară, nici nu te lasă să trăiești.
- Nici nu te scapă, nici nu te lasă.
- Niciodată n-ai să poți coadă din deget să scoți.
- Nici rău, nici bine.
- Nici rece, nici cald.
- Nu anii ne-mbătrînesc, ci necazurile ne veștejesc.
- Nu apuca șarpele de coadă, că el îți apucă degetul.
- Nu are credință, dar de ținut o ține.
- Numai cine-a pățimit, știe cât a suferit.
- Numai cine a trăit sărăcia, o și cunoaște.
- Numai singur să nu fii.
- Nu mă plîng că mă omoară, ci că nu ne înțelegem.
- Nume bun are, dar noroc nu are.
- Nu frige carnea pînă se arde frigarea.
- Nu-mi spune cine ești, ci arată-te cum ești.

- Nu-ntreba pe învățat, ci pe cel mai încercat.
- Nu privi la zăbunul omului, ci la truda lui.
- Nu sînt doi oameni cu același necaz.
- Nu te-am dorit cum erai mai an, ci așa cum ești acum.
- Nu te întreabă cum ai fost, ci cum ești.
- Nu tot ce zboară se mănîncă.
- Nu toți măgarii cu botul alb au același stăpîn.

O

- Obiceiul e după suflet.
- Obrazul galben mănîncă pe cel roșu.
- Ochii care nu se văd se uită.
- Ochiul vede, mintea ascultă.
- Oile fără cioban, se pierd.
- O mînă spală pe alta și amîndouă obrazii.
- Omul cuminte se judecă singur.
- Omul fără om, ca pasărea fără pom.
- Omul neînvățat, ca lemnul nelucrat.
- O nenorocire uită pe alta.
- Orbul ce-ar putea să vadă, iară surdul ce s-audă?
- Orice om, din privire se cunoaște.
- Ori căruța, ori boulenii.
- Orice urcuș are și coborîș.
- Oricine se place pe sine.
- Or să ne taie coada cailor.

P

- Paguba unuia, cîștigul altuia.
- Pasărea bătrînă, sau cîntă, sau în zbor se avîntă.

- Pasărea cîntătoare nu-și uită cuibul.
- Pasărea în colivie, cîntă în silnicie.
- Patru ochi văd mai bine decît doi.
- Pe cel ce ne privește cu un ochi, să-l privim cu doi.
- Pe drumul pe care apuci, pe acela ajungi.
- Pe hoț dacă-l preamărești, cu el te asemuiești.
- Pe măgar, oricît l-ar împodobi, tot la fel îi spui.
- Pentru mîine, Dumnezeu cu mila.
- Pentru un duminic, vor o iapă cu mînzat.
- Pe omul sărac, unii prost îl fac.
- Pe viteaz omoară-l, dar nu-l certa.
- Pe vraci îl plătești chiar dacă bolnavul moare.
- Piatra are preț, numai la locul ei.
- Piatra care nu stă, nu prinde mușchi.
- Piatra care se rostogolește o să-și găsească locul.
- Piatra cioplită nu intră oriunde.
- Piatra crapă, dînsul scapă.
- Piatra, mișcată de la locul ei, lasă un loc gol.
- Piatra se roade, omul nu.
- Piatră lîngă piatră se face cetate.
- Piatră mare peste cea mică.
- Piatră peste piatră, zid se face.
- Pilaf este, dar lingură ioc.
- Pită n-are de mîncare, dar sus nasu-și ține tare.
- Pîinea îți ia ochii.
- Pîinea nu se mănîncă singură.
- Pîine să fie, că soț nu-ți trebuie.
- Pînă bogatului să-i pese, săracului sufletul îi iese.

- Pînă se gîndește înțeleptul, nebunul pleacă și vine.
- Pînă mi-au venit mințile, îmi pieriseră oițele.
- Pofta îi veni deodată, ca pisicii de ficat.
- Popa nu toacă pentru preoteasă.
- Prietenul bun îți cinstește casa.
- Prietenului să te plîngi, dușmanului să te lauzi.
- Primăvara, să nu lași calul liber niciodată.
- Printre străini de te-i afla, joacă cum îți vor cînta.
- Prost cu haine cu tot.
- Prostul nu obosește niciodată.
- Pune frîu gurii.

R

- Rabdă, calule, că ți-oi da fîn.
- Rabdă pînă plesnești sau, vorbind, te-nve-selești.
- Rău așa, rău altfel.
- Rău cu bărbat, rău fără bărbat, rău să nu te măriți niciodat'.
- Război să fie, numai sînge să nu fie.
- Rupe pieptul, ca să-ți cîrpească poala.

S

- S-a dus pînă la groapă și s-a întors.
- S-a înecat într-o picătură de apă.
- S-a lipit de el ca briul de mijloc.
- Să ai pîine și cenușă, dar să fii la tine-n ușă.

- Săptămîna şapte, el opt.
- Sărăcie — şerbie.
- Scormoneşti în paie, găseşti scaie.
- Seceră acolo unde n-a semănat.
- Se iubesc ca şoarecele cu pisica.
- Se plimbă ca şi capra după lup.
- Sfoara nerăsucită, se rupe repede.
- Singur toarnă, singur bea.
- Singur vorbeşti, singur te ascuţi.
- Sînt necazuri, dar şi peste necazuri.
- Soarele cînd răsare, pentru toţi răsare.
- Soarele încălzeşte şi bălegarul.
- Soarele nu se ascunde sub ciur.
- Socoteala de-acasă, nu-i ca cea din tîrg.
- Somn prea mult, haine rupte.
- Sorocul la vară, banii niciodată.
- Spune-mi cum te-au alinat, ca să-ţi spun cîtă bătaie ai mîncat.
- Spune-mi în ce crezi, ca să-ţi spun cum lucrezi.
- Stambulul arde, şi baba se piaptănă.
- Stăpînul îl vinde, telalul nu-l dă.
- Stăpînul scoate măgarul din noroi.
- Stejarii păcătuiesc şi ramurile jelesc.
- Străinul, nu-l poţi sădi în inimă.
- Strugurii-s necopţi, dar panerele sînt gata.

Ş

- Şarpele doar pielea şi-o schimbă.
- Şarpele numai şerpi face.
- Şarpele nu-şi arată picioarele.
- Şi-a arătat arama.

- Și-a găsit baba leacul.
- Și-a găsit tingirea capacul.
- Și calul de sub pristav are nărav.
- Și chelbos, și coconos.
- Și de Dumnezeu de-l întrebi, spune că-l știe.
- Și luna știe c-o să avem vijelie.
- Și măcelar, și plăpumar.
- Și moara i-a măcinat, și ogarul i-a vînat.
- Și-ntr-o pungă de-un cot poate sufla vîntul.
- Și pereții au urechi.
- Și pîinea îți mănîncă, și te bate cu pietre.
- Și rîul se odihnește, numai dușmanul pîndește.
- Și smochina neagră are gustul ei.
- Și taie, și coase.
- Și valiu, și cadiu.
- Știe lumea cît îi încape pielea.
- Știe mama să facă plăcinte, dar n-are untură.

T

- Te iubesc ca sarea în ochi.
- Te însori, mori.
- Toate hornurile să fumege, dar al meu să nu se stingă niciodată.
- Tot ce se naște va muri.
- Tot omul cu norocul lui.
- Tot pășitul e priceput.
- Tot răul își află leacul.
- Toți porcii au rîtul la fel.
- Tovarășul, chiar de nu-l iubești, dreptul să i-l ocrotești.
- Treaba, ca și jocul.

- Trec riul cu rogojina în cap.
- Tu, agă, eu, agă, dar ciubucul cine l-o purta?
- Tu, boier, eu, boier, dar vacile cine le păzește?
- Tu, jupîn, eu, jupîn, dar cojile cine le mă-nîncă?

Ț

- Țipă la fiică, de necazul nurorii.

U

- Una aduce norocul, alta meseria.
- Una-i să ascuți, alta să vezi.
- Una scoate chirigiul, alta hangiul.
- Una vorbim, bașca ne-nțelegem.
- Unde aveam de luat, și boul ni l-a luat.
- Unde cireșele sînt prea lăudate, să te duci cu coșul mic.
- Unde cîntă cocoșii mulți, întîrzie zorii.
- Unde-i apa liniștită, acolo-i mai adîncă.
- Unde iese iarbă, ies și flori.
- Unde-i spada, acolo-i și credința.
- Unde-i unul, se fac doi, unde sînt doi, nu se fac trei.
- Unde-s multe, merg și puține.
- Unele se dobîndesc, altele se moștenesc.
- Unii sînt plînși, alții cîntați.
- Unde ți se spune noapte bună, să nu în-noptezi.
- Unii, și cu un cuvînt mișcă munții.
- Un lucru dăruit, dăinuie mult.

- Unora și cocoșul le face ouă.
- Unul bea, altul se îmbată.
- Unul se căsătorește, altul se înveselește.
- Unul vorbește, altul pătimește.
- Ursul nu se satură cu muște.
- Ursul, unde-i cunoscut, acolo-i prețuit.

V

- Vara fie lângă mine, că iarna îmi ia focul.
- Viața-i ca o frunză.
- Visul frumos iese pe dos, iar cel temător iese cu spor.
- Viul cu viii, mortul cu morții.
- Vorbe de înșiri prea multe, sînt puțini să le asculte.
- Vorba scoate vorbă.
- Vorba se duce la stăpîn.
- Vorbe de pe vremea lui Noe.
- Vorbele sînt duse de vînt, ca mirosul ga-roafei.
- Vorbe multe ca la moară.
- Vorbe nesărate.
- Vorbe puține, treabă multă.
- Vorbește cu gura, nu cu mîna.
- Vorbește în vînt.
- Vorbește piatra, vorbesc zidurile.
- Vreau să mă sfîntesc, dar nu mă lasă dia-volul.
- Vremea îl învață pe om.
- Vulpea care nu știe unde vrea să ajungă, cade în cursă.
- Vulpea, cînd a rămas bearcă, a vrut să taie și altora coada.

- Vulpea şireată, s-o prinzi de toate patru picioarele.

Z

- Zăpada-i albă, dar o murdăresc cîinii.
— Zilele bune vor fi după aceea.
— Zilele trec şi se duc.
— Ziua bună se vede de dimineată.
— Ziua de azi e mai bună ca cea de ieri.
— Ziua de mîine nu se cunoaşte.
— Ziua lungă nu se poate face scurtă.
— Zvîrle pîine-n mare, să ai la ţărm sare.

**BASME, LEGENDE, POVESTIRI,
FABULE**

CINCI DEGETE

Cel dintii deget al mîinii le-a spus celorlalte:

— Hai și-om mînca!

Iar al doilea:

— De unde? Cu ce?

Al treilea, adică cel mijlociu, îi încurajă:

— Cu ce ne-o da Dumnezeu.

Al patrulea se hotărî.

— Eu mă duc să fur.

Al cincilea sări însă cît colo.

— Eu mă duc să spun ce vreți să faceți.

Și i-au retezat vîrful, și de aceea a rămas atît de scurt...

BERBECII ȘI LUPUL

Era lihnit de foame bietul lup și tremura tot de slab ce era, așa că se hotărî să nu ierte pe nimeni din cei care-i vor ieși în cale. Pribeag cum era, ajunsese într-o livadă, în care pășteau liniștiți doi berbeci frumoși și rotofei:

— Bun păscut, berbeci înțelepți!

— Bine ai venit, lupule de la munte!

— De seara trecută n-am mai băgat nimic în gură, și mă gîndesc să vă mănînc pe amîndoi.

— Hei, da! primejdia-i mare, căci așa ne-a fost scris, ziseră berbecii, dar, ca să fim siguri că ai să ne mănînci, ascultă și de la noi o vorbă: împarte-ne pe din două livada asta, că tare ne-am mai certat pe locul de păscut, neștiind care și cît i se cuvine fiecăruia.

— Păi, cum s-o împart? întrebă lupul. Văd că livada, pe cît e de frumoasă, pe atîta-i de mare.

— Nimic mai ușor, ziseră berbecii. Noi plecăm, unul la un capăt, iar altul la celălalt capăt al livezii, iar tu rămîi la mijloc. La un semn al tău, vom porni în fugă unul spre celălalt, și acolo unde ne vom izbi, acolo e jumătatea.

— Că bine v-ați mai gîndit! zise lupul. Și la un semn pe care-l făcu, după înțelegerea avută, cei doi berbeci porniră cu atîta putere unul spre celălalt și-l izbiră pe lup cu atîta furie, încît acesta rămase strivit la pămînt, fără nici o suflare.

SĂ PLEC EU, SĂ INTRI TU

Pe cînd șarpele stătea liniștit în gaura lui, veni ariciul și se rugă cu lacrimi în ochi să-l primească și pe el pentru o noapte, să doarmă împreună, că se întîmplase să rămînă pe-afară.

Șarpele se strînse puțin și îi făcu loc.

Cu timpul, ariciul, tot întinzîndu-se, îl împinse puțin cîte puțin, aproape să-l dea afară, așa că șarpele îi spuse într-un tîrziu:

— Ce-ai zice să plec eu și să rămîi tu?! ...

LUPUL ȘI OLARUL

Intr-o zi tot satul se ridicase în picioare, ca să pună pe fugă un lăp năvălaș, care făcuse mari pagube sătenilor. În mulțimea care se frământa și țipa se găsea și un olar. El alerga înaintea tuturor și urla cît îl ținea gura, făcînd mai mare zarvă decît toți ceilalți țărani la un loc.

Lupul văzîndu-l atît de furios și de aprins, se dădu pe lîngă el și cu mare mirare îl întrebă:

— Bine, măi omule, o fi adevărat că sînt vinovat față de mulți alții, dar ție cu ce ți-am greșit, ce pagubă ți-am făcut de ți pi așa? Nu cumva ți-oi fi mîncat cîndva vreo ulcică?...

CALUL ȘI LUPUL

Lupul se apropie pe furiș de cal, gata să-l mănînce, dar calul, văzîndu-l, îi spuse cu blîndețe:

— Rogu-te, lupule, fă-mi cinstea și scoate-mi din copită cuiul de la potcoava care mă supără și mi-a vătămat piciorul. După ce mi-i scoate cuiul, atunci te voi răsplăti lăsîndu-te să mă mănînci.

Lupul, supus, îi răspunse calului:

— Arată-mi unde-i, să-l văd!

Atunci calul, ridicînd piciorul, îl izbi atît de tare în frunte, încît lupul rămase lat la pămînt. Dar pe cînd i se întunecau ochii și-și dădea duhul, mai avu răgazul să-și spună: „Eram măcelar, iar acum nu mai sînt decît un biet hoit părăsit! . . .“

MĂGARUL ȘI LUPUL

Odată, lupul, hălăduind flămînd, găsi într-o livadă un măgar care păștea tihnit. Lupul se tot învîrtea prin preajmă și-i tot da tîrcoale, chibzuind cum să-l înșface mai bine și să-l mănince mai repede.

Aflîndu-se la mare strîmtoare, măgarul îi spuse cu blîndețe:

— Indură-te de mine și nu mă vătăma, că ai să afli carne mult mai bună decît a mea. Știu undeva o turmă de oi bălane, și dacă te-oi duce acolo, ai să poți face cu ele tot ce-ai să vrei.

— Apleacă-te, îi porunci lupul, și du-mă în cîrcă. Am alergat mult și sînt tare obosit de drumul pe care l-am făcut pînă aici.

Se aplecă măgarul, și lupul i se urcă în spinare. Încet, încet, printre ogoare, ajunseră într-un cătun. Ciinii, stîrniți de apropierea lupului, se năpustiră haită, cu ochii sîngeroși, gata să-l sfișie, nu alta. „Ham!“ unul, „ham!“ altul, nu se dezlipeau din preajma musafirului nedorit.

Lupul tremura de mama focului! Dar socotind în ce primejdie mare se află, sări deodată din spinarea măgarului și-o luă la goană, fe-

rindu-se de furia cîinilor și arătîndu-și colții albi.

Ajuns, în sfîrșit, departe de locul primejdiei, lupul amărit își spuse: „Pe jos au mers și tata și bunicul; mie ce mi-a trebuit să urc în spinarea măgarului?”

BĂTRÎNUL ȘI MOARTEA

Un bătrîn, ofilit din cale afară, se duse într-o zi la pădure, să aducă lemne. Abia sfîrșise de tăiat, că, simțindu-se slăbit și neputînd să le încarce, începu să ofteze adînc, spunînd: „De ce nu vii o dată, Moarte, să mă iei, să scap de chinurile astea!”

Atunci Moartea, înduioșată de vorbele lui, veni lîngă el și-i grăi:

— Scoală, să pornim cît mai devreme, pînă nu se lasă înserarea, că am venit să-ți iau sufletul, așa cum ți-ai dorit!

Dar bătrînul, tremurînd, se rugă de moarte:

— Nu, nu, nu te-am chemat să mă duci cu tine, să mă iei cu suflet cu tot, ci doar să-mi ajuți să încarc lemnele...

S-AU COPT PERELE SALBATICE

Odată, tare flămînd, că nu mai mîncase de multă vreme, ursul ieşise prin zăpadă, să caute ceva de mîncare. Pe drum îl întîlni un cioban, care-l întrebă:

— Unde mergi, bădie?

Ursul, morocănos, îi răspunse:

— Mă duc după pere sălbatice, că s-au copt. Ciobanul s-a mirat tare de cele auzite.

— Acum, în plină iarnă, îmi spui mie că s-au copt perele sălbatice?!

— S-au copt, îi răspunse fără şovăire ursul, pentru că mi-e gîndul la ele şi cu mare poftă le-aş mai mînca!...

FRĂȚII CARE AU GĂSIT PE HOȚUL CATÎRULUI

Trei frați s-au dus în țară străină, să cîștige o pîine mai puțin amară decît cea din pămîntul lor.

Intr-o noapte, cum dormeau afară în cîmp, hoții abătuți pe acolo le furară catîrul, care era pe aproape, singurul lor bun. Se căzniseră, bieții de ei, să-l hrănească cît mai bine și, iată, acum nu-l mai aveau nici pe el. Cum căzuse peste capul lor și nenorocirea asta, stătură cîtva timp să se sfătuiască.

Fratele cel mai mare spuse:

— Cel care ne-a furat catîrul trebuie să fie un om mărunt.

Al doilea grăi și el:

— Dacă-i mărunt, trebuie să fie și bălan la față și cu părul galben.

Iar al treilea adăugă:

— Dacă-i mărunt, bălan, cu părul galben, trebuie să fie și ciupit de vărsat.

Cu gîndurile astea, abătuți, se duseră la judecătorie și se plînseră că au fost prădați de un hoț mărunt, cu părul galben și ciupit de vărsat. Judecătorul, fără să mai piardă vreme, trimise să-i aducă un om care semăna aidoma cu cel zugrăvit. Îi întrebă pe cei păgubiți:

— De unde știți că el v-a furat catirul?

Frații răspunseră împreună:

— Așa ni s-a arătat nouă!

Atunci, supărat, judecătorul puse să-i închiadă la temniță și să fie pîn-diți ce vorbesc și ce pun la cale, ca să-și dea seama de gîndurile, vrerile și puterea lor.

Iscoada pusă să facă treaba asta povesti judecătorului:

— Cel dintîi dintre frați spunea: „Pîinea care ne-au dat-o aici miroase a om“. Al doilea, de asemenea: „Dacă miroase a om, o fi avînd și sînge“. Iar al treilea încheie: „Dacă miroase a om și are și sînge, judecătorul e copil din flori“.

Ascultînd toate astea, omul legii s-a mirat foarte și i-a chemat la el pe cei trei frați, ca să-i întrebe din nou:

— De unde știți voi că pîinea asta are sînge și că judele-i copil din flori?

— Știm, tot așa cum știam și cine ne-a furat catirul!

Iar după aceste cuvinte atît de ciudate și de încilcite, judecătorul, cumpănind și mai adînc lucrurile, află pînă la urmă că grîul era dintr-o țarină aflată lîngă morminte și că maicăsa păcătuiuse cu sila într-o noapte cînd dormise cu un oștean...

PĂIANJENUL ȘI GREIERELE

Păianjenul se duse în ospetie la greiere; acesta îl primi bine și-l ospătă cu ce avea mai bun. Iar cînd veni ceasul somnului, îi spuse greierului că tare i-e teamă să se culce de unul singur și că, nefiind de prin partea locului, cu atît mai mult ar vroi să doarmă împreună. Și așa făcură. Iar greierele se culcă și adormi.

Paianjenul însă, așa cum îi era obiceiul, începu să-l învăluie în plasa lui de fire, țesînd și o sumedenie de ațe lipicioase printre ele, pînă cînd îl făcu ghem.

Cînd se trezi, bietul greiere îl strigă pe păianjen să vină și să-l desfacă din ițe, dar păianjenul îi răspunse că el știe doar să țeară și să lege, dar de dezlegat nu se pricepe și nu poate să-l dezlege...

DIAVOLUL ȘI FIUL SĂU

Diavolul și fiul său plecaseră în drumeție și, cum mergeau ei așa, trecură printr-un sat unde era mare petrecere. Sătenii cîntau, dănuțuiau și se țineau de șotii cu toții, că răsuna văzduhul de risetele lor. Diavolul bătrîn îi spusese lui fiu-su:

— Să nu le tulburăm petrecerea ăstora, că-s de treabă și au dreptul să se bucure.

Iar fiul spuse:

— Mă duc să beau doar puțină apă, că mi s-a uscat gîtlejul.

Dar tocmai acolo unde se opri să-și umezească gura, văzu pe gospodina casei frămîntînd de zor pîine. Lîngă ea, era legat de un țăruș un berbec mare și frumos, pe care drăcușorul îl dezlegă pe dată. Berbecul, năzdrăvan de felul lui, se duse la femeie și-i mîncă aluatul pregătit pentru pîine. Femeia prinse un lemn din bătătură și îl lovi atît de tare pe berbec în cap, încît îl întinse mort la pămînt. Bărbatul, care văzuse întîmplarea, se năpusti la nevastă și o ucise. Într-o clipă, vecinii se porniră pe urlete și văicăreli, iar cei care petrecuseră pînă atunci cu atîta zarvă lăsară cîntecele și se porniră pe bocete.

Cînd auzi diavolul larma asta neașteptată,
întrebă pe tînăr:

— Ți-am spus să te astîmperi! Ce-ai făcut,
fiul meu?

— Nimic rău, tată! Am dezlegat berbecul și
l-am lăsat în libertate...

RĂSPLATA

Unui sătean îi schiopăta vita cu care muncea la plug și la cărăușie. Nașul, de colo, se pricepu să-i vindece piciorul, cum știa el, și izbuti s-o înzdrăvenească. Dar, lacom din fire, venea la țăran în fiecare săptămână și se așeza la masă, cînd seara, cînd la prînz, amintindu-i de fiecare dată că el îi vindecase vita.

De la un timp, țăranului i se făcuse lehamită de musafirul nepoftit și de vorbele lui. Pînă la urmă se gîndi să scape într-un fel de nașul binefăcător.

Așa, într-o zi, cum sosi nașul, și chiar de față cu el, săteanul se apucă să înjunghie vita cu pricina. Apoi o găti cum era mai bine și i-o puse pe masă zicîndu-i:

— Uite, aici e vita pe care mi-ai vindecat-o, nașule. M-am spălat de datorie și m-am tot spălat de ea. De-acum încolo nu mai ai pentru ce să-mi ații calea și să mi te așezi la masă de pomană! ...

NICI DEGETUL, ȘI NICI PE TINE

Se întimplase că un om oarecare vindecase degetul unui cunoscut al său de o boală a pielii. De atunci, pe unde se întâlneau, pe unde se vedeau, vrăciul, fălos, îl întâmpina de departe cu vorba:

— Nu uita că eu ți-am vindecat degetul!

Azi așa, mâine așa, bietul om, pus pe gânduri, nu mai știa cum să scape de pisălogul cel nesocotit. Până-ntr-o zi, când, nemaiputînd să îndure canonul la care era supus, se hotărî să încheie pentru totdeauna socotelile. Astfel, întâlnindu-l pe binefăcătorul său, fără să mai aștepte ca acela să-i grăiască prostia obișnuită, scoase un cuțitaș și, în fața lui, hîrști!, își tăie degetul:

— Uite, nu-mi mai trebuie nici degetul, dar nici de tine nu mai am nevoie! . . .

COCOȘUL CARE FACE AUR ȘI GĂINA CARE FACE ȘERPI

A fost odată un moș, care avea un cocoș, și o babă, care avea o găină. Bătrinei, găina îi făcea ouă în fiecare zi. Iar moșul mereu venea și-i cerea babei câte un ou, dar ea nici de auzit nu vroia să audă. Supărat, bătrînul îi spunea:

— Lasă, lasă, o să vină ea vremea să te rogi și tu de mine!

Și moșul chemă într-o zi cocoșul la el.

— De ce nu vrei să faci și tu ouă?

Iar cocoșul se duse în grădina împăratului și strigă:

— Kikiku! Kikikuu!

Împăratul, auzind cocoșul, porunci slugilor să-l arunce în haznaua cu bani. Cocoșul, după ce înghiți o mulțime de galbeni, se prefăcu mort, iar slugile, văzînd că nu mai mișcă, îl aruncară afară.

Atunci, cocoșul, pășind anevoie, de greu ce era, se duse la stăpînul lui și îi zise:

— Moșule, spînzură-mă cu capul în jos și mă scutură cu o nuielușă.

Bătrînul făcu cum îi spuse cocoșul, iar acesta vărsă toți galbenii pe care îi înghițise, ce mai! grămezi, nu alta! Iar moșul nu mai putea de bucurie.

Într-o zi, baba, auzind întâmplarea cu cocoșul care făcea galbeni, se duse la bătrîn, să-i ceară un ban de aur. Dar moșul îi răspunse:

— Cînd îți ceream și eu un ou de la găină, nu-mi dădeai!? Acum nici eu nu-ți dau!

Baba plecă și, cum ajunsese acasă, îi spuse găinii:

— De ce nu-mi faci și tu mie bani de aur?

Găina se duse la cocoș și-l întrebă:

— Cum faci dumneata de ai galbeni?

Cocoșul îi răspunse:

— Galbeni, dacă vrei să faci, șerpi în burtă să înșfaci...

S-a dus găina, a mîncat șerpi și s-a întors grăbită la babă:

— Să mă spînzuri și pe mine, ca moșneagul pe cocoș!

Dar cum o atîrnă de tavan, îi ieșiră găinii pe gură toți șerpîi, care se năpustiră la babă și o mîncară...

TREI JUNCANI ȘI LUPUL

Trei juncani porniră în livadă, să pască împreună.

Stătură acolo toată vara cea lungă, și uitînd drumul, nu mai știură să se întoarcă acasă. Și așa îi prinse toamna în munți.

Intr-o zi întîlniră un lup:

— Să vă ajute norocul la păscut bogat, fraților!

Și vorbindu-le dulceag, mai cu șoșeli, mai cu momeli, lupul le tot da tîrcoale, socotindu-se cum să apuce pe vreunul din ei. Dar juncanii pășteau unul lîngă altul, coarne lîngă coarne. Așa, a căzut întîia brumă, și iarba a început să se împutineze. Lupului i se lipise burta de spinare, și nu se mai despărțea de juncani.

Intr-o zi întîlni mai deoparte pe doi dintre juncani, cei mai tineri, și le spuse:

— Ian uitați-vă, mai e puțin și acușica vine și zăpada. Cel mai mare dintre voi este bou și o să sfîrșească repede toată iarba. Nu-i mai bine să mă lăsați să-l mănînc, ca să aveți hrană cît vă poștește inima, iar eu să-mi mai lungesc zilele, cîte mai am pînă la bătrînețe?

— Nu zice rău, spuseră cei doi juncani tineri.

Și astfel, boului i se sfîrșiră viața și necazurile.

Căzu și prima zăpadă.

Lupul dădea mereu tîrcoale juncanilor, dar nu putea să-i bage-n traistă, pentru că, unul lîngă altul, i se împotriveau cu dîrzenie și vitejie.

Se sfătui lupul cu sine ce se sfătui, și pînă la urmă merse la cel mai tînăr și îi spuse:

— Vezi, nici nu s-a apropiat bine cea de-a doua zăpadă, și ai și început să slăbești, de parcă ai fi o umbră. Dacă mă lași să-l mănînc pe tovarășul tău, am să am pînă la primăvară, și-mi ajunge. La primăvară și mai apoi, ies mieii și o să am cu ce s-o duc mai bine. Astfel, nătîngul de juncan îl lăsă pe lup să-și împlinească gîndurile.

Nu trecu mult, și lupul, hămesit și lacom, se ivi din nou în fața boului cel tînăr.

— Rău și tare rău îmi pare, măi prietene, că a venit vremea să te mănînc și pe tine! Dar pentru că mie mi s-a sfîrșit carnea, iar ție ți s-au sfîrșit iarba și zilele, n-am ce să-ți fac. Și fără să mai aștepte răspuns, îi sări în spate și-l sfîșie!

Unde-i unire, este putere, iar unde-i dezbinare, nu-i decît ruină!...

GĂINA ȘI VULPEA

Găina și vulpea s-au unit odată și s-au gândit să cultive împreună o bucată de țarină.

— Strînge tu sămînța, i-a spus vulpea găinii, iar eu am s-o samăn.

Și fără să mai piardă vremea, găina adună sămînța.

— Ei, acu fă bine și-o seamănă, îi spuse ea vulpii, că de aceea am făcut tovărășie!

— Da de unde! o întoarse vulpea, n-am semănat niciodată și nu știu să samăn. De data asta seamăn-o tu, și de cules, am să culeg eu singură.

Și așa, găina se puse pe treabă și cu multă caznă a semănat bob cu bob în pămînt. Și nu peste mult, sămînța a încolțit frumos, a crescut, a legat și s-a copt.

— Ei, acum trebuie s-o seceri! i-a spus găina vulpii.

— Ferit-a Sfîntul! o suci din nou vulpea. Eu nu știu să secer!... Seceră tu, iar eu am să fac snopi.

— Cum așa?!... se minună găina.

Dar vrednică precum era, se apucă să rupă din pămînt — ca și cum ar fi secerat — pai

cu pai, griul copt: într-o parte paiele, iar în cealaltă boabele.

— Daaa, ai muncit bine! îi spuse la sfârșit vulpea. Acum, ia tu paiele, iar eu am să iau boabele!...

BABA CU CAPRELE SĂLBATICE

A fost odată un moș și-o babă, care n-aveau nimic bun în bătătură. Venise iarna și-i găsi fără lemne și fără apă.

— Ori te duci să spargi lemne cu acul, îi spuse moșul babei, ori să cari apă cu ciurul.

— Nuuu! spuse baba, mai bine mă duc să car apă cu ciurul.

Luă ciurul și se duse să aducă apă, iar bătrînul apucă toporișca și, pe furiș, făcu lemne la munte și se întoarse acasă. Baba nu izbuti să aducă nici măcar un strop de apă; și pierzîndu-și răbdarea, se întoarse acasă fără nimic.

— Deschide-mi ușa, îi strigă ea bătrînului.

— Nu pot, îi răspunse acesta, n-am pe unde s-o deschid pînă n-o cădea zăpada pînă la genunchi.

Căzu zăpada pînă la genunchi, și baba iar bătu.

— Deschide, moșule, că zăpada-i pînă la genunchi.

— N-am cum, dacă n-o ajunge pînă la brîu.

Și zăpada ajunse pînă la brîu, iar baba se rugă din nou să-i deschidă ușa. Moșul nu vru să creadă și, supărat, îi răspunse:

— N-am pe unde s-o deschid pînă n-o ajunge zăpada la gît.

Și cînd ajunse la gît, casa, cum era mică, se acoperi cu totul de zăpadă.

Porni atunci baba prin nămeți și află pînă la urmă peștera caprelor sălbatice. Erau șapte capre sălbatice. Cea mai mare avea șapte ochi, a doua șase, a treia cinci, a patra patru, a cincea trei, a șasea doi, și cea mai mică un ochi.

Baba, ascunsă în umbra peșterii, în toate zilele mătura și curăța locul, cum era mai bine.

— Cine ne mătură locul? întrebă cea mai mare dintre capre.

— Cine ne curăță adăpostul? întrebară și celelalte.

Și hotărîră să stea la pîndă. Stătu mai întîi cea mai mare dintre capre, dar obosită, adormi. Atunci baba își văzu de treburi, mătură și deretică, iar, cît mai bine.

— Nimic n-am putut să aflu, spuse capra cu șapte ochi.

— Las' c-am să stau eu! zise cea cu șase ochi.

Dar, din păcate, și pe ea o apucă somnul, și tot așa li-se întîmplă și celorlalte, pînă la cea mai mică dintre ele.

Cînd veni rîndul celei mai tinere, cu un singur ochi, aceea se prefăcu adormită. Baba, cum își făcuse obiceiul, socotind că toate caprele dorm, începu vrednică să măture și să deretice, dar capra cu un ochi o prinse de un braț și îi spuse:

Vrednică, neobosită,
De-ale casei grijă ai,
Fii, la noi, binevenită,
Să ne țină bunul trai.

Și astfel grăind, o duse pe bătrână la celelalte capre, care o îndrăgiră, încît ea începu să se simtă acolo ca stăpînă. Mulgea caprele, făcea iaurt și brînză, trăind mai mult decît bine.

Într-o zi, porni baba prin zăpadă pînă la casa moșului. Luă iaurt cu dînsa și o lingură.

Moșul zăcea pe moarte, că nu mai mîncase de mult și nu mai avea de unde. Baba, văzînd că mai răsuflă, îi dădu o lingură de iaurt, să mănînce. Moșneagul își veni în fire și strigă:

— Încă un pic, corbule!

Bătrîna îi mai dădu o lingură, apoi alta.

Moșul nu mai putea de bucurie.

— Mai scoate, corbule, mai scoate; fie-ți gîndul fericit.

Atunci bătrîna începu să vorbească:

— Nu sînt corb, cum socotești tu! Sînt baba ta, pe care n-ai primit-o înăuntru și ai lăsat-o în nămeți, afară. Și mi-am găsit adăpost la caprele sălbatice, unde mănînc și beau după pofta inimii.

— Rogu-te, îi spuse moșul, ia-mă cu tine, că aici mor fără apă.

— N-am cum, i-o reteză baba, că mi se sparie caprele.

— N-au să se sparie, zise bătrînul, dar, te rog, nu mă mai lăsa aici!

Baba, îmbunată, îl luă cu ea și-l duse la capre. Dar ele, cum îl văzură, speriate, o luară la fugă.

— Ce s-a întîmplat, ce-ați pățit? întrebă baba. Și se duse să le caute prin munte:

Hai, tu, țap

Fără potcan.

Hai, căprițe
Cu cornițe!

Și caprele au venit, una cîte una, și s-au
întors ca mai înainte, dar pe bătrîn tot nu l-au
îndrăgit. L-au hrănit iarna, cît a fost grea și
lungă... Dar atît!

VULPEA CEA BĂTRÎNĂ

Vulpile se obișnuiseră să bea apă dintr-o baltă. Dar și de acolo cu mare greutate, din pricina unei scorpii ce se aciuse prin partea locului; iar în împrejurimi nu se găsea nici urmă de fântină sau de izvor.

Chinuite de lipsa asta fără de sfârșit, vulpile merseră în păr la vulpea cea bătrână, să-și spună durerea.

— Nu ne mai rămîne decît să murim de sete sau să ne aruncăm în gura scorpiei. De aceea, rugămu-ne ție, găsește o cale să ne izbăvim de năpasta asta!

— Bine, le răspunse vulpea cea bătrână, mai răbdați și azi, că de mîine vă scap de necaz pentru totdeauna. Și luînd un ciomag se duse la marginea bălții, apropiindu-se, chipurile, să vadă ceva în apă.

Tocmai atunci veni și scorpia, care o recunoscu și îi spuse:

— Va să zică, azi e ziua ta de apă?!

— Nu te îngriji tu de mine, că mă descurc eu, îi răspunse vulpea, dar ce te faci tu, cu tovarășul tău, că-l văd în apă și nu mai poate să iasă?!

Tare mirată, scorpia se apropie îngrijorată de marginea bălții, iar cînd își văzu capul

oglindit în apă, odată sări cu totul, ca s-o scape pe cea dinăuntru; dar nămolul, desfăcut ca un sorb, o înghiți pentru totdeauna. Și astfel vulpile scăpară de pacoste și putură să se adape în bună pace, mulți ani înainte...

BĂTRÎNUL ȘI LUPUL

Un bătrîn își însură pînă la urmă feciorul și rămase de unul singur.

Într-o zi, niște vînători abătuți pe cale fugăreau de zor un lup. Acesta, văzîndu-se încolțit, intră la bătrîn și îi spuse:

— Om bun, fie-ți milă de mine și mă scapă; iar bătrînul, înduioșat, îl băgă într-un sac și-l aruncă într-un colț. Tocmai atunci veniră și vînătorii.

— Bună vremea, moșule! N-ai zărit trecînd pe-aici vreo sălbăticiune?

— Ba am văzut, dar a luat-o lă sănătoasa...

Iar cînd vînătorii plecară, se duse la sac, îl dezlegă și-i spuse lupului:

— Acum, c-ai scăpat, ia-ți tălpășița cît mai repede.

Lupul ieși, dar nu peste mult se întoarse și-i spuse moșului:

— Crede-mă, bătrîne, sînt tare înfometat și trebuie să te mănînc!

— Nu-i drept, zise moșul, nu poți să mă mănînci fără judecată.

— Bine, dacă zici așa, fie!

Și ieșiră să caute pe cineva să-i judece. În drum întîlniră o vulpe.

— Cumătră vulpe, nu vrei să ne dai un sfat?

— Cum să nu, vă ascult!

— Lupul, încolțit de ogari a venit la mine și mi-a spus: „Scapă-mă!” iar eu l-am băgat într-un sac și l-am atârnat sus, pe lemne. Când au venit vînătorii i-am petrecut cu vorba, și lupul a scăpat cu zile. L-am petrecut și pe lup, să-și vadă de drum. A plecat, dar s-a răzgîndit, s-a apropiat de mine și mi-a spus: „N-am încotro, trebuie să te mănînc!” Spune, are sau nu are dreptul să mă mănînce?

Vulpea stătu pe gînduri, apoi grăi:

— Eu nu pot să fac dreptate, pentru că n-am văzut nimic. Dacă vrei, bagă pe lup încă o dată în sac, să văd cum l-ai scăpat de primejdie.

Atunci bătrînul deschise sacul și-l pofti pe lup:

— Hai și intră, zise, să vadă și vulpea cum ai făcut.

Iar lupul intră cu totul în sac.

Vulpea, mărinimoasă, spuse bătrînului:

— Leagă gîtul sacului cît mai bine și aga-ță-l sus pe lemne. Ia apoi lemnul ăla subțire care stă în față și lovește în lup pînă i s-or scurge creierii, apoi dezleagă sacul. Asta-i dreptatea mea!

VULPEA ȘI COCOȘUL

Cocoșul se urcase tocmai sus într-un stejar. Vulpea era jos:

— Mîndrețe, i-a spus vulpea, știi noutatea cea mai proaspătă?

— Grăiește, șireato!

— S-au schimbat rînduielile: vulpea cu găinile, lupul cu oile și șoarecii cu pisicile.

Cocoșul, care știa și el multe, se urcă cu o cracă mai sus. Văzîndu-l, vulpea îl întrebă:

— Ia spune, cocoșelule, ce vezi acolo, departe?

— Vine-ncoace o haită de copoi, gonind furioasă.

Auzind aceste vorbe, vulpii i se năruiră toate planurile și o șterse pe un drum ocolit.

— Oprește-te, vulpe năzdrăvană, îi strigă cocoșul, n-ai spus că s-au schimbat rînduielile?

— Ehei, zise vulpea, pînă să ajungă vestea la cadiu că s-au schimbat rînduielile, pielea mea a și fost tăbăcită!...

VULPEA, MIREASA ȘI LUPUL

Într-o zi de duminică, o mireasă își punea cununile. Cuscii, care veniseră s-o ia, mergeau înainte. Mireasa era îmbrăcată ca orice mireasă și mergea călare pe un cal alb. Își pusese podoabe și la gît. Și cum mergeau nuntașii pe drumul ales, în frunte cu cuscii, îi văzu o vulpe, care li se abătu în cale. Se minuna vulpea de frumusețea miresii și de podoabele ei: lanțuri de aur, brățări la amîndouă mîinile, inele scumpe în degete și briuri brodate frumos cu aur. Vulpea, care era numai ochi, ar fi vrut să le fure și nu mai știa cum să facă s-o înșele, măcar să-i ia cîteva dintre lanțurile de la gît, atît de subțiri și de multe ori din cele care șerpuiau printre cozile părului bogat și negru.

Cînd băgă de seamă că din nou cuscii se îndepărtează de mireasă, vulpea, strecurîndu-se printre picioarele cailor, ajunsese aproape de calul alb al miresii, făcu o săritură și se prinse de gîtlejul lui. Nimeni nu văzuse nimic, în afară de mireasă. Hotărîită să nu piardă vreme și să nu întîrzie nici o clipă în urzelile ei viclene, vulpea îi spuse miresii:

— Hai, dă-mi repede, cît mai repede aurul de la gît!

— Ce spui, tu, acolo, îi spuse mireasa, eu

sînt cu podoabele cununiei și nu mă pot duce la mire fără ele.

— Dacă nu mi le dai, te fac de rușine înaintea cuscilor și le spun tot ce-i mai rău despre tine.

— Vai și amar de mine, se văită mireasa, să nu faci una ca asta, dragă vulpe. Dacă spui o singură vorbă rea, din cele scornite de tine, cuscii sînt în stare să mă întoarcă din drum și să mă lase de unde m-au luat!

— Nu vreau să știu nimic. Ori îmi dai aurul de la gît, ori te fac de rușine.

Și mireasa, sărmana, neavînd ce să facă mai bun, i-a dat vulpii podoabele de la gît.

Vulpea luă podoabele și se făcu nevăzută. Mergînd așa grăbită, întîlni un lup. Cînd îi văzu podoabele de la gît, lupul se minună tare și-o întrebă unde le-a găsit.

— Într-o băltoacă, i-a spus vulpea. Dacă vrei, poți să te duci să iei cît îți dorește inima, că doar ești mai puternic și poți ridica mai mult.

— Așa o fi, nășică, dar eu nu știu cum să le prind. Dacă vrei, hai cu mine, să mă ajuți!

— Prea bine, hai!

Și porniră amîndoi spre o băltoacă plină ochi cu apă și cu mărăcini.

— Tu, îi spuse vulpea, știi ce trebuie să faci? Bagă coada înăuntru și leagă-o zdravăn.

Și lupul așa a făcut.

— Acum trage cu toată puterea, adăugă vulpea.

Trage lupul ce trage, dar coada nimic. Vulpea, văzînd că lupul nu mai poate să-și scoată coada, o zbughi în pădure să se ascundă în vizuina ei. Cînd o văzu fugind, lupul se smuci

o dată cu putere și-și desprinse coada din locul unde se agățase. Apoi, cu furie, o porni pe urmele vulpii. Fugea vulpea, fugea lupul, fugea lupul, fugea vulpea, pînă cînd vulpea ajunsese la viziuna ei. Dar pînă să intre, lupul o prinse de picior.

— Aracan de mine, spuse vulpea, ce-ai făcut tu nu-i bine! Ai apucat rădăcina în loc să apuci piciorul meu. Lasă rădăcina și apucă zdravăn piciorul.

Lupul se încrezu în vulpe, lăsă piciorul din strînsoare și apucă rădăcina. Iar vulpea, hoată, se strecură înăuntru rînjind cu bucurie:

— Na, mai intră dacă îți dă mîna și dacă poți!

Dar lupul, mofluz, rămase afară mîrîind:

— Ți-o plătesc eu, n-avea grijă, cînd ți-o fi lumea mai dragă!...

OMUL ȘI ȘARPELE

A fost cîndva un om care se îngrijea de vite. Într-o zi se duse în căutarea lor pe un drum deschis, la margine de oraș. Acolo era un stejar cuprins de flăcări, iar în vîrful lui un șarpe. Șarpele îi grăi de sus omului, care era tare grăbit:

— Ajutor, om bun, scapă-mă de la moarte!

Omul se apropie de locul unde auzise glasul șuierat al șarpelui:

— Pe unde să te scap, dacă trunchiul stejarului arde?

— Scapă-mă, și ți-oi da tot ce vrei. Pune un lemn lîngă cracă, și eu mă voi lipi de el, alunecînd pînă jos.

Și omul făcu cum îi spuse șarpele, care, prins de lemn, îi ajunse drept în brațe, apoi i se încolăci de gît, îndreptîndu-și gura spre ochii lui, gata să-l mănînce. Omul îngrozit îi spune:

— Asta ți-e recunoștința? Eu te-am scăpat de la foc, și tu vrei să mă mănînci, să-mi faci de petrecanie?

Iar șarpele, plin de viclenie, îi spuse:

— Asta mi-e răsplata! tu m-ai scăpat, eu am să te mănînc!

Omul, cu multă amărăciune, îngăimă:

— Mergem la judecată, iar dacă asta e răsplata, atunci să mă mănînci!

Fără să-i pese, șarpele întrebă:

— Cine-o să ne judece?

— Cine ne-o ieși înainte!

Și cum mergeau ei pe drumul acela, găsiră un cal slăbănog, de i se vedeau oasele, pe care stăpînul îl lăsase să moară de foame, că nu-i mai folosea la nimic, ba-i și arvunise pielea la tăbăcar! Și cum au ajuns la biata mîrtoagă, omul grăi:

— Tu, calule, te-am ruga să ne faci dreptate.

Calul, supus, răspunse:

— Hai, vă ascult!

Omul spuse pe scurt.

— Șarpele ăsta care-i pe mine și care mi-a cuprins gîtul gata să mă sfîșie, se afla suit într-un stejar învăluit de flăcări. Trecînd totmai pe acolo, după treburile mele, mi-a vorbit deznădăjduit din copac, rugîndu-mă să-l scap de foc, că-mi dă tot ce-oi cere. Eu m-am dus să-l scap și nu i-am cerut nimic, iar acum vrea să mă mănînce. Spune, tu, drept este?

Calul, tot mai amărît, abia trăgîndu-și sufletul, răspunse:

— Dreptatea-i de partea șarpelui, care ar trebui să te mănînce, pentru că voi oamenii n-aveți milă de noi. Stăpînul meu, la fel. Am muncit la el treizeci de ani de-a rîndul, că am ajuns de plîns, cum mă vezi, iar acum m-a lăsat aici, să crăp de foame, fără nici un fir de iarbă pe-aproape. Nu numai atît, dar azi a adus și un tăbăcar ca să-mi arvunească pielea și să mă jupească chiar pe locul ăsta.

Șarpele, privindu-i în felul lui, cu ochii pe

jumătate deschiși, sări și mai îndrăzneț la vorbă:

— Ai văzut, omule, că dreptatea-i de partea mea și că e drept să te mănînc?

— Calul e cu necazul lui, de asta grăiește astfel, dar noi om merge mai departe să ne judecăm...

Și porniră mai departe pe drumul hîrtopit. Și cum se duceau așa, găsiră un bou bătrîn într-un ceair, unde iarba crescuse pînă la genunchi. Omul îi spuse:

— Am venit să ne judeci o tărășenie.

Apoi îi spuse întîmplarea așa cum o știm. Boul, stătu ce stătu pe gînduri, și spuse:

— Drept ar fi ca șarpele să te mănînce, pentru că voi, oamenii, n-aveți niciodată milă de noi, sînteți vrăjmașii tuturor animalelor. Stăpînului meu i-am slujit douăzeci de ani fără contenire, trăgînd la plug din greu și cărînd poverile cele mai grele. Acum, iată, m-a lăsat în ceairul ăsta, să mă îngraș, ca să mă vîndă. Chiar ieri a venit cu măcelarul, s-au tocmit cu cît să mă vîndă, să mă dea cuțitului cu prăsele de os, să mă înjunghie și să mă mănînce — pe mine, care am trudit atîta amar de vreme, ca să le aduc pîine, lui și copiilor lui. Drept ar fi fost să te mănînce șarpele.

Șarpele, tot mai plin de el, îi șuieră din nou:

— Văzuși că drept ar fi fost să te mănînc? Și întinse gura spre ochi, să-i cuprindă cu dinții lui ascuțiți.

Sigur pe ceea ce știa el că e drept, omul se îndîrji și mai tare.

— Ba să mai mergem, poate găsim un altul să ne judece!

Șarpele se înduplecă și așa porniră iară la

drum, să caute un alt judecător, dar nu din rîndul oamenilor. Cum fusese sorocit, pesemne, le ieși înainte cumătra vulpe.

— Înțeleaptă cum ești, i se adresă omul, cumpănește, rogu-te, de partea cui e dreptatea?

Și se puse din nou să înșire pățania lui, făgăduind vulpii să-i răsplătească strădania judecății cu cinci găini dolofane. Ascultînd cele povestite de bietul om nevinovat, ajuns la grea strîmtoare, și bucurîndu-se în sinea ei de găinile făgăduite, vulpea le spuse:

— De cînd mă țin minte, am judecat multe pricini, dar una ca asta nu mi-a fost dat să aud. Nu pot să hotărăsc de partea cui e dreptatea.

Omul și șarpele se mirară foarte.

— De ce nu poți?

— Eu nu pot să văd cum să se urce un șarpe într-un stejar. Și pentru că nu cred povestea asta, să mergem la un stejar, să se urce în el, și apoi să coboare cum ai arătat tu, omule. După asta pornim și judecăm cum stau lucrurile.

După cum ceru vulpea, porniră toți trei la stejarul cel mai apropiat, și șarpele se desprinse de gîtul omului, se lipi de trunchiul arborelui și ajunse pînă sus. Cînd ajunse aproape de vîrf, omul aștepta ca el să coboare, ca să vadă vulpea, să fie lămurită și să judece. Dar vulpea îi șopti omului cu repeziciune:

— Ce mai aștepți, de stai pironit locului, ori vrei ca șarpele să te strîngă din nou de gît?!

— Și ce să fac?

— Fugi cît poți de repede, că șarpele n-o să te ajungă, oricît ar vrea.

Venindu-și în fire, omul o luă la fugă, împreună cu vulpea, care se grăbea să-și primească găinile. Aproape de sat, vulpea îi spuse omului:

— Și acum, du-te de adă păsările. Eu te aștept aici.

Se duse omul la casa lui, îi povesti nevestii toată istoria și-i ceru să prindă cinci găini, să-i dea vulpii, care-i scăpase viața, după făgăduială. Dar femeia, de colo, îi întoarse că-i mai bine să ia cîinele cu el, s-o prindă și să-i jupoaie pielea, ca s-o vîndă cu patruzeci de groși. Pînă la urmă, bărbatul se lăsă înduplecat și, în locul găinilor făgăduite, luă cîinele, îl băgă în sac, îl puse sub braț și i-l duse vulpii spunînd:

— Hai și-ți ia găinile din sac, că nu le-am putut lega.

Dar vulpea-i răspunse:

— Lasă găinile să iasă din sac, că de scăpat nu-mi mai scapă mie!

Iar cînd omul desfăcu sacul, larg, în locul găinilor țîșni cîinele.

Vulpea o întinse la goană, de-i sfîrșiau picioarele. Așa ajunse pînă la urmă într-o pădure, în care se afundă, ca să n-o mai afle cîinele. Cînd dădu de-un luminiș, mai la mijlocul pădurii, se opri și începu să-și sărute labele spunîndu-și în sinea ei: „Ce mi-a trebuit mie să dau sfaturi oamenilor, ca să-i scap de belele? ...“

VÎNĂTOAREA

Era odată un băiat și o bătrână. Băiatul a întrebat-o pe maică-sa:

— Cu ce se îndeletnicea tata?

— Mergea la vânătoare. Uite pușca lui.

— Fără trăgaci și fără pat? se minună băiatul.

Apoi, luă pușca din locul ei. Voia să se ducă și el la vînat.

Ieși, așadar, și se duse dincolo de sat. Acolo găsi trei stejari. Doi uscați, și unul fără frunze. Și-au venit trei turturele. Și s-au așezat pe o cracă. Băiatul a ochit și a tras. Două au fugit, și una a scăpat.

Apoi, băiatul a plecat într-un cătun. Cătunul avea trei case. Două fără temelii, și una numai cu acoperiș. A găsit trei bătrîne într-un șanț. Două moarte, una fără suflet. Și-a-ntrebat pe cea fără suflet:

— Unde să fierb eu turturica asta?

Și cea fără suflet i-a spus:

— Uite, colo, unde sînt trei oale. Două fără fund, și una numai cu torți.

Și băiatul puse înăuntru turtureaua care i-a scăpat.

— Te du, zeamă, curgeți felii!

A mîncat, ce-a mîncat, pînă s-a săturat.

Gura piatră, iar burta grindă...

O întrebă din nou pe bătrână:

— Unde-i apă, că mi-e gîtlejul ars?

— Vezi, colo, sînt cele trei izvoare. Două secate, și unul fără apă.

A băut și-a băut, de nu i s-au umezit nici buzele...

LEGENDA TRANDAFIRILOR

A fost odată un împărat și cu împărăteasa lui. Și aveau o singură fată. Iar fata lor era frumoasă și înțeleaptă. Și atît de fericită era, că rîdea toată ziua — de mai multe ori într-o zi decît are rodia semințe. Palatul împăratului, grădina palatului, pomii grădinii, frunzele pomilor, toate se legănau și se clătinau de rîsetele prințesei. Cînd răsărea soarele sau cînd ieșeau stelele, oricînd, izbucneau bucuria și voioșia fetii de împărat. Iar cînd aveau loc adunări sau oște, în tot palatul se auzeau rîsetele prințesei, strălucitor de vii și de luminoase. Rîdea mult, dar rîdea frumos. Nu avea un rîs de om apucat sau bolnav, ci un rîs sănătos și plăcut, ca clinchetul de clopoței de la gîtul mioarelor, ca șoaptele vîntului printre frunze.

Într-o zi, muri împărăteasa, iar prințesei i se întunecă inima. Într-o altă zi, muri și împăratul, și prințesei i se năru bucuria.

Nu trecu mult și focul cuprinse palatul și îl mistui pînă în temelii. Iar prințesa, rămasă singură și sărmană, simți pentru prima oară tristețe. Cu inima grea de suspine, ea se îmbracă în straie sătești, luă un toiag în mînă și ieși plîngînd din locurile unde stăpînise tatăl ei.

Și atunci, să vezi minune: întâia lacrimă pe care o vărsă încolți numaidecât în pământ, și din ea ieși un trandafir înalt, frumos și cu mulți lăstari.

Și tot așa, din plînsul ei, din lacrimile multe pe care le-a vărsat, răsăriră alți și alți trandafiri. Și pentru că plînsul nu-i mai contenea și mersul ei era fără sfîrșit, trandafirii înfloriră pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii.

Într-o zi, prințesa, mai obosită și mai tristă decît în zilele celelalte, ajunse în cetatea Ispahanului, în Persia. Acolo, se așeză pe o piatră și plînse, și plînse, trei zile fără conținere. De aceea Ispahanul este orașul cu cei mai frumoși trandafiri din lume.

În a treia zi a pribegiei sale, nefericita prințesă se stinse însingurată, iar trupul ei se prefăcu într-un trandafir, ale cărui ramuri au crescut mai înalte și mai frumoase decît ale celorlalți și fac podoabă pămîntului de atunci și pînă în zilele noastre...

PODUL VULPII DE LA DIBRA

Au fost odată trei frați, însurați, toți trei zidari, care de trei ani lucrau de zor la un pod. Și podul nu se înălța pe picioare, pentru că, numai ce-l înălțau ei de la pământ, și deodată se năruia.

Într-o zi, trecu pe acolo o bătrână și le spuse:

— Treabă bună, meșteri zidari!

— Bună urarea dumitale și bine-ai venit. De trei ani ne străduim, da-n picioare să-l punem nu izbutim.

— Vai de mine, flăcăii babei. Să vă spun eu ce trebuie să faceți. Dar jurați că nevestelor voastre nici o vorbă n-o să le spuneți. La una din temelii, de la-nceput, va trebui să jertfiți pe una dintre soții. Doar așa podul se va ridica după trudă. Fără asta, zădarnică va fi munca voastră, căci podul nu-l veți mai sfârși niciodată, oricât veți trudi.

Ajunși acasă, frații cei mari le-au spus în taină nevestelor lor cum să se ferească de năpastă. Numai cel mic n-a scos o vorbă.

La vremea mesei, cumnata cea mare îi spune celei mijlocii să le ducă bărbaților bucatele gătite. Dar ea îi răspunde că are rufe de spălat și nu se poate duce. Apoi, ele i-au spus celei mici, dar aceasta le-a răspuns că-i

plînge copilul. Cumnata cea mare, îmbunînd-o, îi grăi:

— Du-te tu, că de copil o să am eu grijă.

Fără să știe ce pun la cale cumnatele ei, cumnata cea mică luă bucatele și plecă. Iar cînd, de departe, fratele cel mic a văzut-o venînd, l-a podidit plînsul.

A așteptat-o să se apropie de meșteri, apoi s-a dus unde a văzut cu ochii.

Nici n-a pus bine, cumnata cea mică, merindele jos, că aceștia și începură s-o îmbie:

— Hai și intră în temelie, că așa ți-a fost ursita ție.

Iar biata femeie, tare se mai ruga de ei să-i lase în zid măcar o deschizătură, prin care să-și poată alăpta copilul.

Și meșterii au lăsat deschizătura, pe unde a tot curs laptele și după moartea ei, pînă cînd copilul a crescut. Apoi, din locul unde curgea laptele, a izvorît apă, — și fîntînă a rămas pentru totdeauna.

Și astfel podul nu s-a mai năruit...

CAPRA

A fost să nu mai fie... A fost odată o bătrână, care avea o fată. Într-o zi, pe cînd fata broda în poartă, au trecut pe acolo niște capre. Fata i-a spus maică-si:

— Mamă, cumpără-mi o capră!

Și maică-sa i-a cumpărat una. A luat capra și a trimis-o prin vie ca să pască. Dar via asta era a regelui. Acesta, văzînd că strugurii se împutinează, a chemat pîndarul viei și l-a întrebat:

— Cine îmi mănîncă strugurii?

După aceste cuvinte, s-a mîniat pe el și l-a alungat. Apoi se hotărî să-i păzească singur. Dar fata și-a trimis iar capra în vie. Regele, care stătea ascuns, s-a luat după capră pînă la casa fetei și cum a intrat, s-a închis poarta. A ciocănit la ușă, iar cînd a ieșit bătrîna, i-a spus:

— De ce trimiți, femeie, capra în via mea, să-mi mănînce strugurii? Dacă te lasă inima, dă-mi fata de nevastă și ți-o iau împreună cu capra.

— Bine, fiule, i-a spus bătrîna, eu ți-o dau cu toată inima.

Și așa au făcut cununia, iar fata și-a luat și capra cu sine.

Într-o zi, îi spune reginei fata din flori a regelui:

— Hai să mergem la puț, să ne ogindim în apa lui, să vedem care din noi e mai frumoasă.

Și nevasta regelui a fost mai frumoasă. Atunci, fata din flori i-a cerut reginei veșmintele ei, să se înfrumusețeze cu ele, iar aceasta i le-a dat. Și numai ce-și puse veșmintele, că o și îmbrânci vîrtos pe regină și o aruncă în puț.

Dar nici n-apucă regina să cadă bine, că o și înghiți un pește uriaș. Iar biata capră, dacă a văzut pe stăpînă-sa aruncată în puț, începu s-o cheme, behăind fără încetare, și se tot învîrtea în jurul ghizdului, nemaivoid să plece de-acolo.

Iar regină începu să strige din puț:

— Capră, blîndă capră,
În pîntecul peștelui sînt,
Cu furca de mijloc prinsă
Și cu băiatul cu stea în frunte.

Iar capra îi răspundea:

— Fată binecuvîntată,
Apa fierbe în cazan,
Cuțitele le-au ascuțit,
De ei voi fi jertfită.

Astfel se tot văicăreau și se spovedeau și nu mai sfîrșeau.

Cînd regele a văzut capra atît de neliniștită, spuse celor din jur:

— De ce capra n-are astîmpăr?

Apoi porunci să fie scoasă toată apa din puț. Scoaseră și peștele, îl spintecară și găsiră

pe regină, teafără, dimpreună cu copilul, care
avea o stea în frunte. Prinseră fata din flori,
care aruncase pe regină în puț, și o înjun-
ghiară.

...Povestea eu n-am rînduit,
Am vrut și v-am păcălit...

NAȘUL

A fost, să nu mai fie... A fost odată un bărbat cu nevasta lui. Și nevasta nu-și iubea bărbatul, ci pe naș. Bărbatului i se arăta tot bolnavă, iar nănașului, cînd se întîlneau, îi pregătea bucatele cele mai alese și covrigi dulci. Într-o zi, bărbatul îi spuse femeii:

— Eu am să plec în țară străină...

Dar el n-a plecat în țară străină, ci a vrut să-și încerce nevasta. A întîlnit pe drum un bătrîn cu un măgar, care avea pe spinare un sac. El îi grăi acestuia:

— Moșule, bagă-mă în sacul acela și pune-mă pe măgar. Să nu spui la nimeni că eu sînt acolo, ci că duci o sarcină de bumbac.

Bătrînul a făcut cum i-a spus bărbatul, și l-a urcat pe măgar. Iar bărbatul a făcut o gaură în sac, să vadă prin ea. Apoi l-a dus la nevastă-sa și, așa cum îl îndrumase bărbatul din sac, bătrînul a spus:

— Nu mă primești să dorm aici în seara asta, conia? Că m-a apucat noaptea și mai am și sacul ăsta cu bumbac.

— Fie, i-a spus ea. Stai aici.

Iar bărbatul, din sac, vedea tot.

Numai că veni apoi nașul, după cum îi era obiceiul. Femeia i-a fript o găină, i-a dat ouă

prăjite și colaci dulci, tare bucuroasă de petrecere.

Din bunătățile astea îi făcu parte și moșului, care, mulțumit peste, îi spuse:

— Bune și gustoase bucate!

Iar femeia îi ceru moșului să cînte ceva, că bătrînul tocmai prinsese glas:

După cum ai rînduit,
Pe măgar l-am priponit.
Ascultă, n-ai asurzi,
Din ce vezi, nu te-i orbi,
Găina e friptă bine,
Un copan e pentru tine,
Colaci bine rumeniți
Pentru cei îndrăgostiți...

La urmă, femeia și nănașul au plecat să se culce, iar bătrînul a desfăcut baierile sacului și bărbatul a ieșit din el. Încetișor, pe furiș, s-a dus și a luat untură, a fiert-o bine și, așa în clocot, i-a turnat-o nașului în ureche, că a murit într-o clipită. Apoi s-a dus iar la bătrîn, și cînd se crăpa de ziuă, luară sacul și se făcură nevăzuți.

Femeia, cînd se trezi din somn, îi spuse nașului:

— Scoală, omule!

Dar el nu se mișcă. Și cînd a văzut că-i mort, l-a tîrît afară și s-a dus să-l îngroape în pivniță.

Cînd s-a întors bărbatul de unde plecase, femeia s-a prefăcut iar bolnavă.

— Tot nu te-ai însănătoșit, nevastă?

— Chiar așa, dar cum m-aș însănătoși, dacă n-am doftor?

— Hai, și-om merge să facem puțină rînduială prin casă.

Și cum trebăluiau de zor peste tot, au ajuns în pivniță, unde au dat peste mort. Văzîndu-l, femeia îi spuse bărbatului:

— Vai de mine! De aceea sînt eu bolnavă mereu...

Apoi, au luat pe nănașul mort și l-au zvîrlit afară.

Nici povestea nu v-am spus,
Și minciuna-n vînt s-a dus...

**RANA SE VINDECĂ,
DAR VORBA ÎNVENINATĂ NU SE POATE UITA**

Era un om, care avea nevastă și copii mici, dar sărac din cale afară. Veniseră sărbătorile la rînd, și el, sărmanul, n-avea nici măcar cu ce să cumpere cele de trebuință pentru el și ai săi; și, amărît ca nimeni altul își spuse deodată: „Mă duc să mă mănînce leul, să scap de nenorocirea care s-a abătut peste casa mea și peste ai mei“. Și fără să spună nimic nevestii, plecă și se duse drept la leu, rugîndu-l să se îndure de el și să-l mănînce, ca să scape de necazuri. Dar leul, înduioșat de amărăciunile lui, îi spuse:

— Nu, n-am să te mănînc, ci am să te ajut cum trebuie, ca să trăiești bine cu toți ai tăi, iar drept răsplată pentru mine, de cîte ori ai să vii aici, să-mi aduci cîte un cap de berbec. Uite, du-te unde ți-o spune eu și sapă și ai să găsești aur. Ia cît ai nevoie și du-te să-ți vezi de treburi.

Și omul s-a dus la locul arătat de leu, a găsit aur, a luat cît a putut să ia cu el și, fără să uite făgăduiala, își cumpără ce avea nevoie și se duse încărcat cu de toate acasă, bucuros ca nimeni altul. Cînd l-a văzut nevasta, se minună tare și, veselă din cale-afară, îl întrebă de unde are atîtea lucruri minunate.

El îi spuse adevărul, că leul i-a dat galbenii de aur...

După cîteva zile, își cumpără un măgar și merse pentru a doua oară la leu, ducînd cu el capul de berbec cerut. Își umplu, apoi, desaga de bănet, îndestulîndu-și nevasta și copiii. Leul îl însoți, la plecare, o bucată de drum, cu mult drag. Dar cînd veni omul pentru a treia oară, leul îi spuse:

— Tare mi-e somn. Lasă-mă să-mi rezem capul în poala ta, pînă mi-o trece toropeala asta.

Omul îi spuse:

— Hai și te reazemă cum vrei.

Adormind, leul scotea pe gură o răsuflare, care omului i se păru rău mirositoare. Cînd simți duhoarea, el se întoarse pe loc și spuse ca pentru sine: „Lovi-te-ar ciurma să te lovească!”

Leul auzi totul, nu spuse nimic, dar cînd se deșteptă îi zise:

— Nu cumva ți-a fost greu cu mine?

— Deloc! îi răspunse omul. Dacă vrei, poți să mai dormi încă.

Pînă la urmă, leul îi spuse:

— Acum te du cu bine, dar cînd ai mai veni, să-mi aduci un topor lat și ascuțit cum trebuie.

Iar cînd bărbatul veni din nou, îi aduse și toporul. Leul, fără să mai piardă vreme, îi spuse:

— Ia toporul ăsta și lovește-mă cu ascuțișul lui în spate, în orice loc, afară de cap.

Înfrișat, omul nu îndrăznea să facă o mișcare, dar leul, cuprinzîndu-l tare, nu-l

slăbi pînă cînd omul nu-l lovi în spate, și nu simți sîngele curgîndu-i. Atunci leul rosti:

— Rana pe care mi-ai făcut-o acum cu toporul poate că oi izbuti s-o vindec, lingînd-o, dar vorba înveninată pe care mi-ai spus-o pe cînd dormeam, n-am s-o uit niciodată...

PESCARUL ȘI FRUMOASA PĂMÎNTULUI

Era un pescar, care avea nevastă, dar n-avea copii. Într-o zi nevasta îi spuse:

— Măre, bărbate, tu aduci și vinzi pește peste tot. N-ai vrea să prinzi ceva și pentru noi?

— Bucuros, am să aduc chiar mâine.

După cum făgăduise, a doua zi aruncă mrejele în apă și prinse un pește de toată frumusețea. Dar peștele prins îi spuse pescarului:

— Să nu mă spinteci, că nu-s de tine și de norocul tău! Lasă-mă în apă din nou, că mâine ai să găsești pe cel care îți trebuie.

Omul se învoi, îi dădu drumul și se întoarse cu coșul gol acasă. Nevasta îl adăsta cu tigaia pe foc. Când îl văzu cu mâna goală, îi spuse:

— De ce n-ai adus pește, bărbate, ori au secăt apele?

El povesti ce i se întâmplase.

Când veni dimineata următoare, omul plecă la pescuit și prinse iarăși un pește mare, care îi spuse pe dată:

— E bine că m-ai prins, dar te rog să mă faci în opt felii: două din ele să le pui la poarta ta, două să le dai iepii, două câțelii și două să le dai nevestii.

Abia ajuns acasă, pescarul făcu întocmai cum îl sfătuisе vînatul, făcînd dreapta împăr-

țire. Și astfel, fără să știe, în poartă ieșiră doi cipseși de toată frumusețea, iapa fătă doi armăsari voinici, căteaua doi lei-paralei și nevastă-sa doi băieți frumoși și viteji din cale-afară.

Acuma, într-un târg, acolo, aproape de ei, locuia Frumoasa pământului. Băiatul cel mare al pescarului, cum o văzu, se îndrăgosti de ea atît de tare, că se și duse s-o ceară de nevastă. Părinții lui se străduiau pe toate căile să-l facă să-și schimbe gîndurile, arătîndu-i primejdiile care-ar fi putut să-l amenințe, dar totul fu zădarnic. Pînă la urmă, flăcăul îndrăgostit le spuse că atunci cînd cipreșul va începe să se vestejească, iar frunzele lui vor căta spre pămînt, el va fi pierdut.

Și așa porni la drum. Cînd ajunse în târgul Frumoasei pământului, avea cu el pe unul din leii cu care crescuse. Merse drept la casa Frumoasei. Îl întîmpină acolo un chip bătrîn de femeie, care-l întrebă ce dorește. Abia răs-punse că vrea pe Frumoasa pământului, că bătrîna îl și prefăcu într-o stană de piatră. În aceeași clipă, acasă, cipreșii se vestejiră. Nefericiți, părinții se porniră pe plînset, că înțeleseră din ofilirea cipreșilor cum se sfîrșise feciorul lor.

Fiul cel mai mic, cînd văzu toate acestea, sări de la locul lui strigînd:

— Mă duc eu să lupt cu primejdiile: ori să-l scap pe frate-meu robit, ori s-o iau de nevastă pe Frumoasa pământului!

Părinții se frîngeau de durere și deznădejde, rugîndu-l în genunchi să nu se amăgească zădarnic și să meargă acolo unde îl așteaptă numai moartea, ca pe fratele lui mai mare.

Nevrînd să știe de nimic, cel de-al doilea fiu porni hotărît, luînd cu el și pe leul de care era nedespărțit. Leul, care știa ce pățise cel mai mare dintre frați, trebuia s-o răpească pe zgripturoaica cea bătrînă ca să nu aibă răgaz nici să-și tragă sufletul. Apoi s-o țină strîns pînă cînd îi va da viață din nou voinicului împietrit, iar pe Frumoasa pămîntului i-o va da zălog pentru dragostea lui fierbinte.

Ajunseră, așadar, la poarta vrăjilor, și cînd văzură pe frate și pe leu înghețați și prefăcuți în piatră, vărsară lacrimi amare din ochi. Leul, după cum i se poruncise, o răpi imediat pe bătrînă și atît de tare o strînse, că era cît pe ce s-o strivească. Cînd își văzu viața în primejdie, baba spuse tînărului să deschidă un dulap și din el să scoată două sticle, una cu apă albă, și alta cu apă roșietică. Cu cea albă îi împietrea pe oameni, iar cu cea roșie îi rechema la viață. Fără să mai aștepte, fratele și leul turnară apa peste cei adormiți, care se treziră. Iar acasă cipseșul ofilit își îndreptă trunchiul, și frunzele lui fură înviorate de viață.

Cînd văzură părinții toate schimbările din poartă, se bucurară foarte, pînă cînd se întoarseră călătorii dragi și se porniră cu toții pe petreceri ca-n basme...

FIUL REGELUI ȘI VRACIUL

A fost, să nu mai fie... A fost odată un rege căsătorit, care n-avea copii și nu putea să aibă. Într-o zi, la el a venit un vraci și i-a spus:

— Mărite, eu te fac să ai copii cîți poțtești, dar să-mi dai cuvîntul că pe întîiul născut ai să mi-l închini mie.

Regele se gîndi îndelung, și iar se gîndi, apoi, cu deznădejdea strînsă, ca într-un cuib, în inima lui, îi dădu cuvîntul că primește învoiala. Puțin după aceea, regina rămase grea și născu un băiat. Și nu trecu mult după aiasta și rămase din nou grea. Ca să nu se uite și să se-nvechească făgăduiala, vraciul se arătă într-o dimineață la palat, să ceară regelui pe primul născut. Iar regele, șovăitor și cu inima strînsă, după multă tîrguială, i-a dat băiatul. Vraciul îl luă bucuros din cale-afară și-l duse la el acasă, unde erau nouăzeci și nouă de odăi, cu nouăzeci și nouă de chei, strînse într-un lanț subțire de oțel. Apoi îl povățui să fie cu băgare de seamă și să nu încerce cumva să deschidă ușa celei de-a nouăzeci și noua odăi.

Băiatul, cum era supus și isteț, fu repede în-

drăgit de vraci, care-i dădea multe povețe folositoare.

Vraciul avea obiceiul să doarmă cîte douăzeci și patru de ceasuri fără întrerupere, să mănînce la douăzeci și patru de ceasuri o dată, să fie treaz tot douăzeci și patru de ceasuri și să facă toate lucrurile de care avea nevoie cu aceeași măsură. Iar în odaia ferecată, avea lăolaltă din toate vietățile pămîntului: animale și păsăret de toate felurile.

Intr-o zi, ce-i veni băiatului în gînd: „Ia, să deschid eu și acolo, să văd ce-o mai fi între pereții aceia, ce taine s-or fi ascunzînd?!“ Și, fără să mai șovăie, deschide ușa. Dar cînd văzu că acolo doarme vraciul și că vietățile strînse de el orăcăie, țipă, mugesc și urlă, fiecare pe limba ei, se cutremură de frică. Dar vraciul nu se trezi, căci zarva animalelor și păsărilor nu-l tulburau din somnul lui de douăzeci și patru de ore.

Printre animalele acelea se aflau și trei iepe și trei cîini, căroră li se dăduse tainul de mîncare pe dos: iepelor oase, iar cîinilor fîn. Văzînd neorînduiala asta, băiatul îndrăzni să le schimbe hrana. Chiar atunci se trezi și vraciul și, furios, se repezi să-l prindă și să-l omoare.

Băiatul, văzîndu-se în mare primejdie (așa cum îl învățaseră iepetele) smulse de pe masă un lighean cu ibric, un bolovan de sare și un pieptene și, apucînd iepetele de căpăstru, o luă la fugă. În urma lui, vraciul alerga să-l prindă. Dar tocmai cînd credea că a pus mîna pe el, băiatul, ascultînd ce-i spunea iapa, aruncă în urma lui bolovanul de sare, și deodată se înălță un munte de negură neagră, apoi unul de stîncă colțuroasă și înalt cît norii! Și uite așa,

vraciul rămase dincolo, dar nu multă vreme, pentru că ajunse din nou în preajma băiatului, turbînd de mînie și amenințînd cu toate fulgerele sale. De rîndul ăsta, băiatul azvîrli pieptenele și, într-o clipită, în fața vraciului se ivi ca din pămînt o pădure mare și deasă, de neîntrecut. Dar cu toate că stavila părea de neînlăturat, vraciul îi călca iar pe urme, tremurînd, ca varga, de furie.

În sfîrșit, flăcăul aruncă ligheanul și ibricul. Și deodată, nu știu cum se făcu, dar în fața privirilor sale se ivi o mare nemărginită și spumegîndă.

Vraciul, fără să se mai socotească și fără să se gîndească la primejdii, merse așa pînă acolo unde fiul regelui trecu peste hotarul țării sale, la care ajunsese. Sleit de puteri, vraciul se opri. Marea era adîncă și numai spume. Atunci vraciul se hotărî să se întoarcă de unde plecase.

Iar băiatul își urmă drumul lui, scăpînd de năpasta pe care i-o urzise vraciul cel rău...

NOROCUL

Nici c-ar fi fost mai bine... Era odată un bărbat care avea norocul plămădit din lut. Toate-i mergeau cum îi mai prost și pe dos.

Într-o zi, cum se afla la grea încercare, se hotărî să-și ia lumea în cap și să pornească în căutarea norocului. Și cum mergea, încet, încet, ajunse pe o pajiște, unde întâlni un lup bătrîn și prăpădit. Lupul, cum îl văzu, îl întrebă:

— Unde mergi prietene?

— În căutarea norocului, jupîne.

Lupul îl întrebă din nou:

— Și pe-acolo unde-i merge, n-ai vrea să întrebi de vreun leac, că tare mă dor dinții?

Drumețul îi făgădui lupului că o să întrebe de leacul cerut și porni mai departe la drum. Și merse, și merse, pînă cînd dădu de o mare tihnită și limpede, unde văzu un pește ciudat, care-i grăi:

— Rogu-te, călătorule, caută-mi pe unde mergi un leac, că tare mă dor oasele!

Drumețul îi făgădui și peștelui că are să-i caute și să-i aducă leacul dorit. Apoi, își potrivea mai bine traista pe umeri și-și urmă calea în căutarea norocului. Merse el și tot merse pe drumul fără de sfîrșit, cînd, obosit din cale

afară, iată că se apropie de palatul unui rege, care tocmai se preumbla prin grădina plină de flori și miresme. Cum îl văzu, regele îl și întrebă:

— Unde-ai pornit, sărmane om?

— Caut norocul, îi răspunse și acestuia.

Atunci, regele îi porunci să-i caute și lui pricina pentru care poporul și curtenii nu-l doareu și nu voiau să i se supună. Făgădui iar și puse și astă făgăduială în traista în care le puse și pe celelalte. Și mergînd el așa, mergînd, nemerește un om care, văzîndu-l atîta de necăjit și de încărunțit, îl întrebă cu milă:

— Încotro te duc pașii, bătrîne nenorocit!

— În căutarea norocului.

— Eu sînt norocul. Și din clipa asta-ți vin în casă, dar fii cu băgare de seamă, necunoscutule!

Călătorul, trudit, hotărî să se întoarcă acasă, cu credința că toate pătimirile lui s-au sfîrșit. Și luînd calea înapoi, văzu că se apropie de palatul regelui, care, ieșindu-i în întîmpinare, îi zise:

— Ce-ai făcut, străine, ți-ai găsit norocul?

— Da, îi răspunse el, și mi-a spus că tu ești femeie, de aceea nu te doresc și nu ți se supun oamenii tăi.

— Adevărat este, spuse regele, dar tu nu vrei să vii și să-mi fii mire?

— E cu neputință. Nu pot să-mi las norocul să mă părăsească, și-l lăsă pe rege cu necazurile lui.

Văzîndu-și mai departe de drum, se apropie de mare, unde îi ieși în cale peștele suferind:

— Ei, prietene, mi-ai făcut rost de leacul pe care ți l-am cerut?

— Fără îndoială că da. Ca să-ți treacă durerile, să te întinzi în colbul caravanei, și ele se vor spulbera mai repede decît ai crede.

Peștele îi dădu în totul ascultare și, cu adevărat, se însănătoși, iar drept răsplată îi dădu drumețului o piatră nestemată, pe care el însă nu o primi, de teamă să nu-l lase norocul.

La urmă, ajunsese și la pajiștea unde lăsase pe lupul cu durerile de dinți:

— Bine-ai venit, înălțimea ta! Mi-ai adus leacul de care am nevoie?

Călătorul, îmbătrînit de drum lung, cu greu străbătut, grăi:

— Pentru tine mi-au spus că durerile n-au să-ți treacă, dacă n-ai să mănînci capul celui dintîi prost pe care-l vei întîlni în drum.

— Păi, mai prost ca tine, unde pot să mai găsesc eu altul? Văleu, nefericitule, pe tine norocul te-a alintat ca pe nimeni altul, de trei ori ți-a ieșit în drum, iar tu nici nu l-ai băgat în seamă. Acum vreau capul tău, ca să mă vindec și să mă fac bine...

GALBENII

Intr-o zi, un sătean încărcase măgarul cu lemne și se pornise spre casă. Măgarul, cum îi era felul, tica-tica, tica-tica, ajunsese la țăr-mul unui rîu și tocmai se pregătea să-l trea-că. Era o zăpușeală nemaipomenită, că aproape se topeau pietrele de căldură. Chiar în clipa aceea, săteanul văzu un șarpe, care se încol-lăcise și părea amețit. „Sărmanul, își zise el, e atît de amețit, că mă tem să nu moară. Ia să-l scap de la moarte, ori măcar să-l trec riul, și pe urmă, cum i-o fi soarta!”

Și cum vorbea astfel, omul nostru luă șar-pele și îl puse cu grijă mare peste vreascuri, mai la umbră. După aceea, porni din nou spre casă.

Șarpele, vedeți dumneavoastră, era norocul cel bun al săteanului. Abia se depărtă de el, că șarpele își spuse în sinea lui: „Omul ăsta mi-a scăpat viața și trebuie răsplătit”. Apoi se așeză la locul lui și se făcu iară colac.

A doua zi, săteanul trecu din nou pe acolo, după treburi, cu măgărușul său și, uimit că-l vede iar pe blestematul de șarpe, își zise: „Din nou dracul ăsta îmi iese în cale! Nu, nu, nu-i a bine! Am să-l omor și gata!” Și fără să mai stea pe gînduri, țăranul îl apucă zdravăn și-l

lovi de pământ cu toată puterea, de-i pocni capul șarpelui. Mulțumit de ispravă, omul atinse pe urechilă cu vârful biciului și amîndoi porniră spre casă.

Șarpele, pe jumătate mort, se tîri cum putu și se ascunse printre vreascurile cu care era încărcat măgărușul și ajunse astfel la casa omului odată cu samarul încărcat. Acolo, pe cînd descărcau povara de pe spinarea răbdătoare a animalului, nevasta săteanului dădu un țipăt și strigă:

— Un șarpe! Un șarpe!

— Trăsni-l-ar Dumnezeu! spuse săteanul, minunîndu-se și uimindu-se de întîmplarea care-i aducea în ogradă, dincolo de așteptările lui, șarpele. Ce-o fi avînd cu mine lighioana asta întunecată?

Și nici una, nici două, îl omorî pe loc.

— Vai de mine, îi spuse cu spaimă nevas-tă-sa, nu ți-a fost milă de animalul ăsta nenorocit? Am să-l iau să-l îngrop în grădină, că-i păcat să rămîină descoperit!

Și așa și făcu. Trecu o zi, apoi alta, și în locul acela se ivi un vlăstar, apoi se făcu un pomișor, și pe el creșcură frunze de aur, ca în basme. Înmărmurită, frecîndu-se la ochi, femeia chemă pe bărbat. Privindu-l, amîndoi își spuseră că șarpele era norocul lor cel bun, pe care n-au știut să-l prețuiască. Și astfel, zi de zi, veneau cei doi și culegeau galbenii pomișorului, care creștea odată cu minunile lui. Astfel, au ajuns tare bogați, au ridicat case noi, și-au cumpărat sumedenie de lucruri scumpe, pînă cînd i-au aflat vecinii lor pizmași și ne-sățioși.

Unul dintre aceștia era un bătrîn rău și în-tunecat la suflet, care le purta pică și se frămînta cu mintea cum să afle izvorul bogăției vecinilor săi fericiți. Și tot trudindu-se cu mintea lui cea iscoditoare, făcînd ochi dulci nevestii săteanului, izbuti să afle taina bogăției lor neașteptate.

Intr-o noapte, cînd beznele se grămădeau peste satul lor, omul cel viclean intră în grădină, smulse de la locul lui pomișorul cel fără de preț, ducîndu-l la el și sădindu-l în pivniță.

Așteptă o zi, așteptă altele, dar galbenii pie-riseră cu totul. În locul pomului darnic de bogăție și cu frunzele atît de frumoase, rămase o buruiană cu țepi care sîngerau mîna. Și astfel se spulberară visurile celui care tot trăgea nădejde să se îmbogățească aidoma vecinilor săi pe care-i jefuise.

Ca de obicei, bărbatul și nevasta se sculară cu zorile și meraseră în grădină să culeagă galbenii de aur, dar rămaseră înmărmuriți cînd găsiră locul gol. Omul nu știa ce să creadă, dar femeia își aduse aminte de stăruința cu care vecinul cel hain voise să vadă minunea. „Ardă-l-ar focul de păcătos, să n-aibă parte de prada lui!“ își zise ea și, fără să spună o vorbă bărbatului de întîmplarea care curmase bucuria lor, se duse într-una din zile în casa hoțului și îi spuse nevesti-si, care nu știa nimic de ispravă.

— De atîția ani sîntem vecini, și eu nu știu cum arată casa voastră! Nu mi-o arăți acum?

— Vai de mine, se poate? Poftim și intră peste tot.

Și astfel, împreună, trecură dintr-o odaie în

alta, pînă cînd ajunseră la pivniță. Cum intrară, săteanca văzu dintr-o privire urzica aceea care crescuse în locul pomișorului cu frunzele de aur, o smulse repede și o ascunse sub cămașă.

Apoi, împreună cu bărbatul ei duseră pomul minunat și-l sădiră din nou într-un loc ascuns, de unde zi de zi culeseră frunzele cu galbeni de aur. Și ajungînd stăpîni atotcuprinzători prin locurile acelea, ei nu m-au uitat nici pe mine, care le-am spus aici povestea lor adevărată...

CEI TREI FIRTAȚI ȘI FRUMOASA PĂMÎNTULUI

Un om murise și lăsase nevasta grea. După numai șase luni ea născu un băiat. Sărmană cum era, femeia l-a ajutat să crească, să se facă voinic și cutezător ca nimeni altul. Împlinise abia cincisprezece ani cînd, într-o zi, văzînd atîtea lucruri petrecîndu-se în juru-i și înțelegînd multe dintre întîmplările lumii, el o întrebă pe mamă-sa:

— Mamă bună, eu am avut tată, sau ba?

— Fără îndoială că da.

— Dacă-i așa, s-a păstrat cumva vreun semn de la el?

— Au fost multe și destule care s-ar fi putut păstra pînă astăzi, dar prea puține au rămas, pentru că eu le-am vîndut, ca să-ți dau ție putere și să fii așa cum te arată firea.

După cîteva zile, băiatul o întrebă din nou:

— Poate că se mai află pe undeva vreun lucru de la tata.

— Mi se pare că aici, sub streășina casei, la intrare, este o sabie.

— Ridică-mă pe umeri, ca să ajung la ea.

O găsi la locul arătat, așa cum spusese mama. Era o sabie ruginită, de fier vechi. Spălînd-o și tot frecînd-o, începu să strălucească

în lumina soarelui. Bucuros și fălindu-se cu ea, și-o atîrnă de gît, apoi îi spuse maică-si:

— Mamă, eu am să plec!

— Și unde vrei să pleci?

— În lumea largă, oriunde.

Auzind grozăvia asta, femeia păli. Îi spuse apoi:

— Dacă tu, fiul meu, vrei să mă lași singură și nefericită, atunci, cu sabia pe care o îndrăgești atît, retează-mi capul. La ce bun să mai trăiesc?

Iar el, înduișat și hotărît, îi răspunse:

— Cine-a mai tăiat capul mamei sale pînă azi, ca să fac și eu la fel? Nu, mamă, nu fi mîniată pe mine. Eu mă voi duce și, cu ajutorul lui Dumnezeu, mă voi întoarce cît mai curînd. Iar numele meu de-acum înainte va fi Sabie.

Zicînd acestea, o luă în brațe, strîngînd-o și plîngînd amîndoi îndelung. Iar cînd se desprînse din brațele mamei, înălță ochii spre cer, sărută sabia și grăi din nou:

— Mamă, nu-mi purta supărare și dă-mi binecuvîntarea ta.

Și porni cu pași apăsăți.

Ieșind din sat, îndepărtîndu-se vreme de șase ceasuri, singur cum era, ajunsese lîngă un munte și se așeză într-un luminiș verde. Scoase apoi sabia, o sărută și o puse cu grijă lîngă el. Nu trecuse nici jumătate de ceas, cînd se ivi în fața lui un tînăr de aceeași vîrstă cu el, care-i spuse:

— Ziua bună, prietene!

Tresărind, răspunse:

— Fii binevenit, frate! Și îl întrebă: Vii de departe, încotro vrei să mergi?

— Îmi caut norocul.

— Ca și mine. Hai și ne-om face firtați, să fim totdeauna alături. Și zicînd acestea, se îmbrățișară sărutîndu-se. Nu mi-ai spus cum ți-e numele; al meu e Sabie.

— Mă numesc Stea.

Porniră din nou, de astădată împreună, pe alte drumuri, pînă se făcu de-a binelea noapte. Făcură iar popas și se pregătiră să se culce, nemîncăți și nebăuți. În zori, cînd nu trecuse decît jumătate de ceas din ziua care mijeia, întîlniră, un flăcău pribegind ca și ei:

— De unde vii, flăcăule?

— Ehei, de departe, fraților...

Cei doi tovarăși de drum îi spuseră:

— Cum de-ți sîntem frați, cînd nici nu ne cunoaștem?

— Vom fi ca frații de-acum înainte, că așa ne-a fost sortit.

— Dacă așa spui, să fim frați, că-i mai bine!...

— Pe mine mă cheamă Mare.

Sporovăiră cîtva timp, chibzuiră pe ce drum să apuce și-și făcură jurămînt de credință să moară împreună în luptă.

Tot mergînd neobosiți, ajunseră la marginea unui oraș, unde trăia un împărat care săpase în jurul palatului un șanț adînc din cale afară. Se aflase mai apoi, din preajma împăratului, că cel care-o izbuti să sară peste șanțul acela nevătămat, va lua pe fiica împăratului de soție, iar celui care nu va izbuti s-o facă, i se va tăia capul. Și mulți s-au dus să înfrunte soarta, dar căzură și-și pierduseră viața.

Cei trei călători, uniți prin jurămînt ca frați, ajunseră acolo și se duseră să vadă cum stau lucrurile, apoi își spuseră unul altuia:

— Ne luăm și noi inima-n dinți să sărim șanțul? Poate că izbutim! De nu, ne așteaptă moartea. Cum ne-o fi scris.

Mare spuse:

— E prea larg șanțul și n-o să putem sări dincolo.

Sabie luă o piatră de jos și i-o dete lui Mare zicînd:

— Arunc-o dincolo! Iar după ce acesta aruncă piatra, îl întrebă din nou: Ți-a fost greu s-o arunci?

— Cum poți să mă-ntrebi dacă mi-a fost greu să arunc o piatră?

— Ei, vezi, tot atît de grea este și săritura noastră.

Sabie se duse spre Mare și Stea, le vorbi și îi împinse fără prea mare caznă să sară dincolo. Lumea strînsă în jurul lor se minună de-a binelea, iar împăratul, auzind de cele întîmplate, porunci să fie aduși cu o caleașcă în seraiurile lui.

— Care din voi trei vrea să ia pe fata noastră de nevastă?

Sabie răspunse:

— Pe fata ta, mărite, o va lua fratele nostru Stea.

Iar împăratul porunci să se facă nunta, întrebîndu-i pe cei doi flăcăi:

— Vouă ce răsplată să vă dau?

Cînd petrecerile se sfîrșiră și mirii primiră darurile de nuntă, Sabie ceru îngăduință de la frații lui de credință, Stea și Mare, să plece. Mirați foarte de spusele lui, aceștia răspunseră:

— Atît de scurtă a fost frăția noastră, că vrei să ne părăsești?

Mîhnit de întrebarea lor, Sabie adăugă:

— Frăția noastră-i fără de sfîrșit. Eu plec, dar vă las pana asta în ușa, și dacă veți vedea că din ea picură ceva, să mă căutați fără înțirziere și să mă găsiți pînă la urmă...

S-a sărutat cu ei și s-a despărțit, iar trei zile și trei nopți a tot mers, pînă cînd a ajuns într-un loc unde se despărțeau șapte drumuri fără sfîrșit. Era acolo o colibă, unde viețuia o bătrînă. Se rugă de femeia asta singuratică să-i spună unde duceau cele șapte drumuri, dar ea rămase mută ca stîncă. Iar cînd el vru s-o apuce pe drumeagul care ducea la Frumoasa pămîntului, bătrîna își ieși din muțenie și îi spuse:

— Păcat de tinerețea ta și de vremea pe care o pierzi pornind pe drumul pe care ai apucat, și pe care au plecat, altădată, atîția regi cu oșteni mulți și n-au putut să ajungă pînă acolo unde tu năzuiești să ajungi!...

Fără să se sperie de vorbele bătrînei, Sabie scrise cîteva cuvinte pe un perete din colibă, spunîndu-i:

— De-or veni aici doi tineri și te-or întreba de mine, să le arăți locul unde am scris slovele astea și drumul pe unde oi merge.

Se ridică și plecă. Dar abia se depărtă de locul acela și se întîlni cu un balaur cu șase pui, care se repeziră să-l sfîșie și să-l înghită. Scoase repede sabia și îi culcă pe toți la pămînt. Se duse mai departe și văzu că se apropie de seraiul Frumoasei pămîntului. În calea lui era o fîntînă; se opri doar cîteva clipe. Zărindu-l mai bine din culcușul ei, Frumoasa pămîntului grăi către scorpia care-i păzea seraiul:

— Vine spre noi un flăcău voinic, veșmîntat în straie albe de lumină.

Scorpia îi spuse stăpînei:

— Privește-l de la ferestre, cum va bea apă, cu mîna sau îngenunchind?

Dar tînărul îngenunchie, își aplecă creștetul în adîncitura fîntîinii și sorbi cu nesaț apa.

Scorpia nu se codi să-i spună stăpînei seraiului:

— Începe să-mi fie teamă de copilandrul ăsta!

Pășind fără teamă, el se apropie de serai, tocmai acolo unde era un pom încărcat de rod, numai mere mari și roșii ca purpura. Scorpia îl privea pe ascuns, așteptînd să-l vadă că ia mărul cel mai mare. Aplecîndu-se, Sabie luă mărul cu dinții, nu cu mîna. Iar scorpia, își spuse sie-și: „De omul ăsta n-o să am scăpare...”

Nepăsător și neînfricat în toate, Sabie se duse la ușa seraiului, o deschise și intră de-a dreptul înăuntru, spunînd răspicat și cu glas tare:

— Bună ziua, dumneavoastră!

Dar scorpia îl întrebă cu asprime:

— Cum ai îndrăznit să vii pînă aici?

— Cum ai venit și tu, așa am venit și eu.

Furioasă, ea se aruncă asupra-i, dar iute de mîna, voinicul scoase sabia fermecată, o lovi și o despică în două, apoi puse stăpînire pe Frumoasa pămîntului...

La vreme de-o săptămînă după aceea, aflară împărații că un om l-a răpus pe balaurul care păzea seraiul și a luat cu sine pe Frumoasa pămîntului și și-a făcut-o soție. Au pornit să

găsească răscrucea celor șapte drumuri fără de sfârșit, au ajuns la baba cea singuratecă și au întrebat-o cine-i omul acela.

— E un tinerel, să tot aibă șaisprăzece ani...

Roși de pizmă și făloși, aceștia porniră asupra lui Sabie, să-l nimicească cu orice preț. Se duseră, luptară douăzeci și patru de zile și fură răzbiți de puterea lui, că se întoarseră la bătrîna dintre cele șapte drumuri.

— Te du`la Frumoasa pămîntului și întreab-o cu ce vitejie a cucerit-o?!

Bătrîna se supuse și, ajungînd la Frumoasa pămîntului, află tot ce avea nevoie. Frumoasa pămîntului aflase și ea taina din mărturisirea celui care o îndrăgise: sabia, al cărei nume îl purta, era secretul vitejiei voinicului. Cum află, singuratica de la coliba dintre drumuri se furișă în casă, fură sabia și o aruncă în mare, să n-o mai afle nimeni. Iar din clipa aceea, voinicul căzu la pat, bolind de moarte.

Întoarsă la colibă, bătrîna văzu cu mirare că o așteptau împărații de la care primise porunca să facă fapta ei vicleană. Le povesti taina sabiei, nesăbuinta ei de-a o arunca în mare, și îi îndemnă să pornească la uciderea celui lipsit acum de puteri. Iar aceștia și porniră să îndeplinească țelul lor atîta de aprig. Dar tocmai atunci, pana lăsată lui Mare și Stea începu să sîngereze. Picăturile cădeau una după alta, semn că Sabie, fratele lor atît de depărtat, se află în mare primejdie; și în grabă nebună înșăuară caii și porniră să-i întîmpine primejdiile, înainte de venirea împăraților.

Cînd ajunseră la serai, le ieși înainte Frumoasa pămîntului:

— Unde-i sabia fratelui nostru, cine i-a luat-o?

Ea le spuse că i-a fost luată și aruncată în mare.

Mare se ridică spumegînd de furie și, înfruntînd valurile, le-a risipit pe dată, a găsit sabia și i-a adus-o fratelui care era bolnav. Cum o văzu, acesta se ridică vindecăt și spuse:

— Ce somn lung și greu am dormit, sărmanul de mine!

Iar cînd văzu lîngă el pe frații atît de iubiți, înțelese că-l păscurse o mare primejdie.

Crezîndu-l înfrînt și neputincios să-i mai înfrunte, sosiră, după aceea, și împărații dușmani. Îi răzbi repede și îi puse pe fugă, apoi o luă pe Frumoasa pămîntului, încărcă toate bunurile ei în samarele cailor de munte și porni cu alaiul lui pestriț spre tîrgul unde o lăsase pe maică-sa.

Ajuns la răscrucea celor șapte drumuri, uitînd de fapta bătrînei, îi lăsă multe daruri acesteia și îi spuse că i-a făcut un mare bine cînd i-a aruncat sabia în valurile mării. Dacă or mai veni acei împărați și or trece pe la coliba ei, să le spună că tînarul care i-a înfruntat și a răpit-o pe Frumoasa pămîntului a plecat spre pămînturile unde a văzut lumina zilei, iar dacă doresc să pornească împotrivă-i, îi așteaptă, dar mai înainte să se gîndească bine ce fac.

— Rămîi sănătoasă, bătrîno!

Și astfel se despărțiră de singuratica aceea ciudată, pornind pe drumul ales de voinic.

Ajunseră la palatul împăratului, socrul lui

Stea, îi cerură iertare că intraseră fără încuviințarea-i înaltă acolo și-l rugară să-i îngăduie fratelui lor de credință să-i însoțească împreună cu nevasta lui. Dar împăratul se împotrivi plin de furie spunînd:

— Voi mergeți unde vă dorește inima, dar ginerele meu și fii-meu or să rămînă aici.

Stea sări ca ars.

— Pentru avere și pentru fata împăratului eu nu mă despart de frații mei.

Iar împăratul, stăruitor, ca o poruncă:

— Cu voie sau fără voie, trebuie să te desparti!

Atunci, săltînd de pe jilțul lui, Sabie îl înfruntă cu dîrzenie:

— Ce înseamnă „cu voie sau fără voie“? Pe fratele nostru, Stea, vrei să-l ții aici cu de-a sila? Să știi, mărite, că nu s-a născut om să ne țină pe noi cu de-a sila.

Atunci, împăratul, tare supărat, zise uneia dintre căpetenii:

— Ia pe oamenii ăștia și du-i la temniță.

Dar fără să-și piardă cumpătul, Sabie spuse împăratului:

— Poruncește, o, împărate, să cheme pe fata ta aici, să vedem ce gîndește dînsa!

Împăratul primi să-i facă pe plac, și fata veni alături de el fără întîrziere. Sabie se îndreptă spre Stea și îi spuse:

— Ia cu un braț pe nevasta ta, și cu celălalt pe Mare și pleacă, spunînd împăratului „Rămîi cu bine!“

Uluiți, împăratul și oamenii săi chemară păzitorii și le porunciră ca la fiecare ușă să steie măcar patru din ei. Stea se ridică atunci,

se duse pînă în mijlocul încăperii și grăi împăratului:

— Îți mulțumesc, mărite socrule, pentru grija ta și mă închin ție.

Și fără să mai lase vreme sfădirii de prisos, se aruncă de la fereastră, care era deschisă, împreună cu nevasta și cu Mare. Numai Sabie rămase locului, neclintit. Împăratul, văzînd ce se petrece sub ochii lui, se repezi la fereastră, gîndindu-se cu spaimă la ei, ca nu cumva să se fi sfărmat de la înălțimea aceea. Dar cînd văzu că nu se vătămaseră cu nimic, se împle-tici aproape, nemaștiind ce să spună. Apoi, porunci să-l ucidă pe Sabie, care fără să se tulbure, îl întrebă:

— Și pentru ce să mă ucizi?

— Pentru că din pricina ta mi-a plecat fata.

Sabie îi răspunse fără să-și piardă cumpă-tul:

— Știi prea bine că n-au plecat. Porun-cește să-i întoarcă, că mie nu mi-e dor de ei.

La urmă, se sculă și Sabie, luă pe Frumoasa pămîntului, iar cînd străjile i se împotriviră, scoase sabia și îi culcă la pămînt, plecînd cu mare grabă, să-și ajungă frații.

Cînd văzu toate grozăviile astea, împăratul porunci să se adune oștirea și să le cadă în spate, iar de nu s-a putea, să-i prindă de vii, să-i ucidă pe toți.

Frații văzură oștenii împăratului umbrind pămîntul de mulți ce erau; se opriră și-i aștep-tară. Aceștia trimiseră soli.

— Ori vă întoarceți cu supunere la măria sa, ori veți fi nimiciți cu toții.

Cei trei voinici răspunseră:

— Voi să faceți așa cum v-a poruncit stăpînul, că noi nu ne-om mai întoarce.

Și în vreme ce oștirea porni asupra-le, vornicii îi adăstară neclintiți. Ca să curme nesăbuinta împăratului și să ocolească vărsarea de sînge, Sabie le strigă:

— Opriți puțin lupta și ascultați! Ce aveți de gînd, oameni buni, de v-ați revărsat ca puhoaietele? Ori vreți să cădeți ca spicele aici, ori vă-ntoarceți de unde-ați pornit?!

Cu toate vorbele astea, ei nu se dumiriră deloc, ci porniră fără socotință. Atunci, Sabie, văzu ce văzu și le spuse fraților săi:

— Luați femeile și duceți-vă înainte pe drumul pe care l-am ales.

Iar el scoase paloșul său năzdrăvan și se avîntă asupra lor, ucizînd șapte sute din ei, împreună cu căpetenia. Iar oștirea, nimicită, se puse pe fugă.

La urmă, Sabie porni pe urmele celor dragi, spre casă, unde îl așteptau cu toții, după trei zile de mers.

Cînd intrară, Stea și Mare îi spuseră gazdei:

— Bine te-am găsit, mamă bună și dragă!

Iar ea, tare mirată, le spuse:

— Cine sînteți voi, de-mi spuneți mamă?

— Așa ne-a poruncit fiul tău să-ți spunem.

— Dar el unde-i? întrebă ea cu mare grijă.

— Fii fără teamă! În cîteva zile va fi și el aici. Cînd va veni, nu-l vei mai cunoaște, așa s-a împlinit de mult.

— Pe băiatul meu l-aș recunoaște chiar dacă în ograda mea ar fi cinci sute de tineri care-i seamănă!

Vremea trecu repede. Îvingătorul armatei crăiești bătu într-o dimineață la poarta grea

a casei unde se născuse și crescuse. Era prăfuit de drum și obosit. Îl întâmpinară cei doi, Stea și Mare. Împreună merseră să se înfățișeze mamei.

— Care din noi trei este fiul tău de sînge? întrebă Stea.

Femeia cu părul cărunt nu răspunse. Îi privi îndelung și, după ce-și veni în fire, îl arătă pe Sabie, recunoscîndu-l. Căzu în genunchi și începu să plîngă cu lacrimi nesfîrșite. Fiul o ridică de jos, o cuprinse cu brațele și o sărută prelung. Tulburată, ea îi răspunse la sărutări, apoi sărută și pe cei doi, ca și pe tinerele care lăcrimau privindu-i.

Se rostuiră cu toții cum era mai bine; după o vreme Sabie spuse:

— Sîntem trei, sau numai doi frați?

Stea răspunse:

— Sîntem trei!

— Apăi, dacă sîntem cu adevărat trei, de ce să fie numai două neveste?

Mare, care înțelese, spuse:

— Nu-i nici un necaz.

Atunci grăi din nou Sabie:

— Pe tine te-om face împărat peste toată țara noastră!

Și chiar așa făcură. Mare ajunse împărat și domni cu cuviință și blîndețe toată viața, pînă la adînci bătrînețe. Iar cît au trăit, au fost toată vremea frați iubiți și iubitori de oameni...

MĂGARUL GRĂDINARULUI

Nu-i iarnă ca să spunem povești, dar ne-a dus gîndul la una hazlie, din cele pe care poporul nostru le-a îndrăgit atîta! Fără îndoială, locul poveștilor e mai nimerit iarna, cînd nopțile sînt mai lungi, iar omul stă mai pe îndelete la taifas, chiar dacă nu-i omăt și-i frig de crapă pietrele...

A fost și-a fost odată... A fost odată un grădinar bătrîn. A fost cum a fost, dar să fie numai în pielea lui, că-ntr-un rînd, grădinarul nostru săpase în mijlocul bostănăriei un puț adînc, ca să scoată apă și să stropească mai ușor legumele pe care le semănase. Scotea apa într-un fel al lui, care minună într-atîta pe oameni, încît dăinuie pînă-n zilele noastre: de-un cerc de fier erau prinse două găleți care se umpleau cu apă cînd ajungeau în fundul puțului și se deșertau una după alta cînd ajungeau sus, unde un biet cărăuș cu patru picioare trăgea cît putea mai bine osia, învîrtindu-se încet și cu socoteală în jurul ghizurilor.

Ca să n-o lungim prea mult, grădinarul avea pentru treaba asta un măgăruș, hrănit de el cum credea mai bine. Era legat acolo ziulica-ntreagă, acoperit la ochi și pe cap cu un

sac vechi și purtînd la gît un clopot. Stăpînul, după ce-l îmboldea de vreo două-trei ori cu o nuia mai groasă, pleca să vadă de treburile bostănăriei, prășind ceapa și usturoiul, udînd dovleceii, salata și varza.

Măgarul, care n-avea cum să-l vadă pe grădinar îl credea lîngă el și se învîrtea cuminte în jurul puțului. În felul ăsta minunat, grădinarul nu mai avea nevoie de-o slugă să-i mîne măgarul, iar treburile mergeau strună, din mila lui Alah.

Într-una din zile, un pașă ieșise să se plimbe afară din oraș. Din întîmplare, se opri la bostănărie. Intră înăuntru și merse drept la puțul unde se învîrtea înțelept măgarul. Dar acesta nu dădu nici un semn la apropierea pașei, căci avea ochii acoperiți, iar zgomotul osiei, cu cele două găleți, era destul de puternic: nici să-l zărească, nici să-l audă, necum să știe cu ce mărime se află atît de aproape! ... Așa că-și văzu mai departe de treabă.

Pașa stătu un timp îngîndurat și nedumerit de ceea ce vedea. La urmă, îl chemă pe grădinar și îi spuse:

— Treabă bună, fericitul bătrîn!

— Domnul fie lăudat că te-a adus, mărite!

— Vroiam să te-ntreb ceva și de aceea te-am chemat.

— Grăiește, măria ta, lungă fie-ți viața!

— Nu pot să înțeleg un lucru pe care nu l-am mai întîlnit în viața mea: măgarul ăsta al tău, cum naiba face că se-nvîrtește așa în jur, fără să-i stai în preajmă, ca să-l mîni?

— Nu-i nimic de mirare, mărite, pentru că, după cum vezi, înadins i-am legat ochii, ca să nu vadă în juru-i și să creadă că toată

vremea sînt lîngă el. Îl mai ating cîteodată cu bățul, mă răstesc la el, dau din picioare ca să duduie pămîntul, apoi plec și-mi văd de treburi dincolo. Iar măgarul, fericitul stăpîn, crede că mă are lîngă el.

Astfel, după ce lămuri lucrurile, grădinarul se porni la treburile lui. Dar n-ajunse nici la jumătatea drumului, cînd pașa îl chemă înapoi.

— Încă ceva mai voiam să știu. Cînd măgarul crede că ești lîngă el, totul merge bine. Dar dacă se oprește, tu cum poți să știi, ca să nu rămîi fără apă?

— De asta i-am pus clopotul la gît. Dacă se oprește, îndată aflu, pentru că clopotul nu mai sună, și atunci vin și-i dau două-trei îmboldituri, apoi iar mă duc să-mi văd de treabă...

După ce-i spulberă și îndoiala asta măritului pașă, grădinarul se duse să facă drum apei pe la brazde. El, încovoiat vrednic, iar pașa, scai după dînsul.

— Ascultă, omule, mai vreau să te-ntreb o vorbă...

Muncitorul, stingherit din treburi, îl bles-temă în gînd pe nepoftit: „Cine dracu te-a adus aici, să-mi stai pe cap tocmai azi cînd am atîta de lucru! Trăsnite-ar Dumnezeu, că ești mai măgar decît măgarul meu!...” Și cu gîndurile astea învălmășite îi răspunse mînios:

— Ai mai poruncit ceva, mărite?

— Ce te-am întrebat mai-nainte, răspunse pașa, nu zic, așa o fi cum spui... Dar aș fi vrut să știu încă ceva: dacă măgarul se oprește și dă din cap să sune clopotul, atunci, ia spune-mi, ce-ai să-nțelegi?

— De, măria ta, prinse vorba filozoful nostru, măgarul nu-i chiar atît de înțelept încît să-i treacă prin minte asemenea lucruri, că de-ar fi fost astfel ar fi ajuns pașă ca domnia ta!...

CREDINȚA LUI KOSTANDINI

(Prelucrare de L. Skendo)

Este o legendă veche albaneză care, veac după veac se reamintește și se cîntă întovărașită de jocuri populare. E o povestire a dragostei și a morții, care atrage în mod deosebit și care înfățișează prea bine caracterul mîndru al poporului albanez. Amintirea războaielor neîntrerupte, pe care le-a purtat Albania, înțelegerea datoriei împlinite și a credinței, a dragostei și a onoarei, se contopesc ca nicăieri altundeva în întâmplările vechii povestiri a Doruntinei și a lui Kostandini.

Legenda spune că abia de trei zile se cununase Kostandini cu Doruntina, cînd chemarea la luptă cuprinse întreaga Albanie, și el porni să înfrunte moartea. Pe frumoasa lui mireasă o lăsă singură, spunînd că va trebui să-l aștepte nouă ani și nouă zile.

După astă lungă vreme, dacă nu se va întoarce, va trebui să-l socotească pierdut pentru totdeauna, iar ea rămînînd liberă, dacă așa va socoti, era slobodă să se mărite din nou.

Nouă ani și nouă zile trecură. Kostandini nu murise. Aflîndu-se prea departe de cătunul lui, mereu în luptă, și pentru că războiul nu se afla într-un ceas care să-i fie hotărîtă soarta, el nu se întoarce acasă. În cei nouă ani

și nouă zile nu putuse să trimită măcar o știre nevestii. Doruntina așteptase și ar fi așteptat încă mult, dacă n-ar fi silit-o maică-sa să primească inelul unui bogătaș care-o vroia de nevastă. Tocmai atunci se sfârșise îndelungata așteptare. Nouă ani și nouă zile trecuseră. Fiecare an pe rînd și fiecare ceas de asemenea. Doruntina îi numărăse, iar acum nu mai putea să se împotrivească mamei și viitorului bărbat. Se vedea limpede, gîndea ea, că a murit Kostandini, cine știe unde și cînd... A murit luptînd, așa cum știu să moară luptînd fiii Albaniei. Veniră zilele celei de-a doua nunți. Doruntina era pregătită, iar nuntașii se îndreptară spre biserică.

O rîndunică zbură prin văzduh, se îndreptă spre cîmpul unde se aflau războinicii, printre ei și Kostandini, căruia îi aduse vestea. O lacrimă pică din ochii luptătorului. Se gîndi la mireasa de-acum, care-a așteptat nouă ani și nouă zile întoarcerea lui.

Regele, văzînd pe ostaș plîngînd, îl întrebă cu mirare:

— Și luptătorii mei varsă lacrimi? De ce?

— E adevărat, mărite. Ce-aș putea să am mai mult decît am? Nouă ani și nouă zile trebuia să aștepte frumoasa mea. Au trecut și anii și zilele, și frumoasa mea se pregătește acum să se ducă iar la biserică.

Atunci, regele, mișcat, îi dăruie calul său cel mai iute, ca să pornească la drum. Cu grabă mare, Kostandini a intrat pe drumurile care duc spre casa lui. Și iată că zărește un bătrîn la marginea abruptă a unei prăpăstii, care izbuti cu mare caznă să-l oprească de la o nenorocire. Era tatăl lui, căruia, fără să-l recu-

noască îi povesti pricina deznădejdii sale, apoi merse mai departe și ajunsese ca vîntul la biserică.

Era lume multă. Călărețul își făcu loc prin mulțime, rostind răspicat și cu tristețe:

— Prieteni, rude, oaspeți mari,

Primiți naș fără lăutari?

Nimeni nu-l recunoscuse, și oamenii din biserică îl priveau cu uimire. Doruntina plîngea, fără să-l recunoască. Atunci Kostandini se apropie de ea și-i arătă inelul din deget. Ca înaintea unei minuni, Doruntina își îmbrățișă bărbatul și abia avu răgaz să îndrepte greșeala celei de-a doua căsătorii.

Așa a fost întoarcerea lui Kostandini.

Toți s-au înveselit; doar mama Doruntinei nu se bucura deloc de întoarcerea oșteanului. Avea doisprezece fii și o fată — Doruntina. Băieții toți erau duși la război și odată cu mărițișul pe care trebuia să-l facă fata cu omul cel bogat, ea credea să găsească un ajutor la bătrînețe. Kostandini însă hotărîse să-și ia femeia cu sine, să n-o mai lase singură niciodată. El făgădui soacrei ca oricînd, dacă-ar fi vrut, să-i aducă pe fiica ei. Cu această făgăduială, Kostandini părăsi casa Doruntinei, luînd-o cu sine pe roibul dăruit de rege și ducînd-o la el în tîrgul depărtat.

Războiul crîncen reîncepu. Din nou Albania era străbătută de chemarea la luptă. Și ostașii porniră. Printre ei, și cei doisprezece frați ai Doruntinei. Odată cu aceștia plecă și Kostandini.

Hrisovul spune: „Multe-au fost încăierările și sîngeroase pe pămîntul străbun. Iar acelei

mame nefericite, unul după altul, i-au murit toți feciorii pe care-i avea."

După aceea i-a venit rîndul lui Kostandini, care căzu lovit de năprasnicele paloșe ale vrăjmașilor, nu departe de casa soacrei lui, unde a și fost înmormîntat.

Dar de întîmplarea asta, Doruntina, rămasă în casa bărbatului ei, nu aflase încă.

Biata mamă plîngea deznădăjduită, pentru că, în nefericirea ei, n-o are lîngă ea pe fată. Și atunci se duse să plîngă la mormîntul lui Kostandini și să-i amintească de făgăduiala făcută cîndva.

Dar la mormintele ostașilor căzuți domnea tăcerea, iar vorbele bătrînei se pierdeau cu adierile.

Se întoarse deznădăjduită la vatra ei. Morții nu grăiesc.

La miezul nopții, o rază de lună alunecă pe mormîntul lui Kostandini. Luptătorul se sculă din mormînt. Lespedea se ridică. Lîngă ea, calul necheză prelung. Încălecînd, el plecă să-și găsească soția. Trecea peste prăpăstii și peste ape învolburate, repede, ca în vis.

Doruntina nu putu să înțeleagă această întoarcere ciudată, în plină noapte, a lui Kostandini. Il privi. Era atît de palid! Veșmintele-i erau prăfuite, pe umeri i se prinsese mucegai. Nu grăia, ci privea înainte.

Ajunseră în cătun. Casa mamei Doruntinei era aproape. Atunci Kostandini o coborî de pe calul cel ciudat și îi spuse să se ducă la maică-sa care o așteaptă, în vreme ce el va intra în biserică să se mai roage o dată.

— Te du înainte. Eu merg să mulțumesc Domnului.

Și se pierdu înlăuntrul întunecos al lăcașului, unde nu era nimeni, intrînd ca o umbră prin ușa închisă.

Doruntina ajunsese la casa mamei sale și bătut.

— Cine-i acolo?

— Deschide, mamă, sînt eu, fiica ta.

— Pleacă! De unde-ai venit, moarte blestemată? Pe cei doisprezece feciori mi i-ai răpit; și-acuma vrei să mă iei și pe mine, ca să n-o mai văd pe Doruntina?

— Mamă, dragă, nu mă recunoști după glas? Sînt eu, Doruntina.

— Pune degetul cel mic în deschizătura cheii, ca să te recunosc.

Așa a făcut. Și mama a văzut degetul subțire și alb pe care numai mîinile mici ale Doruntinei puteau să-l aibă.

— Cine te-a adus aici? — iar Doruntina spuse c-a adus-o Kostandini. Dar Kostandini a murit, fata mea, dimpreună cu frații tăi! A murit luptînd nu departe de casă și este îngropat în mormîntul ostașilor.

Doruntina nu putea să creadă, pentru că el fusese cu ea în noaptea aceea. Și acum era în biserică, să se mai roage o dată singur.

Atunci, cele două femei s-au dus la cimitir. Luna lumina mormintele. Al lui Kostandini era gol. Piatra care-l acoperise nu mai era acolo. Dispăruse. Înăuntru, doar un sicriu putred, gol.

Cele două femei se opriră acolo și, îmbrățișate cum erau, în înlănțuirea lor deznădăjduită, muriră împreună...

BĂTRÎNUL DIN YLYNEC

(După o alegorie populară, de L. Skendo)

Cînd am ajuns la puntea lui Ilias Lama, m-am oprit fără voie. Mi s-a părut că aveam înaintea mea unul din acele lucruri frumoase de odinioară, care vrăjesc numai privindu-le. Aici Viosa începea să se îngusteze tot mai mult, strînsă între două rînduri de stînci. Sub stînci, puntea. Puntea asta avea de partea cealaltă o deschizătură în piatră, un fel de peșteră în munte. Am privit și iar am privit apele adînci din stînga, puntea cea mică de-a latul rîului și grumazul larg din dreapta.

— Să mergem, spuseră cărăușii, și caii porniră domol.

Deodată ne trezirăm în fața unui urcuș plin de pietre și abrupt de parcă ar fi fost o scară. Era scara din Ylynec.

— Să coborîm, spuse unul din cărăuși, c-am ajuns!

Caii și catîrrii se rînduiră, pedestrașii aruncară șubele peste samare, puștile cuprinseră umerii și gîturile, toți pregătindu-se pentru un drum greu. Scara trebuia să trecă în dosul stîncii din Ylynec, ca să rămînă în urmă în partea stîngă asemenea unei porți de fier pe lîngă rîu.

Cu cît urcam, drumul devenea mai greu.

Viosa rămînea mai jos și părea mai limpede, aidoma unui lac. Pașii se făceau tot mai mici și mai înceți, iar căraușii îmbiau caii cu vorba, fără să întrebuinteze bicele groase. Jos era piatră — un adevărat mozaic. În cele două laturi ale drumului, stînci și iară stînci, ca un zid... Și drumul șerpuia, cînd pieptiș, cînd în dreapta, cînd în stînga, pe muche de cuțit; iar picioarele, pe care le simțeam din ce în ce mai grele, abia se țineau drepte.

Cînd am ajuns pe culme, m-am așezat pe-o piatră. Calea pe care o străbătusem pînă acolo era toată sub mine, pierdută printre pietre. Acum coborau și catirii, siguri pe ei, și clopoțelii de la gît le sunau cu ecouri prelungite.

Sînt cu totul singur. Lîngă mine un zid de piatră, făcut parcă de oameni din altă lume. Și zidul ăsta parcă era din altfel de piatră, cu linii pătrate, unele mai mici, altele mai mari. În multe locuri, cîte un arbust, cîte un crîmpei de pajiște, cu iarba groasă, iar din crăpăturile pietrelor, mușchiul, cu brațele lui verzi, care cerșea aer și lumină, dincolo de temnița asta ciudată. Ici și colo o sămîntă stranie aruncată de un destin orb, încolțită pe acel strat de pămînt sterp, ca să scoată la lumină un lemn cu rădăcinile purtate pînă-n drumeag. Rădăcini întinse, pe unde găsiseră o spărtură, strînse și răsucite, ca apoi să afle pămîntul ascuns sub stîncă, căutat cu o forță nemaipomenită, căci el trebuia să le dea puțină hrană, viață, suflet. Și rădăcinile erau strînse și lipite de stîncă, de teama pieirii, cu acea disperare cu care orice vietate se agață de viață.

Oh, viața, viața, viața asta care ne leagă atît de mult de suferințe, de pătimiri, de obo-

seală, viața pentru care răbdăm năpastele și de care ne despărțim cu atîta spaimă, cu atîta amărăciune!

Înainte era stîncă din Ylynec, masivă, mare, măreață, de o frumusețe sălbatică și ciudată. Deodată stîncă s-a deschis și gura neagră a unei uși a rămas căscată.

Nu știam unde mă aflu, eram uluit, cînd un bătrîn ieși din stîncă. Avea barba albă ca zăpada munților, ochii limpezi ca apele Viosei. Ce vîrstă să fi avut? Șaizeci, nouăzeci sau o sută? Pentru că sub pletele albe, chipul era al unui copilandru, plin de suflet, de seninătate.

— Sînt bătrînul din Ylynec, îmi spuse, și mă prinse de mîină ca un prieten vechi, ca un tovarăș de tinerețe.

Apoi m-a privit în ochi. Ce ciudat: era dulceată și amărăciune, blîndețe și cruzime în privirile lui. Atunci l-am observat mai bine: purta un veșmînt subțire, un fel de pînză lungă țesută din fire deosebite, care păreau de fier. La capătul veșmîntului am văzut picioarele oțelite, mici și frumoase ale bătrînului. Avea unghii de aramă. Mi se părea că visez, dar nu eram deloc năucit.

— Ce-i acolo înăuntru? l-am întrebat.

— Vei vedea. Haide! și mă luă de mîină.

Mi se părea că un duh necurat îmi aleargă prin vine.

Cînd ne-am apropiat de ușă, o ceață întunecată, un fum amar îmi prinse ochii și-mi arse gîtlejul. Dar bătrînul îmi atinse din nou mîina și în clipa aceea ochii mi s-au limpezit. Am văzut lucruri înspăimîntătoare.

Jos, acolo jos, foarte adînc în stîncă, era o

grotă largă, deschisă ca o gură a iadului. Era un loc mare, acoperit de ruine și ziduri prăbușite, dărîmate, pietre risipite, arbori culcați la pămînt, iar în mijlocul acestora, sub fiecare piatră — stîrvuri, stîrvuri și oseminte de oameni, schelete întregi sau sfărîmate, aruncate la nimereală, amestecate cu schelete de animale, grămădite unele peste altele. Și o duhoare a morții se împrăștia pretutindeni. Viermi bătrîni și șerpi de toate mărimile se tîrau fîșind sfredelitor în aerul amorțit și putred, lăfăindu-se parcă bucuroși în atotputernicia lor, de la o grămadă la alta, ca într-un regat al morții, cînd peste schelete, cînd țîșnind din cenușa groasă care acoperise acest pămînt al morții.

Într-o parte era o băltoacă, întinsă ca o mare neagră și tulbure. La căpătiul ei, o mulțime de alte lucruri înfiorătoare, epave de corăbii, oameni înecați, obiecte ciobite, veșminte sfîșiate. Colbul mușegăit acoperea această speluncă a morții, iar peste o culă pe jumătate dărîmată am văzut o cucuvaie cu ochi mari și rotunzi. Bătrînul îmi spuse:

— Au trăit odinioară. Acuma nu mai sînt.

Un fior iute fulgeră corpul meu încremenit.

— Acum privește și aici.

Bătrînul mă apucă de braț și mă întoarse spre dreapta. O cîmpie lungă se deschidea înaintea ochilor mei. Am văzut o bucată de cer limpede peste această cîmpie, iar aerul mi se păru plin de o mireasmă subțire. Livezile, dealurile, grădinile erau toate înverzite, iar pretutindeni, flori, fructe și drumuri de ape, care dădeau suflet, sănătate, bucurie și hrană.

Mulțime de orașe frumoase ieșiră din acest pământ zămislior de bine și de binecuvîntare.

Pretutindeni, oameni vii, care munceau într-un dute-vino neobosif. Acolo, necuvîntătoarele, animalele, alcătuiau o familie a bucuriei, iar toți împreună, oamenii și animalele, lucrau pământul, care hrănește și ferecește.

Ici, colo, din acele orașe frumoase, un fum limpede se îndrepta spre cer. Nu era fumul nimicirii și al distrugerii, ci al muncii spornice.

— Vezi? spuse bătrînul, toți și toate trăiesc.

— Cine sînt? Ce sînt?

— Oamenii, omenirea. Dincolo erau acei care au trăit și au murit, care au trăit fără să trăiască, iar aici îs cei care trăiesc, se bucură și se înmulțesc.

Vroiam să vorbesc, dar bătrînul mă opri.

— Privește! și mă atinse cu mîna pe frunte. Era un leagăn mic cu un copil rûmen. Abia deșteptat din somn, deschise ochii ca două nestemate strălucitoare. O mînă moale, roză ca trandafirul, o duse la gură. Vezi ceva? mă întrebă din nou bătrînul. Iar deasupra leagănului, la căpățiul copilului, zării o inscripție cu litere ciudate: *ALBANIA*.

Îl învălui pe bătrîn cu recunoștință. Chipul lui mi se păru de o nespusă blîndețe și nevinovăție, aidoma celui al copilului. Părul și barba erau scăldate într-un nimb de lumină, răsfrînt pe fața și ochii plini de bunătate. Înfricoșător! Tocmai atunci observai că leagănul era pus pe un perete subțire ca hîrtia, ca tăișul briciului. Într-o parte a peretelui era locul pustiu al morții, de cealaltă parte, pajiștea frumoasă a trăirii. Iar leagănul se mișca în cele două părți ca o limbă de pendul. Mi s-a

părut că inima mi s-a oprit în piept iar sângele îmi îngheață în vine. M-a cuprins frica: „Am să cad în cenușă, în rînduirea acestui iad, sau în grădina cu iarbă moale a acelei lumi a speranțelor?” Și fără să vreau întinsei mîna. Dar ceva tare îmi strînse brațul.

— Oprește-te!

Stîncă se închise deodată și nu mai zării decît fața ei rece și lucioasă. Iar bătrînul mă privi cu asprime și răceală. Pierise dulceața chipului, și acum îi luase locul o față aspră și înghețată. Atunci observai că mîna lui, care îmi frîngea brațul, mîna care mi se păruse atît de frumoasă și de moale, era de piatră și rece. L-am întrebat îngrijorat:

— Dar, tu, tu cine ești? Te cunosc, te știu. Te-am văzut. Spune-mi, cine ești tu?

Bătrînul îmi lăsă brațul, și-și trase mîna. Degetele îi erau muiate în sânge. Chipul îi era încremenit, iar statura i se înalță deodată. Mi se păru un uriaș, și parcă stătea pentru întîia oară înaintea mea. Apoi, vorbi încet, parcă despicînd cuvintele, cu un glas îndepărtat:

— Eu sînt vremea, sînt răul și binele. Am legile mele. Am în mine moartea și trăirea. De aici, din această stîncă, veghez omenirea. Cîte lucruri au venit și au trecut pînă astăzi; cîte popoare s-au născut și au murit; cîți aștri au strălucit odată și apoi au pierit; cîte lucruri mi-a fost dat să văd; cîte știu, cîte taine cunosc, care-or să vină! Vezi Viosa? De-ar grăi, cîte lucruri ar putea să spună! Viosa, acest rîu liniștit, cîte mărturii ar putea să ne dea! Ea a văzut cetele pelasgilor, armatele lui Pirrus, legiunile romane care s-au ciocnit cu Filip pe aceste locuri, soldații lui Skanderbeg, arma-

tele turcești, oamenii lui Ali-pașa, tovarășii lui Tafil Buzi, și totdeauna a pățimit și a gemut în fața atîtor nenorociri, îndurînd multe suferințe, a plîns ca nimeni altul. Viosa e ca mine; mi-e rudă de-aproape, soră; vede și suferă, dar nu schimbă nimic. Pentru că sînt vremea, sînt binele și răul, iar legile le-am făurit singur. Sînt moartea și viața...

CUPRINS

<i>Folclorul albanez</i>	V
<i>Tabel cronologic</i>	XIII
<i>Date privitoare la cercetarea folclorului albanez</i>	XXI
<i>Notă</i>	XXVII
 BALADE ȘI CİNTECE VITEJEȘTI	 1
Cetatea Rozafat	3
Kostandini și Garentina	7
Skanderbeg și Milo Shini	11
Skanderbeg și moartea	14
Moartea lui Skanderbeg	17
Cîntecul lui Ghika Than Borsioti	19
Prin seraiul din Stambul	20
Cîntecul lui Ceauș Prifti din Hormova	22
Alt cîntec al lui Ceauș Prifti	24
Cîntecul lui Marko Boceari-Sulioti	25
Alt cîntec despre Marko Boceari (<i>Fragment</i>)	29
Floare, Marco Boceari	31
Plîngi Valona	32
Cîntecul lui Bilbil, căpitan de haiduci	34
Ghierghi Alex Alijea	35
Ostașul pe moarte	37
Pe o pajiște sub nuc	39
Balada lui Alchi Kondi	40
Balada eroilor din Polka	42

Balada eroilor din Shkodra	45
Legămînt înainte de moarte	49
Pasărea măiastră	51
CÎNTECE VECHI, DE JALE ȘI DE ÎNSTRĂINARE	53
Floarea tatii	55
Munții	56
Bocet (<i>Hai afară, mamă...</i>)	57
Jos, mai jos	58
Bocet (<i>Ce-ai cătat la Karvunara...</i>)	59
O sută	60
Ninsoare	61
Mamă, oi pleca	62
Cade neaua	63
Cîntec de pribegie	64
Spune-mi	65
Seraschierului	66
O nevestă-amar plîngea	67
Tăiai lemne	68
Vitejii-n Moreea	69
Unde-ntoarce ulița	70
Pentru fata	71
A ieșit	72
Cu năframa	73
Vine potîrnichea	74
Blestem	75
Am plîns	76
Dimineața, cînd erai	78
Anii trec	79
De departe	80
O, voi munți	81
Drumețul	82
De ce stai la scară	83
Cîntec de dragoste	84

DE DRAGOSTE	85
Cîntec	87
Adorare	88
În grădină	90
Ici răsare	91
Jos, acolo	92
La scară	93
Din somn	94
În iatac	95
Floarea mea	96
Soarele din sus de munte	97
Sprintenă urcai	98
Lănțișor subțire	99
Vida, glas ce cîntă	100
Aur dă-mi	101
După apă la izvor	102
Capul sus îl ții	103
Seara pe la casa ta	104
Te aștept	105
Mîndra cu copil în brață	106
Apă dă-mi	107
Pe colină coborai	108
Iar dureri	109
Te-am chemat	110
Cînd adusu-mi-ai	111
Pentru părul tău	112
Mineia, Minușeică	113
Cu nimeni	114
Chiar moartea	115
Ciobanul	116
Lîngă falnicii stejari	117
Toarnă-n cupă	118
Domnița mea	119
M-am urcat	120
De ce zaci	121
Colo, sus	122

Deschide	123
Trece pasărea	124
Apele	125
CINTECE DE NUNTA	127
Bob de aur	129
Auzit-am, auzit	130
Ziua cînd mă vei lua	131
Vlăstar ales	133
Iacint sau trandafir	134
A-ncolțit garoafa iară	135
Iance, Iance	136
Cîntec de nuntă	136
Bun venit	138
Ți-a trimes răvaș	140
Beizadea un măr avea	141
La balcon tu ai ieșit	142
Mireasă surîzătoare	142
Ieșiseși, stăteai la scară	143
Inelul	143
Colo, la Sîntnicolae	144
Pornim la moară	145
Cu catîrul am plecat	146
Fată cu basma subțire	147
În grădină	147
Mirele, vizirul lor	149
Giuvaer cu șapte pietre	150
Toarnă, floare	151
Du-te, întunerec	151
Soarele cum strălucește	152
Iance, Iance	153
Plămadă, te rog	154
Du-te să vînezi	155
Fericit, tu, socru mare	156
Pleacă-ți creștetul	157
Pleacă-te, munte	158

Colo-n munți	158
La cuscri pornim	160
Mamă, măre, mamă	161
Mirele-a venit în poartă	162
Testemelul rîde, joacă	163
Unde te-ai gătit să pleci?	164
Miresei	164
Te-a răpit	166
De ce întîrzie	167
Coana nașă	168
Nașul care-a cununat	168
Luna iar a răsărit	169
Vino, mamă, vino	170
Mîna unga-ți-o cu miere	171
Unde ți-a călcat piciorul	172
Frumoasă, frumoasă ești	173
Cum grăiește	174
Cine mi te-a-mpodobit	175
Mireasa-i cucoană mare	176
Vătraiul	177
Cum a fost	178

**CINTECE LA ZILE INSEMNAȚE; CINTECE DE
LEAGAN ȘI JOCURI DE COPII**

Descîntec	179
Lună, lună	181
O, Ilija, Ilija!	182
Adu ploaie	184
Lună mai	185
Colind	186
De Paști	187
Cînteț de Paști	188
Rîndunică, rîndunea	189
Negru nor	190
Lună nouă	191
Urare	192

Decît	194
Cîntece de leagăn	195
Jocuri de copii	198
VERSURI SATIRICE ŞI DE HAZ	
Dovleacul	199
Rachiul buclucaş	201
Cîntă cucul pe geamie	202
Lună, tu	203
Sub un munte	204
Soare, soare	205
Văleu, mamă	207
Unde-i carnea	208
Femeile din Darda	209
Rostogol	210
De beţie	211
Cerşetorul	213
Aurul cel galben	214
La fîntînă	215
Mică sînt	216
Hanko	217
	218
FABULE	
Cocoşul	219
Arapul	221
Cinstea, Apa şi cu Focul	223
Puricele	224
	225
CUVINTE DIN BATRINI, STRIGATURI, STIHURI CU TILC	
	227
PROVEREE, ZICATORI, MAXIME	
	247
BASME, LEGENDE, POVESTIRI, FABULE	
Cinci degete	275
Berbecii şi lupul	277
	278

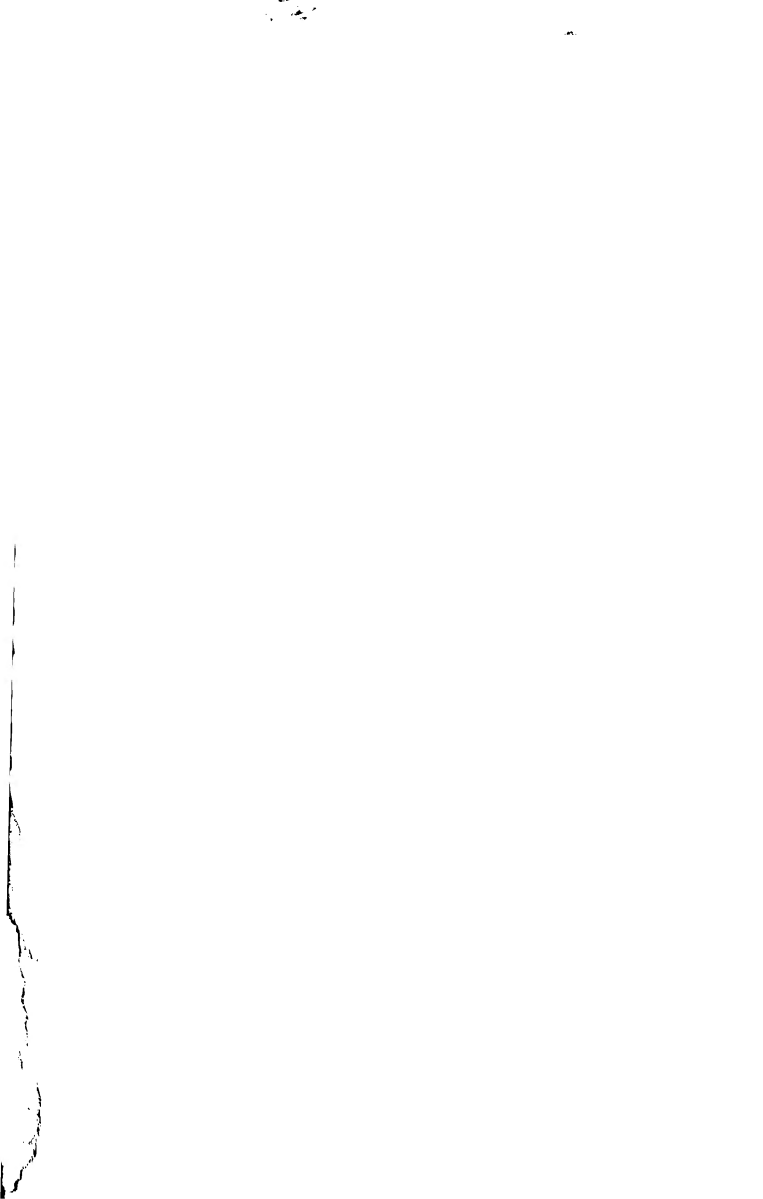
Să plec eu, să intri tu	280
Lupul și olarul	281
Calul și lupul	282
Măgarul și lupul	283
Bătrînul și moartea	285
S-au copt perele sălbatice	286
Frații care au găsit pe hoțul catîrului	287
Păianjenul și greierele	289
Diavolul și fiul său	290
Răsplata	292
Nici degetul, și nici pe tine	293
Cocoșul care face aur și găina care face șerpi	294
Trei juncani și lupul	296
Găina și vulpea	298
Baba cu caprele sălbatice	300
Vulpea cea bătrînă	304
Bătrînul și lupul	306
Vulpea și cocoșul	308
Vulpea, mireasa și lupul	309
Omul și șarpele	312
Vînătoarea	317
Legenda trandafirilor	319
Podul Vulpiei de la Dibra	321
Capra	323
Nașul	326
Rana se vindecă, dar vorba înveninată nu se poate uita	329
Pescarul și Frumoasa pămîntului	332
Fiul regelui și vrăciul	335
Norocul	338
Galbenii	341
Cei trei fîrtați și Frumoasa pămîntului	345
Măgarul grădinarului	357
Credința lui Kostandini	361
Bătrînul din Ylynec	366

Lector: CORNEL SIMIONESCU
Tehnoredactor: POMPILIU STATNAI

Bun de tipar: 28. 03. 1974. Tiraj: 9 660 ex. broșate.
Coli ed. 10,65. Coli tipar: 12,75.

Tiparul executat sub comanda nr. 70
la Intreprinderea poligrafică „Crișana“, Oradea
str. Moscovei nr. 5.
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

